Erri De Luca

Tu — al meu

Vos is main solo antkegn aiere corn
Ce e cântecul meu în fața corului vostru
(din *Kalikes,* poezie de Itzik Manger)

Peştele e peşte numai după ce l-ai văzut în barcă. Mare greşeală să strigi în gura mare că l-ai prins, când de-abia a muşcat şi îi simți greutatea cum tresaltă la capătul undiței. Peştele e peşte doar după ce a fost tras la bord. Trebuie să-l scoți din adânc trăgând uşurel, cu iuțeală de mână, fără să smuceşti firul. Altfel îl pierzi. Nu te grăbi când îl simți cum se zbate sub apă, de crezi că e cine ştie ce uriaş, după forța cu care se zbuciumă să-şi smulgă din trup cârligul şi momeala. Pe mine m-a învățat să pescuiesc Nicola. Barca nu era a lui, era a lui unchiu-meu. Nicola se folosea peste an de ea, pe urmă începea sezonul şi atunci făcea pe marinarul pentru unchiul duminicile şi în concediul de vară. Noaptea pescuia calmari şi sepii, cu felinare care să-i atragă înspre momeală.

Pregătea barca şi o pornea în larg dis-de-dimineață. Insula era încă amuțită şi, coborând desculț către plajă, orice băiat putea să se simtă neted ca pietrele de sub tălpi, înmiresmat ca adierea de pâine care venea dinspre brutării, adult fiindcă ieşea pe mare şi se îndrepta către larg şi către ape adânci pentru a pune în practică o

ştiință. Restul băieților ajungeau la mare ceva mai târziu, după fete sau ca să se scalde, cei înstăriți aveau şalupe cu motor şi dădeau roată în bărcile lor de lemn lustruit, cu motoare pline de cai-putere.

Barca unchiului avea un motor diesel leneş, care pârâia la trecerea pe deasupra pânzei calme a mării din zori, făcând să vibreze văzduhul în jurul meu şi să mă mănânce nasul pe toată durata drumului. Ne aşezam pe bord aplecați în afară, chiar dacă marea venea împotriva noastră şi izbea în proră. Nicola stătea în picioare la pupă şi ținea bara cârmei cu gleznele. Asta era meseria lui, avea picior, nici un val nu-i tulbura echilibrul. Cine e în stare să se țină drept, mergând împotriva curentului, într-o barcă mică, are picior. Aveam şi eu, câteodată mă lăsa să țin cârma la întoarcere, în timp ce unchiul dormea, iar Nicola făcea ordine în barcă sau curăța peştele.

Nu era lucru uşor pentru un băiat de vârsta mea să stea la cârmă. Trebuia să alegi pe ce parte tai valul, să-l faci să treacă uşor pe sub chilă, fără s-o izbească. Fiindcă barca simte loviturile, iar lemnul suferă şi el. Dar dacă marea era liniştită şi nu se zăreau alte bărci, atunci mă ofeream să țin eu cârma, iar Nicola îşi vedea de treburile rămase.

El m-a învățat să umblu pe mare, datorită bărcii şi cu voie de la unchiul, care mă poftea să vin cu ei pentru că ştiam să-mi țin gura, nu încurcam firul undiței, nu mă agitam când muşca peştele, nu mă plângeam de arşiță, nu făceam sărituri din barcă, ci doar mă lăsam să alunec în apă scurt, la iuțeală, ca să mă mai răcoresc. Nu ceream niciodată peşte să duc acasă, peştele era al

lui, pe urmă venea la rând Nicola. Nu-l întrebam niciodată dacă mă ia şi pe mine, îmi spunea el de seara: vii şi tu.

Nicola m-a învățat meserie fără să-mi spună: aşa se face. Aşa făcea el, şi chiar aşa trebuia să se facă, nu doar cu precizie, ci şi frumos de privit, niciodată în grabă. Felul de a face al lui Nicola avea mişcarea valurilor, între gesturile lui se stabilea o rimă pe care învățam s-o înțeleg. Decupa sepia în bucățele cât o unghie, le tăia şi le împingea apoi cu latul cuțitului, concentrat, în ritm statornic. Bucățile tăiate se uscau la soare cât timp înaintam spre largul mării. Aşeza momeala drept la mijloc, acoperind cârligul până la capătul firului de nailon. Iar după ce prindea peştele, îi scotea momeala din gură sau din gât, o mai folosea încă o dată. Şi toate astea aproape fără să privească la ce făcea, mâinile îi lucrau singure. El putea să se uite în altă parte, în depărtare sau nicăieri, lăsându-şi mâinile să lucreze singure. Făptuiau ele totul, erau fruntea, restul trupului le oferea numai un sprijin răbdător.

În barcă nu vorbeau decât bărbații, eu le ascultam glasurile, nu vorbele, şi cum îi salutau ei pe ceilalți pescari: *„a' re nuost",* eşti de-ai noştri, strigăt pe care nu l-am auzit decât pe mare.

Câteodată mă duceam după-amiaza pe plaja pescarilor şi, dacă îl găseam pe Nicola singur, făcând pregătiri de pescuit, mă opream lângă el. Printre resturile de peşte scormoneau găini în căutare de vreun cap de hamsie pe care să-l înghită împreună cu grăunțele de nisip. Eram un copil de la oraş, însă peste vară mă sălbăticeam cu totul. Desculț, cu pielea de pe tălpi întărită ca

roşcovele când le mănânci din pom, spălat cu apă de mare, îmbibat de sare ca o scrumbie, cu un pantalon albastru de pânză, duhnind a peşte, cu solzi rătăciți prin chică şi cu paşii mărunți, de om care îşi petrece viața în barcă. Nici nu trecea bine săptămâna şi îmi pierdeam cu totul oraşul de baştină. Îl desprinsesem de mine o dată cu pielea cojită de pe nas şi de pe spinare, locurile în care soarele îți pătrunde până la carne.

Soarele e o mână de spoială, o foaie de glaspapir cu sticlă pisată, care râcâie vara pământul, îl nivelează, îl şlefuieşte, lăsându-l uscat şi slab, înveşmântat în pulbere. La fel şi cu trupurile. Al meu, bătut de soare până la căderea serii, nu plesnea ca o smochină coaptă decât ici şi colo, pe nas şi pe spate. Nu-mi dădeam cu uleiuri de plajă care apăruseră deja, la jumătatea anilor cincizeci. Era treabă de străini să te dai cu creme, să-ți ungi trupul ca o sardea dată prin ou, gata de pus la prăjit. *„Piscetiello addevantasse / into sciore m'avutasse / m'afferasse sta manella / me menasse int'a tiella / 'onn' Amalia 'a Speranzella"*[1], cu aceste versuri ale lui Salvatore Di Giacomo îi lua unchiul peste picior pe cei care utilizau unguente. Copiii lui şi cu mine, bărbații din familia noastră, eram obişnuiți să ne ardem în primele zile, apoi ne trecea. Acceptam durerea ca pe o taxă cât se poate de justificată, pusă pe pielea mea fină de orăşean. Pielea cea nouă costa ceva suferință, inclusiv cea de pe tălpi, până ajungeai să poți umbla desculț, la amiază, pe pietrele încinse de soare.

[1] Peştişor m-aş face,/ prin făină m-ar tăvăli,/ m-ar lua cu mânuța ei/ şi m-ar azvârli în tigaie/ doamna Amalia Speranzella (dialect napoletan).

Nicola făcuse războiul, fusese infanterist în Iugoslavia. Singura lui călătorie, din insulă până la Sarajevo. Cunoscuse acolo o familie. Seara, când ieşea în permisie, mergea în vizită la ei, le ducea nişte paste, cafea, pâine. Îi dădeau în schimb un rachiu de groază. Îl gusta numai, se înțelegeau prin semne. Italienii cu cămăşi negre le împuşcaseră un băiat. Cu prilejul acela se cunoscuseră, când familia venise să ceară corpul fiului lor. Nicola îi ajutase, oamenii îl poftiseră acasă la ei. Văzuse şi un cimitir musulman: „ca al nostru, numai că pe piatră, în loc de cruce, era luna". Auzise bocindu-se cu acelaşi glas ca al femeilor de pe insulă, se simțise acasă. Când scoate marea câte un înecat la țărm: aşa făceau femeile de acolo cu băiatul împuşcat fiindcă era „partizan".

Îmi povestea toate pe baza unei înțelegeri ferme: că nu trebuia să vorbesc despre lucrurile astea cu nimeni, că el n-avea habar de politică, că nu sunt decât poveşti de pe vremea când era tânăr şi era război. Era război, cum se spune era vânt, secetă, sezon prost la pescuitul de ton. Era un singur verb guverna tot răul şi tot binele care li se întâmpla oamenilor. Războiul se păstrase în câteva amănunte caraghioase, pe care le tot repeta: o fereastră goală văzută din stradă şi dincolo de fereastră nu mai era nici o casă, nici măcar un acoperiş, se vedea cerul. Iar ferestrele sunt ele făcute să se vadă cerul, dar nu aşa. Şi o piață unde crescuse iarba, de când nu mai era nimic de vânzare şi nu se mai ducea nimeni acolo, nici

măcar să mai schimbe o vorbă. Iar iarba, câteodată, când a crescut în piață printre pietre, e semn de mare năpastă.

Îmi povestea câte ceva pentru că stăruiam eu, iar el începuse să prindă încredere, în vara aceea, în băiețandrul care îi copia gesturile, care venea să-i asculte poveştile tăcând mâlc, fără să întrebe una sau alta. Nu povesteam altora ce auzisem, nu spuneam nici măcar unde îmi petreceam după-amiezele, în vreme ce alți băieți de la oraş, veniți în vacanță pe insulă, se şi înhăitau cu primele fete. Ai mei nu-mi cereau socoteală, intrase în obiceiul tuturor ca disciplina de la oraş să slăbească aici, în afară de orele de masă.

Căldura dezlega trupurile, libertatea era o schimbare a pielii în sunet de greieri. Plaja era hotarul de unde începea viața de bărbat, suprafața mereu neschimbată în ochii celui care stă pe țărm, plină însă de poteci, de curenți, de intersecții, de bancuri de nisip. Bărcile erau nave încărcate de pericole, de miracole, în semn de credință unele purtau legată la proră câte o ramură sfințită de măslin.

Nu am căpătat familiaritate cu fundul de mare, nici cu cei care fac scufundări cu puşti subacvatice. Nicola nu ştia să înoate şi mi-a transmis şi mie respectul față de fundul mării. De la mare capeți ce-ți dă ea, nu ce doreşti tu. Năvoadele, minciogurile, vârşele noastre sunt o rugăminte. Răspunsul nu depinde de noi, de pescari. Cine se duce în adâncuri să-şi ia răspunsul cu mâinile lui se poartă brutal cu

marea. Nouă ni se cuvine doar suprafața apei, ce se află dincolo de ea aparține mării, e viața ei. Batem la uşă, dar ne oprim în prag, pe oglinda apei, nu trebuie să intrăm în casa ei în chip de stăpâni.

În barca unchiului nu se suiau niciodată pescari cu puşti şi butelii de oxigen. Unchiul era de acord cu Nicola. Îi plăcea şi lui lupta cu peştele care se ascunde în vizuină cu cârligul în gură şi e nevoie de toată ştiința bărcii şi a vâslelor ca să-l scoată de acolo, trăgându-l încotro se află ieşirea bârlogului, istovindu-i împotrivirea furibundă. Şi de multe ori învingea peştele. Iar pe seară mâinile erau pline de răni de la frânghia cu care se trage vârşa, căreia la noi i se spune *coffa,* iar în crestături se aduna sarea. La începutul fiecărui sezon se inaugurau şi stigmatele. Nicola mă învățase să-mi bătătoresc singur palmele cu o bucată de frânghie.

Războiul îl ascultam, în copilărie. Auzeam în familie poveştile spuse la masă, avioanele încărcate de bombe, sirena care dădea alarma foarte târziu, fuga spre adăpost, zgomotul ce venea din cer, ca un mârâit, apoi cel al exploziilor de la sol. Într-un rând, era iulie, avioanele au trecut neobservate, iar bombele s-au prăvălit din înaltul cerului, smulgând la lumina zilei smocuri vii din existenta lumii. Mama ştia multe poveşti dintr-astea, tata era militar. Ne povestea cum fugeau în adăpost. Plecau de acasă rupând-o la fugă, să ajungă în galeria de sub Piedigrotta, de nenumărate ori, la întrecere cu alte familii, cine ajunge mai repede şi ocupă locurile mai bune.

Fiecare trebuia să ia cu el câte ceva, ca să mai salveze din lucruri. Ea mă ducea pe mine, bunicul căra o valiză pe care o țineau la uşa de intrare, în care era păstrat un serviciu de porțelan. Femeile îşi puneau lucrurile de preț în câte o geantă de care nu se despărțeau cât stăteau în adăpost. Îşi aducea aminte de o familie foarte săracă: nevasta ținea strânsă la piept o geantă veche. Copiii se mirau că are şi ea ceva de valoare. Într-o zi, femeia se împiedică alergând şi comoara i se revărsă pe jos: erau nasturi. Ca să facă şi ea figură bună, îşi luase cu ea o geantă şi o burduşise zdravăn cu ce găsise, să pară cât mai plină. Nici măcar sub bombe, biata de ea nu era dispusă să rămână în urma altora. N-au mai văzut-o niciodată de atunci.

Şi după ce aliații îl bumbăciseră zdravăn, oraşul se opintise, îi azvârlise cât colo din spinare pe nemți, cu o lovitură ca de copită, din acelea care refac demnitatea unui popor. Americanii întârziau să intre în oraş, astfel că pe neaşteptate izbucni o răscoală împotriva nemților şi întreaga populație se strânse ca un laț în jurul lor, prefăcându-le retragerea în fugă. Intrară americanii şi fiecare familie îşi luă câte unul de suflet. La noi acasă era Jim, o namilă de negru, vesel şi harnic foc. El ne-a salvat. După nenumăratele bombardamente aliate, venise şi unul nemțesc. Când a sunat sirena, nimeni nu s-a arătat dispus să se mişte din loc, trebuia să fie o greşeală, războiul se terminase doar. Jim se afla în casă şi n-a vrut să audă nimic, „nu, nu", răcnea cu glasul lui gros, gonindu-i afară pe toți şi luând-o în brațe pe bunica mamei, care era într-un cărucior cu rotile şi striga după ajutor, văzându-se răpită de uriaş. Şi aşa s-a făcut că

bomba nemțească a lovit în plin blocul şi puținul avut al familiei, ca să fim chit pentru casa tatei, din care nu mai rămăsese nimic. Mama ne istorisea povestea, căutând mereu latura nostimă, nu uita niciodată să spună că ajunseseră în adăpost târziu, printre exploziile bombelor nemțeşti, ținându-se cu mâinile de burtă de atâta râs, din cauza țipetelor pe care le scotea de zor bunica din brațele lui Jim. Încă mai râdea de bombele care o aduseseră în sapă de lemn.

Poveşti despre oameni salvați miraculos, despre nopți întrerupte de alarme, copii care nici măcar nu plângeau, ca nişte veritabili soldați, şi de jur-împrejur ordinele nemților, scrise pe afişe: poveşti din alte timpuri, care le țin de urât copiilor. Însă creşteam şi timpul se tot micşora: acele întâmplări nu mai erau îndepărtate, ci recente. Trecutul cu pricina se desfăşurase adineauri, se mai vedeau încă goluri în şirul caselor de pe străzi. Iar când ai mei n-au mai povestit despre asta, am început eu să le pun întrebări şi asta nu le prea venea la socoteală. Trebuie să fi fost în întrebările mele o insistență de care nu-mi pot aminti, din moment ce şi-au pierdut răbdarea şi au recurs la bibliotecă: uite aici istoria, citeşte cât pofteşti, dar lasă-ne în pace, nu avem chef să mai răscolim toate suferințele de atunci. Ne mergea mai bine acum, se vorbea de o casă nouă, a noastră, în care să nu mai fim chiriaşi.

Războiul nu le mai ținea tovărăşie la masă, unde copiii se maturizau ascultând ce povesteau ei. Vorbeau în schimb de politică, de primari pirați

precum Căpitanul Hook. Erau numai noutăți meschine, lipsite de măreția aventurii şi a ridicolului.

Aşa am învățat istoria lor, cu totul altă materie față de cea învățată la şcoală, după manuale care explicau trecutul şi îl făceau să pară logic, o înaintare lină până în zilele noastre. Acea istorie recentă era o îngrămădire de întâmplări infame, cu puține bătălii, în schimb cu multe razii, execuții în masă, dovezi de laşitate, masacre de oameni fără apărare. Era o istorie care nu ducea nicăieri, nu pregătea o urmare, ci ținea să fie ultima, să fie sfârşitul istoriei. Evreii, am învățat această denumire din cărțile de pe vremea războiului. La început, erau un popor depărtat, ca fenicienii şi egiptenii. Evrei, dar de ce copiii, femeile şi bătrânii sunt căutați pretutindeni, în locurile cele mai mizere din Europa? Ciudat lucru să înveți geografie ca să cauți orasele şi ținuturile morților: Volinia, Bucovina, Podolia, Lituania, un cimitir de câmpii se întinsese în plină Europă, iar un copil din Napoli îl căuta printre națiunile cedate Uniunii Sovietice.

Ai mei nu mă întrebau niciodată ce citesc, ca să nu se ciocnească de dorința mea de a şti. Întrebările căpătaseră proporții şi păreau să-i atragă în capcană, cerându-le socoteală. Participaseră la vreo mişcare de rezistență, ajutaseră vreun persecutat? Nu, nu făcuseră aşa ceva. Mama era încă o copilă când se văzuse în situația de a trebui să-şi salveze familia; rămas sărac lipit de pe urma bombardamentelor, tata se luptase din răsputeri să supraviețuiască. Se alesese însă cu remuşcarea de a nu fi salvat pe nimeni în afară de

sine şi de ai săi. Îl apăsa dorința fiului care îi pretindea să-şi aducă aminte. Nu mai voia să vorbească despre lucrurile astea cu mine, ca să nu-şi piardă autoritatea în ochii mei. Îi displăcea să-mi respingă întrebările, dar ele deveneau tot mai apăsate şi trebuia să aibă grijă să-mi țină în frâu aroganța: „Să nu mai îndrăzneşti să-i vorbeşti aşa lui taică-tău!" Nu prea mai ştiu cum îi vorbeam, dar probabil că eram insolent.

Nicola era singurul care-mi povestea câte ceva despre război. Îi puneam întrebări, iar el, înainte de a-mi răspunde, reacționa la insistențele mele zicându-mi: „eşti *capàtico".* Ce-i drept, eram încăpățânat, *capàtico,* dar numai şi numai în privința asta. Înnoda cu mâinile firul de nailon în jurul unui cârlig, depănând vreun scul de parâmă, nu era nevoie să mă privească în față. Vorbea calibrându-şi suflul în funcție de ceea ce făcea cu mâinile. Apăsa asupra câte unui lucru, în vreme ce rupea cu dinții vreun fir înnodat, iar subiectul putea fi o noapte când făcuse de santinelă la depozitul de muniții, ori dădea glas unei istorii despre represaliile organizate de nemți împotriva unor oameni lipsiți de apărare în timp ce cosea cu gesturi blânde şi sprintene un năvod zdrențuit, şi atunci povestirea avea un suflu senin. Asta ajunsese istoria, un fel de a-şi ține singur de urât în timp ce muncea. În spate se afla insula, iar în fața ochilor noştri valurile mărunte de după-amiază, când se liniştea vântul dinspre apus. Acela era prezentul, mai puternic decât toate celelalte, stăpân al timpului, iar glasul lui Nicola se

supunea ascultător locului şi lucrului pe care îl făceau mâinile.

Familia aceea din Sarajevo îl salvase pe el după opt septembrie, când nemții îi arestaseră pe soldații italieni ca să-i trimită în lagărele de muncă din Germania. Îl luaseră la ei acasă pe Nicola, îl ținuseră ascuns, iar după victoria lui Tito îl ajutaseră să se întoarcă acasă.

Eu eram singura persoană interesată de acele poveşti. După război, tăcerea celor rămaşi în viață se întărise, ca o bătătură peste stratul de piele moartă care era războiul. Erau dornici să trăiască într-o lume nouă. Nu mai aveam rege. Nemții nu mai erau decât puhoiul acela de oameni care veneau în vacanță pe insulă. Nicola n-avea nimic de a face cu ei. Hotelurile şi pensiunile erau departe de plaja pescarilor, unde domnea neabătut mirosul de mațe de peşte uscate la soare. N-avea de ce să se întâlnească el cu nemții, şi nici nu ținea să întâlnească vreunul. Îi cunoscuse el, nu mai voia să audă limba aceea, în care se zbierau ordine.

Insula era înțesată de nemți, oameni bătrâni sau de vârstă mijlocie, oameni care fuseseră tineri în timpul războiului, iar acum, când se îmbogățiseră, îşi ascundeau aroganța de pe vremuri sub o jovialitate care suna fals, prefăcându-se că nu sunt decât turişti, că n-au fost altceva niciodată. În grupuri organizate sau adunați în cete, cutreierau pe insulă din iunie şi până în septembrie, congestionați de şederea la soare, constipați de atâta limonadă, unşi cu creme lucioase ca nişte savarine de la barul Calise.

Erau aceiaşi, Nicola îi privea de la distanță, iar dacă vreunul întreba ceva îi răspundea cu

singurele vorbe pe care apucase să le învețe: *ich verstehe nicht,* nu înțeleg. Îi văzuse în Iugoslavia şi nu mai voia să-i înțeleagă. Ceilalți locuitori ai insulei vorbeau în schimb bruma de nemțească utilă negustoriei.

Nicola se aşeza cu spatele la insulă şi cât stătea pe plajă nu-i vedea decât pe cei foarte puțini care îi treceau prin față, traversând distanța de un metru dintre picioarele lui şi mare.

Nici mie nu-mi plăceau nemții. Erau aceiaşi pe care îi căutasem în cărțile de istorie infamă, care se lăsaseră îmbătați şi duşi de râpă de Hitler şi nici o înfrângere nu le putea smulge din suflet acea nebunie orgolioasă. Învinşii erau ceilalți, care făceau pe servitorii în vacanțele lor pe o insulă din Sud.

Aversiunea mea, crescută orbeşte din cărți, se manifesta în cazul lui Nicola visceral. Incapabil de ostilitate, reacționa ca un timid. Într-o zi mi-a povestit cum îl recunoscuse, cu un an mai înainte, pe un soldat neamț, unul de la Sarajevo. Se priviseră, dar nici unul nu rostise vreo vorbă. El simțise însă muşcătura războiului în pântece. Se făcuse roşu de ruşine, erau în biserică, la slujbă. Ieşise fără să se închine măcar: *„Me so' mmiso scuorno pe' Ddio",* îi fusese ruşine pentru Dumnezeu. *„Adda tene' pacienza pure int'a casa soia",* îl răbda chiar şi în casa lui. E frumos cum spun napoletanii, *pacienza,* fiindcă aduc ceva din cuvântul pace, atunci când vorbesc de răbdare. L-am întrebat dacă era unul care omorâse oameni. Nu mi-a răspuns. Eram învățat să nu mă aştept

totdeauna la răspunsuri.

Când se încrucişa cu ei pe insulă, Nicola trecea pe celălalt trotuar. Ştiam din povestirile despre ghetoul din Varşovia că nemții le interziceau evreilor să-i privească în față. În vara aceea începusem să-i ațintesc cu ochii, nu în semn de sfidare, ci într-o tentativă de a-i înțelege. Rareori vreunul băga de seamă.

Era vara când împlineam şaisprezece ani, la picioarele mele se căsca un abis de sentimente. Spre deosebire de alții de aceeaşi vârstă, nu le dădeam atenție fetelor de seama mea. Îmi plăceau cele mai mari, o dorință imposibilă. Şi totuşi, în vara aceea am izbutit, singurul dintre cei de o vârstă cu mine, să intru în cercul lor.

S-a întâmplat mulțumită lui Daniele, fiul unchiului meu, care era cu patru ani mai mare decât mine. El era sufletul unui grup de tineri de familie bună, dotați cu motorete şi, câte unul, chiar cu barcă. Lipsit de asemenea mijloace, el era totuşi liderul pe care şi-l alege în mod firesc orice grup de băieți. Era oaspete în casa pe care o luaseră ai mei cu chirie, dormeam în aceeaşi odaie. În vara cu pricina a băgat de seamă că exist. Nu pot găsi un motiv anume pentru atenția pe care mi-a acordat-o, dar aşa a fost. M-a învățat acorduri la chitară, m-a luat la locul lor de pe plajă, m-a lăsat să stau pe lângă ei. Nu arătam prea grozav la înfățişare, slab, deşirat fiindcă mă înălțasem de la o zi la alta, cu un puf mai degrabă gălbui decât blond pe obraji, cu ochii mijiți şi cu fălcile mereu încleştate. Poate că i-am părut mai

mare decât eram sau a înțeles că vărul acela era pe cale să adune în el o avalanşă întreagă.

Nu mergeam cu ei când plecau în excursii mai lungi pe insulă, rareori treceam prin preajma lor seara, când improvizau petreceri cu dans. Mă duceam unde făceau ei plajă după ce terminam cu pescuitul. De câțiva ani, Daniele începuse să vină seara târziu şi să se scoale greu dimineața. Nu mai ieşea pe mare cu tatăl lui şi cu Nicola. Îi luasem eu locul. Aşa se făcea că, la întoarcerea de la pescuit, mă duceam la el şi mă punea să-i povestesc amănunțit cum decursese ziua.

În vara aceea am primit botezul sângelui datorită unei murene. Fusese trasă în barcă în aceeaşi plasă cu un peşte *cernia,* iar în vreme ce unchiul şi Nicola vedeau de peştele mai de preț, eu am încercat să-i scot din gât cârligul. O strângeam lateral de fălci cu mâna stângă, ca să-i țin gura deschisă. Am reuşit să extrag cârligul şi în clipa aceea s-a zbătut, eu i-am scăpat fălcile din mână şi dinții ei mi s-au înfipt la rădăcina degetului arătător. Murena nu muşcă şi lasă, ci, când înhață prada, nu-i mai dă drumul. Îşi înfige colții şi nu mai desprinde fălcile. Am reuşit să nu țip, dar îmi dăduseră lacrimile de durere. Când isprăvi cu *cernia* şi unchiul porni să tragă iar de vârşă, Nicola văzu ce pățisem şi cu o singură lovitură de cuțit îi reteză capul murenei. Rupse apoi osul mandibulei şi abia după aceea îmi scoase, unul câte unul, colții înfipți în deget. Priveam înspre mare, în vreme ce Nicola săvârşea în linişte o mică operație străveche, mâna rănită era departe de gândurile

mele, durerea bătea la uşă, dar eu nu-i deschideam. Mi se întâmpla lucrul despre care auzisem povestindu-se. Trecusem deja prin experiența veninului de dragon-de-mare în talpa piciorului şi al celui de scorpion marin în palmă. Mă aflam în barcă şi sângele acela intra şi el la socoteală. Unchiul zâmbi pe sub mustață între două brațe de frânghie, clătinând din cap. „Acu' ieşti piscar", rosti Nicola, când isprăvi să-mi spele mâna rănită în mare.

Nu prea înțelegeam eu de ce bărbații trebuie să ignore durerea. Vedeam că aşa face toată lumea, încercam să procedez la fel, la rândul meu. Pricepeam că nu însemna un refuz al trupului, ci răbdarea de a-l suporta, ca măgarul pe care uneori o povară exagerată îl poate chiar ucide, dar până ajunge acolo nu se vaită. Trupul era o vită răbdătoare, bărbații îl domesticeau cu cruzime. Trupul era ca un ținut sudic, înverşunat în formulele sale virile. Țepii aricilor de mare, pe care băieții învățau să şi-i scoată singuri, pescarii îi lăsau înfipți în piele, să se absoarbă acolo cu încetul. Învățam de la ei cum să nu mă concentrez asupra durerii.

Când am ajuns la plajă, făcusem febră de atâta efort, străduindu-mă să nu scot nici un sunet, iar la tâmplă mi se zbătea o venă. Daniele mă puse să-i povestesc toată tărăşenia şi le arătă tuturor rana mea glorioasă. Gestul lui de a-mi da importanță, grija pe care mi-o arăta îmi îndepărtară durerea din ochi. Curiozitatea unei fete pe care n-o mai văzusem niciodată, contactul mâinilor ei cu palmele mele ciuruite îmi luară şi de acolo orice durere. Nu rămăsese decât vena care

îmi pulsa îngroşată la tâmplă.

O privii drept în față pe fata aceea nou-sosită şi ea scoase un râset limpede, asurzitor ca zăngănitul monedelor când se sparge o puşculiță. Iar dinții ei, unul ivindu-se numai pe jumătate, răsunară de albeață între buzele pline şi un zbor de şuvițe i se abătu pe jumătate din chip, eu simțind un zvâcnet în adâncul venelor. Pe urmă examenul rănii luă sfârşit şi auzii de la Daniele cum o chema pe fata necunoscută. O chema Caia.

Caraghios nume, femininul lui Caius, şi glasul îi era caraghios: puțin nazal, dar limpede, cu un accent străin aplicat pe o italiană fluentă, o încântare s-o auzi printre cadențele greoaie ale celor din Sud. Era de-abia sosită, invitată de o fată din grup cu care împărțea, peste an, aceeaşi cameră la un internat din Elveția. Era de origine română. N-avea părinți. Daniele îmi vorbi imediat despre ea, dar nu ştia nici el prea multe. La întrebările puse, băieții primeau câte un surâs distrat, ea le îndepărta cu o ridicare din umeri care reprezenta cam a zecea parte din saltul unui trup, când se desprinde de stâncă şi înoată în larg. Nu să afle ceva despre ea conta, pentru băieți libertatea ei de orfană reprezenta o atracție în sine. Nici unul dintre ei nu ştia cum e să nu ai pe nimeni pe lume. Nu se putea spune ce anume reuşea s-o impresioneze, dar nu erau frumoasele lucruri pe care le posedau cei bogați şi nici gălăgioasa prezență a unei bărci cu motor, de care dispunea câte unul dintre ei.

Prin intermediul lui Daniele eram admis şi eu

în mijlocul lor, dar ca un corp străin. Fetele nu mi se adresau nici măcar pentru a-mi cere servicii neînsemnate, mici prilejuri de galanterie. Dar mie tot îmi plăcea să stau în preajma lor, şi mai mult de când venise Caia. „Te cheamă Catia?" întrebasem, zicându-mi că numele ei trebuie să fie slav. „Nu, Caia", îmi răspunsese cu bruschețe, întorcându-se în altă parte. Mă hazardasem să mă aşez aproape de ea şi mă vedeam respins, lucru frecvent în cadrul micului grup în care se încălecau minuscule ierarhii. M-am simțit foarte prost, nu credeam că şi ea se poate comporta la fel ca toate celelalte. De ce nu? Mă convingeam singur, în autoapărare, că şi ea e la fel ca toate celelalte, o fată frumoasă şi bine-crescută, nu-i lasă să se apropie de ea decât pe cei care îi plac. Era logic, dar nu-mi era suficient. Greşisem eu, cum de-mi trecuse prin cap că ar chema-o Catia? Nu auzisem oare în nenumărate rânduri că o chema Caia? Ce încercam, mă rog, să ghicesc, să descopăr ceva care le scăpase altora? Cred că da, aici era miezul întrebării cu pricina: numele. Porneam de acolo, de la accidentul care însoțeşte pe viață o persoană, mai dihai ca o umbră, fiindcă la întuneric umbra încetează, dar numele rămâne. Şi ține într-atât să facă parte dintr-o persoană, încât are pretenția de a o explica, de a o anunța: „eu sunt..." şi urmează numele, ca şi cum am putea fi un nume, în loc de a avea un nume. Abia mai târziu mi-am dat seama că ea nu spunea „eu sunt Caia", ci „mă cheamă Caia". Ea nu era Caia, un nume, era o persoană ce se numea astfel. Poate că voia să se delimiteze de acel fragment de identitate, ori poate că nu-i plăcea. Iată-mă deci

făcând deja cercetări asupra ei, în căutarea unui adevăr care să-i aparțină. Aşa ne îndrăgostim de cineva, căutând la persoana iubită punctul nedezvăluit nimănui, care se dăruie numai celui care scrutează atent, care ascultă cu iubire. Ne îndrăgostim stând aproape de cineva, dar nu prea mult, ne îndrăgostim dintr-un colțişor mai ferit al unei încăperi, de lângă masă, aşezați în grădina unde ceilalți dansează în ritmul unei mici muzici stupide şi decisive, care lipeşte laolaltă fragmentele unui chip prins apoi în ace pe diafragma propriului piept. Pe dată mă îndrăgosteam în gol de Caia, de o fată mai mare decât mine, cu dinții împrăştiați într-un surâs ca o grindină, care îmi atinsese mâna fără să țină seama de rană şi îmi devenise apropiată cu acel gest. Mă îndrăgosteam în virtutea unui impuls care se opunea evidenței: că eram cu mult mai adult, că mie îmi revenea sarcina s-o protejez de pericolele insulei, păzindu-i taina pe care n-o cunoşteam încă, dar care trebuia să existe şi pe care eu aveam s-o aflu, eu singur.

Când, urmându-şi impulsul, alerga pe nepusă masă de la umbrela de soare până la apă, nu mă luam după ea, mişcare expusă ridicolului, dar o urmăream tot timpul cât făcea baie în mare, cu încordarea unui câine legat în lanț. Dacă erau valuri mari, apărea un sunet ce-mi întretăia răsuflarea, ca un gâlgâit, iar dacă simțeam că nu mai rezist, o porneam într-un târziu, cu un calm prefăcut, înspre mare, ca să n-o pierd printre crestele valurilor. Dacă se scălda împreună cu

alții, mă simțeam liniştit. Nu-mi păsa că într-o zi îi sucea unuia capul, iar în seara următoare altuia. Mie îmi revenea sarcina s-o ocrotesc. Nici unul dintre băieții aceia n-avea să se apropie vreodată de secretul ei. Poate că nici eu, dar îmi vârâsem în cap că are o taină, că era încarnarea unei revelații la care se putea ajunge prin iubire. Nu făceam nici un progres, nu mă mai hazardam să-i spun vreo vorbă.

În mod firesc, Daniele era candidatul cu cele mai mari şanse la dragostea ei. Mi-l închipuiam cântându-i la chitară seara. Vocea lui avea o tonalitate uşor aspră, voalată, care ştia să coboare până la şoaptă fără să piardă firul melodic. Cântecul lui se revărsa limpede şi simplu, iar cel care asculta simțea nevoia să respire adânc, ținându-şi un pic răsuflarea. Caia avea să se îndrăgostească de Daniele cel suplu şi dintr-o bucată, cu zâmbetele lui ca o nadă. Nu trebuia să-mi pese, eu nu candidam la iubirea ei şi nu eram deloc gelos. N-am aflat niciodată dacă a fost ori nu ceva între ei. Chiar dacă a fost, n-a ținut mult. Măcar o seară fiecare dintre băieți crezuse că el e alesul şi primise de la ea câte un semn că îl preferă. Îi privea pe băieți de sub şuvițele ei castanii, mătăsoase, cu ochii larg deschişi, cu buzele întredeschise, de pe care părea că stă să-şi ia zborul un cuvânt: nu rostea nici o altă chemare. Pentru ea, băieții de acolo nu erau decât nişte puiandrii, arătoşi la trup, dar neiscusiți la vorbe, şi pe urmă era vară, nu trebuia să te aştepți la prea mult de la cei cu care făceai cunoştință.

Daniele se desprinse repede de Caia. Amorul lui propriu nu admitea să se îndrăgostească cineva doar un pic, pe durata câtorva seri. Dar se purtă mai departe afectuos, urmărindu-i cu atenție glasul în vacarmul de la mesele comune. Nu se gândea, ca mine, la secretele ei, înțelesese însă că exista în fata aceea o suferință impenetrabilă, care lăsa cu greu loc surâsului iubirii. Sigur, era orfană, crescută la internat şi acolo ajunsese, probabil, să se închidă cu îndârjire în sinea ei. Fata la care stătea îi purta afecțiune. Se cunoscuseră în anul acela, când ai ei o trimiseseră la şcoală în străinătate, ca să se deprindă cu limbile străine. Veterană a şcolii, Caia o luase sub aripa ei, uşurându-i adaptarea în locul necunoscut. Se împrieteniseră, dar nici ea nu ştia prea multe lucruri despre Caia. Nu era tristă, se purta cam cu toane, dar avea o fire veselă.

Se sparse un pahar de cristal şi cioburile strălucitoare răsunară împrăştiindu-se pe jos, iar Caia râse de figura consternată a unui băiat care încerca să repare lucrurile şi râsul ei era ca un ecou al acelor țăndări. Studiam chimia, aşa se face că m-am trezit spunând, dar nu adresându-mă ei direct, ci mai mult ca o didascalie a acelui râset: „Caia are siliciu în corzile vocale". Iar ea, întorcându-se către mine, îmi răspunse scurt, dar cu blândețe: „Tata era chimist". Iar eu am rămas atât de uluit, încât nici măcar nu m-am întors către ea, am încremenit pe loc, înghițind în sec. Nu auzise oare nimeni dintre cei din jur? Nimeni nu părea să fi băgat de seamă, atenția le fusese distrasă de incidentul neaşteptat. Tatăl ei era chimist. Ținuse să spună asta, mai degrabă prin

ricoşeu, decât ca un răspuns ce-mi era adresat. Îi scăpase, poate că nu dorea s-o spună, însă pentru o clipă se luminase ceva din durerea şi din taina ei; şi asta se întâmplase din cauza mea. Eram emoționat şi dorința de a o proteja mi se aprinsese şi mai tare. Nu auzise nimeni. Se petrecuse ceva între ea şi mine, se crease o punte secretă, o înțelegere. Nu mai eram băiețelul care mergea la pescuit, purtând pe mână semnul meseriei şi stând mereu mut ca un peşte. Cine anume eram, dincolo de asta, nu aveam cum să ştiu, dar se crease o spărtură în zidul ce ne despărțea. Caia îmi anulase izolarea dând o veste concisă, care nu se adresa nimănui.

La mesele lor participam totdeauna de pe margine. Dacă mergeau la pizzerie, îmi luam şi eu un scaun, dar nu mâncam cu ei şi nici nu mă pofteau. Puştii de vârsta mea nu luau cina în oraş. Mergeam să-i caut pe Daniele şi pe ceilalți după ce mâncasem acasă. Stăteam să-i privesc cum se distrează gălăgioşi, le ascultam râsetele şi reuşeam chiar în acel amestec de glasuri să-l disting dintre celelalte pe al Caiei. Practicam un joc prostesc, îmi băgăm un cub de gheață în gură. Îl țineam până se topea, timp în care terminațiile nervoase din zonă se prefăceau într-o tufa de spini. Dinții îmi înghețau, le simțeam rădăcinile pulsând. Deveniseră clape dintr-o orgă a durerii. Strângând pleoapele, larma se descompunea în auz şi reuşeam să izolez vocea ei, desprinsă din vacarmul general. Nervii din cerul gurii o luau razna o clipă, timbrul sonor al glasului ei îmi parvenea prin intermediul dinților înghețați, deveniți sensibili ca nişte antene. Îi ascultam vocea cu dinții. Copiii

experimentează diverse torturi pentru a-şi provoca momente de extaz. Nu mă băga nimeni în seamă. Dacă plecam, nu era nevoie să-i salut. Îl avertizam din ochi pe Daniele, când îi întâlneam privirea.

Poate că ei îi plăceau bărbații adulți. Am auzit mai târziu vorbindu-se că îşi pierduse capul după unchiul meu. Unchiul trecuse de patruzeci de ani, plăcea femeilor şi ştia să le arate că şi ele îi plac lui. Era opusul craiului de stațiune. Totdeauna sobru, cu gesturi măsurate, precise, mai puțin exuberante decât cele ale unui meridional. De la mama de origine americană moştenise un aer de far-west, de om al preriei, în ochii deschişi la culoare sub fruntea netedă şi o scânteiere de pinteni în zâmbet. Când râdea, îi răsuna în gâtlej galopul unei herghelii. Vara purta un pantalon necălcat şi o cămaşă descheiată, doar înnodată în dreptul taliei, şi umbla desculț. Toată eleganța îi stătea în mersul imposibil de imitat. Îl priveam ieşind dintr-o încăpere, deschizând o uşă, ținând în mână un pahar şi îmi dădeam seama că nimeni nu era în stare să facă gesturile acelea tot aşa de bine. Îşi simțea propriul trup în fiecare clipă. Iar dacă i se întâmpla vreun accident, să se izbească de vreo uşă, să-şi lovească piciorul desculț, chiar şi în asemenea împrejurări se mişca elegant, nu era niciodată stângaci. Când s-a apucat la iuțeală să moară, mulți ani mai târziu, a fost pentru că nu mai reuşea să se mențină în centrul propriului său trup. Dacă a existat ceva, o legătură între el şi Caia, eu unul n-am avut nici cea mai mică bănuială. Şi totuşi, i-am văzut împreună pe țărm, în casa prietenilor; glumeau, ce-i drept, dar ca să râdă, nu ca atunci când el ştia să trezească în

trupul femeilor acel gust de prăjituri delicioase, de biscuit topit în gură, care le silea să înghită privindu-l. Nu l-am văzut recurgând în preajma Caiei la arsenalul cu care ştia să facă dintr-o femeie regina momentului, nici în vorbe şi nici în gesturi de amabilitate.

N-am băgat absolut nimic de seamă, nici măcar atunci când ea şi cu Daniele au ieşit cu noi la pescuit. Lucrul a fost decis pe nepusă masă, astfel încât m-am trezit în plus dis-de-dimineață pe plajă. Unchiul a schițat o strâmbătură, văzând că Daniele nu-mi spusese să rămân acasă. Eu m-am scuzat şi am dat să plec. Dar Caia s-a împotrivit cu o voce poruncitoare, deplasată. S-a vârât între noi luându-ne prin surprindere, pentru că o femeie, o fată nu trebuie să se amestece în treburile bărbaților. „E aici şi merge cu noi", rostise, pe un ton că era mai bine să te faci că n-ai auzit-o. Se luminase de ziuă, marea era liniştită, vorbele ei stârniră un pic de larmă. Unchiul o măsură din priviri, făcu un gest din cap şi eu împinsei barca spre larg, sărind în ea din mers. Caia se înveseli pe dată când văzu că i se împlinise dorința. Unchiul îi răspunse cu un zâmbet uşor.

Dacă vrei să dai la peşte dintr-o barcă mică, prea multe fire de undiță nu se pot arunca, fiindcă nu-i mare lucru să le tragă pe fund curenții sau peştii, să se amestece şi pe urmă e un chin să le descurci. Ştiam bine asta, nu puteam să dau şi eu la peşte, dar nu-mi păsa. Îmi părea rău în schimb că unchiul era silit să aibă la bord un om în plus. Nu se stă comod când sunt cinci în barcă, aşa că la

dus m-am aşezat la proră, cu picioarele spânzurate în afară, ca să nu-i împiedic. Nicola era la cârmă, unchiul stătea tolănit, Daniele tăia peşte pentru momeală. Caia veni la proră. Se întinse pe fundul bărcii, cu capul lângă genunchiul meu. O vedeam de sus, o şuviță de păr îi atârna dincolo de bord, legănându-se o dată cu barca. Marea strălucea atât de tare dincolo de ea, că trebuia să strâng pleoapele. „Semeni câteodată la gesturi cu cineva care mă iubea mult." Vorbi încet, fără să acopere zgomotul motorului diesel. Mă înroşii de parcă ar fi strigat la megafon, să audă o lume întreagă. O spusese fără să deschidă ochii. „Îl iubeai şi tu?", iar Caia îmi făcu din cap un minuscul semn de afirmație.

Ne îndreptam spre bancul de nisip de la Capri. Drumul se prelungea, zgomotul motorului o ajuta să vorbească. Eram numai urechi ca să-i disting glasul, aş fi auzit-o şi în mijlocul furtunii. De la pupă nu se putea vedea că stăm de vorbă. Îi răspundeam fără s-o privesc, cu privirea ațintită înainte, rostind vorbe în vânt. Se ridică un val ceva mai mare, îl văzui cum vine şi îmi dădui seama că ea o să se lovească cu ceafa de lemnul bărcii, aşa încât, în momentul când ajunserăm pe creasta lui, îmi strecurai mâna sub capul ei, atenuând şocul. Îmi retrăsei pe dată mâna. Caia mă privi de jos în sus, cu chipul grav al unei fetițe care stă la fereastră şi aşteaptă întoarcerea cuiva. Vedea ceva în depărtare, dincolo de mine, o mână care îi sprijinea capul, cine ştie cu câți ani în urmă. Îi simții ochii ațintiți asupra mea şi îmi trecu prin gând că mă vedea pe fundalul cerului, fără nimeni altcineva împrejur, fără vreun petic de pământ.

Cred că am vorbit între noi despre religie; mi-a spus că avea o credință, că îi plăcea să se adreseze cuiva îndepărtat, dar nu într-o biserică, nu într-un spațiu închis. Îi răspundeam că nu ştiu nimic despre Dumnezeu şi despre iubire. Ea credea că există suflete care ne stau în preajmă, care nu ne părăsesc. Eu însă n-aveam vreun suflet sau vreun înger pe care să-l invoc şi nu-mi puteam da seama ce simte ea. Iar ea spunea că sufletele au uneori o mare dorință de a fi recunoscute şi atunci intră pentru câteva clipe în trupul unei persoane din preajmă şi fac de acolo un gest sau rostesc o vorbă datorită căreia ea le recunoaşte prezența şi totuşi nu reuşeşte să le răspundă destul de prompt, ca să le dea de ştire că a înțeles semnul de recunoaştere. Pățeam oare şi eu la fel? Nu? Niciodată? Nu, cu toate că aş fi vrut să-i spun: da, şi eu la fel, ca şi tine, pretutindeni, da, de acum îi voi recunoaşte chiar şi pe cei pe care nu-i cunosc. Dar nu puteam s-o mint pe Caia, nici măcar pentru a-i face plăcere atunci când îmi vorbea pentru prima oară, zgomotul unui motor diesel acoperind cuvintele.

Daniele o strigă, ea se întoarse la pupă ca să învețe cum se prinde momeala în cârlig. Când barca atinse bancul de nisip şi motorul se opri, glasurile ajunseră până la mine ca o găleată ce revine din fundul unui puț, clătinându-se, fărâmate. Aruncai ancora, o fixai şi mă dusei la mijlocul bărcii, în vreme ce Daniele arunca undița de la proră. Unchiul era la pupă, Nicola şi Caia aşezați fiecare de câte o parte, iar cât dură până când plumbii atinseră fundul se putu auzi foşnetul

grăbit al firului de nailon care le trecea prin mâini. Caia fu prima care simți mişcându-i-se undița, o smucitură care o sperie, făcând-o să scoată un strigăt. Şi unchiul îşi simți undița că se leagănă şi reacționă țâşnind în picioare şi trăgând iute de fir, cu tot brațul. Pe urmă şi Nicola, şi Daniele. Eram chiar deasupra bancului de peşti. Ca să nu tragem toți deodată, Nicola mă puse să-i țin eu undița, în timp ce o ajuta pe Caia să nu încurce prea rău firul pe care îl adunase în barcă. Simții peştii prinşi în cârligele lui Nicola, cel puțin doi, îi ridicai pe distanță de câțiva metri, ca să îndepărtez zbaterea lor de mijlocul bancului, să nu se sperie ceilalți. „Auzi-l cum 'nțrâie", zise Nicola despre primul fir care urca peştele spre barcă; întins de greutatea peştelui agățat în cârlig, firul de nailon se freca de lemnul bordului, scoțând un țârâit ca de greier, „nțrr", „nțrr", la fiecare întindere de braț. „'Nțrâie", spuse din nou Nicola, iar Daniele repetă şi el verbul, explicându-l Caiei. Suiră la bord frumoşii peşti lucitori care încă din adânc străluceau de albeață pe fondul întunecat al apei; „uite-i cum 'cesc", lucesc, rosti Nicola; „da, 'cesc", zise şi unchiul despre ai săi. Daniele în schimb trase din apă un dragon-de-mare roşu, înfuriat, cu țepii zbârliți, mai ales dorsala cu venin, silindu-te să-l apuci cu mare precauție ca să-l desprinzi din cârlig. Daniele se mişcă la iuțeală, nu uitase cum se face. Învățase de la Nicola mai bine decât mine. Nicola, numele sfântului ocrotitor al insulei, câte unul în fiecare familie, nume dat la bărci şi la biserici, până şi muntelui care se ițea dintre pădurile de castani, Nicola. Se întoarse la undița pe care mi-o lăsase în grijă. Îi spusei încet că o

ridicasem câteva brațe, el dădu din cap în semn că bine făcusem.

Fu o ieşire bună la pescuit, jgheabul de lemn forfotea de peşte. Caia se amuza să tot numere câți prinsese fiecare. Cum era inevitabil, încurcă până la urmă firul undiței. Îl trăsese în grabă la bord, lăsându-l să cadă pe jos şi călcând pe el. Când încercă să mai azvârle o dată undița, firul nu mai era decât un ghem încâlcit de nailon. Mă apucai să-l descurc, aşezat la picioarele ei, pe scândura bărcii. „S-ar zice că te-ai apucat de cusut", zise ea despre mişcările ample cu care încercam să scarmăn puțin ghemul, ca să se poată desface singur. Îmi luă cam un sfert de oră, un timp bun, având în vedere cât fusese de încâlcit. Unchiul îi arătă cum să lase firul să i se adune la picioare, fără să calce pe el. Nu mai părea supărat că suntem prea mulți, era o zi liniştită, fără vase împrejur, coasta insulei abia se ghicea prin pâclă.

Ne aflam în larg, nu se vedea nici un țărm în zare şi în barcă nu era nici o umbră. Trebuie să fi fost ceasul amiezii. Numai curentul ne împingea cu prova spre ancoră şi izbea plescăind la pupă, îndreptând-o spre sud-est. Mistralul sufla abia simțit.

Unchiul sări în apă, urmat de Caia şi de Daniele. Nicola şi cu mine țineam de undițe. Îmi udam la răstimpuri capul cu apă de mare, fără să fac baie. Nicola nu-i adresă Caiei nici un cuvânt. Dacă era după el, n-ar fi luat niciodată o femeie la pescuit, nu exista obiceiul. Nu îl supăra prezența ei, dar se arăta timorat. „Stau smirnă", zicea.

Pe drumul de întoarcere, Daniele trecu el la cârmă, unchiul lăsă la apă un fir agățat la pupă, iar Nicola se apucă de curățat peştele. Mă dusei la proră şi Caia veni după mine. „Dacă vezi vreun val mai mare, să mă ții de cap." Mi-aş fi dat şi sângele pentru o mare cât de cât agitată, dar mergeam în sensul curentului, valurile ne împingeau de la spate, iar Daniele se pricepea să găsească unghiul cel mai bun şi să coboare lin de pe creasta lor. Nu se ivi prilejul să-i ocrotesc ceafa, în chip de pernă. Caia ațipi. Aş fi vrut să-i ud părul ca să nu se încingă prea tare, dar însemna s-o trezesc. Izbutii să mă aşez în aşa fel încât să-i țin cel puțin capul în umbră. Dormea cu buzele întredeschise. Mi-ar fi plăcut să-i ating răsuflarea cu urechea şi s-o ascult. Nu era doar răsuflare, trebuiau să fie şi vorbe în somnul acela, cine ştie, poate într-o limbă pe care n-aş fi înțeles-o. Aş fi vrut să-i ating răsuflarea cu nasul, să i-o adulmec cum pornea din străfundul pieptului şi se înmiresma, ajunsă în gâtlej, amestecându-se cu izul de tămâie al salivei, aş fi tras pe nas sângeriul branhiilor ei de peşte de râu, condensul pădurilor elvețiene. N-aş fi vrut să-i ating cu gura mea răsuflarea: gura mea n-ar fi priceput nimic din ceea ce exalau buzele ei, ar fi supt doar orbeşte, ca o hoață fără ruşine, aerul respirației sale. Trupul meu aşezat într-o poziție chinuită îi făcea umbră, îndeplinindu-şi misiunea de veghe.

Nu există întoarcere, mă gândeam, călătoria asta nu e simetrică, e toată numai dus.

Dacă între Caia, unchiul şi Daniele a existat o complicitate amoroasă, atunci, în ziua aceea, Caia a izbutit să afle linia de mijloc între ei doi numai la

proră. Când s-a trezit, făcea haz de mirosul de peşte care i se impregnase în mâini. Abia târziu am aflat că încordarea ei din zori, când pretinsese să urc şi eu la bord, era pentru a contrabalansa o altă ieşire pe mare, când nu reuşise să ia pe cineva şi acela rămăsese la țărm.

Verile petrecute de noi pe insulă durau luni în şir. Suficient timp ca să ne obişnuim cu dorința de a trăi acolo pentru totdeauna. Plecarea conținea întotdeauna un grăunte de exil. Într-un an izbucni o epidemie de poliomielită în oraş, iar noi rămaserăm pe insulă până în noiembrie. După trecerea verii insula era ca o scoică goală, numai încăperi friguroase, tăcere de greieri în desişul de pini. Eram copil pe atunci şi vedeam că insula era ca un scut, răul venea de pe continent şi se dădea bătut în fața mării.

Daniele scria cântece, unele chiar frumoase, cu siguranță mai frumoase decât cele de pe discuri. În vara aceea aveam chitara cu mine, el o lua cu împrumut în toate serile şi cânta mereu câte ceva, chiar şi când mergea la culcare. Născocise o muzică a lui pentru „Tatăl nostru" şi pentru „Ave, Maria". Îi ieşiseră bine melodiile, mi le cânta cu voce joasă, fără cuvinte. Nu ştiam să mă rog, nu ştiam nici măcar cum să mă adresez oamenilor.

E bine că poveştile din cărți sunt fără sunet, altfel aş încerca să cânt melodiile acelea chiar aici, în mijlocul paginilor. Coborau în străfunduri de emoții, fără solemnitate, nu căutau orga, cel mult o vioară. Aşa era el, dar mai era şi dur, şi disprețuitor. Poziția lui îl aşeza în mod firesc în frunte, asemeni celor care, aflați în mijlocul unei mulțimi, iau cuvântul şi îi trag după ei pe toți

ceilalți. El n-a făcut aşa ceva niciodată, dar eu aveam să cunosc apoi astfel de oameni şi de multe ori mi s-a întâmplat să-mi dau seama cât de mult îi lipsea fiecăruia dintre ei pentru a putea fi Daniele.

Se întâmpla ca ceilalți băieți să-i imite glumele, farsele, până şi umbletul. Nu eram capabil de atâta îndemânare. Îmi plăcea să-l ascult, îi învățam melodiile, acordurile, dar vreo replică de a lui n-aş fi fost în stare să repet. Îi aparținea, în gura altuia suna stângaci. Caia îl asculta cântând, îl privea cu aerul unei mămici mândre foc, îi zâmbea aprobându-l uşor din cap. Nu puteai decât să te bucuri văzându-i cât de bine se înțeleg.

Nu se mai ivise alt prilej de a sta în apropierea ei. Mă întorceam la cele rostite de ea în barcă, îi aminteam de cineva, fără să-mi spună de cine, nici n-aş fi întrebat-o vreodată. Mă bucuram de un dram de încredere din partea ei, furată din zbor, dar de taina ei nu mă puteam apropia. Rămâneam la suprafață, aşteptând ca vreo ştire despre ea să-mi iasă în cale. Eram prea copil ca să-i forțez tăcerea şi neputința mă apăsa. Nu era nimeni cu care să pot vorbi despre ea fără să mă trădez.

Îmi treceam zilele una după alta: dimineața la pescuit, apoi pe plajă, o vizită lui Nicola, dacă îl găseam în fața casei. Căutam grupul lui Daniele după-amiaza târziu. Zilele se duceau fără să fac progrese, seara vedeam cum soarele apune prea repede. Cu Daniele nu vorbeam, dacă nu spunea el ceva. Caia îi plăcea, dar mai erau şi alte fete. Era atrăgătoare, nu importantă. Dacă i-aş fi vorbit despre Caia, m-ar fi luat sigur peste picior.

Într-o după-masă l-am întrebat pe Nicola dacă o ținea minte pe fata care fusese cu noi la pescuit. A dat din cap că da. Ca să-l fac să vorbească, am născocit că se logodise cu Daniele. Nicola a rămas mut, continuând să aranjeze frânghia vârşei. A oftat uşor, clătinând capul. Lucrul nu-i era oare pe plac? „Nu e treaba mea, dar e mai bine să-ți iei femeie din neamul tău." Să fi avut ceva împotriva românilor? Nicola nu se interesa de aşa ceva, nu vorbea despre lucruri dintr-astea. Caia era româncă, ştia? Nicola n-avea idee unde vine România. Rămase tăcut o clipă, se opri din depănatul frânghiei, mă gândii că îl țin din treabă. Mă pregăteam să-i cer iertare, când, cu mare greutate, rosti: „Fata nu-i din neamul ăla de care zici tu". De unde naiba putea să ştie el aşa ceva? Mi se urcă sângele la cap din două pricini: de mânie şi de ruşine. O dată reuşeam şi eu să vorbesc despre ea şi iată că mă alegeam cu bănuiala abuzivă a cuiva care o văzuse o singură dată şi nici măcar nu-i adresase vreun cuvânt. Dădeam să mă ridic în picioare, când Nicola spuse cu asprime, coborând glasul: „Fata-i ovreică", apăsând pe rostirea dialectală. Îl scrutai mijindu-mi ochii, între noi se interpusese o distanță, o ciocnire, o palmă, o trădare: cum? De unde ştii: nu izbutii să rostesc întrebarea, o ancoră mi se înțepenise în gât. „Are nume ovreiesc. La Sarajevo erau multe femei ovreice şi pe toate le chema Sara sau Caia. Nu Caia, cum spunem noi, Haia, cu h, ca un horcăit, Haia. Fetițelor le zic Hàiele, Sòrele, la început mi se părea că zic Neapole. Erau multe, pe urmă le-au dus. Întâi le închideau, pe urmă le suiau în trenuri, nu în

vagoane, în trenuri de marfă. Bărbați nu mai erau când am ajuns eu. Ziceau că îi omorâseră nemții pe toți. Nu mai erau decât femei, copii şi câte un moş."

Mâinile îi erau tot nemişcate, iar fruntea aplecată peste ele. Pe urmă, ca să le pună din nou la treabă, adăugă în chip de încheiere: „Mă' copile, războiu-i tare urât, să ştii de la mine." De ce război vorbeşti, Nicola, cel dus împotriva femeilor şi pruncilor, care ți-a fost războiul? „Ce-oi fi vrând să ştii, tu ai apărut când nu mai era nimic, nici nemți, nici ovrei, doar americani ai văzut şi tu, contrabandă, marfă la negru, negoț cu dolari. Şi dacă stau eu până mâine să-ți povestesc, tu, despre cum a fost războiul pe care l-am văzut eu, tot n-ai cum să ştii nimic. Ca să ajungi să ştii, trebuie să vezi cu ochii tăi, să-ți fie frică, să stai cu burta goală, nu să afli după ureche, din cărți. Aveam douăzeci de ani, ne-au călcat în picioare ca pe măsline şi noi ca măslinele am tăcut mâlc. Erau ovreice, ne rugau să le scăpăm copiii, ni-i puneau în brațe nouă, soldati italieni care eram duşmanii, iar noi nu puteam să facem nimic." Nicola se poticni rostind ultimele cuvinte şi nu mai reuşi să spună altceva.

Nimic: tu singur, Nicola, reuşeai să rosteşti vorba aceasta rupând-o din coaja neputinței şi a terorii; nimic, există un nimic pe care nu-l mai poți uita. De fiecare dată când aud spunându-se nimic, îmi zic nu e adevărat cuvântul ăsta, nu ştiu să-l spună. Nu ştiu ce înseamnă nimic, tu ştii, şi o ştiu şi femeile acelea care îşi ofereau copiii unor duşmani necunoscuți. Nu puteam să-ți răspund, eram un băiețandru care nu pricepea nici lucruri

limpezi ca lumina soarelui: Caia era evreică. Roşeam că nu-mi dăduse prin minte, cu pretenţiile mele de a-i descoperi taina, cu frânturile de încredere pe care mi le acordase. De ce anume mă credeam altfel decât ceilalţi băieţi de la oraş veniţi în vacanţă pe insulă, sociabili din fire, din obişnuinţă trândavă, lipsiţi de dorinţa autentică de a-l întâmpina şi de a-l cunoaşte pe oaspete? Caia nu era pentru noi decât un nume caraghios. Întâmplarea făcuse ca un pescar din sud să fie trimis la război în Iugoslavia şi să ne aducă vestea cea mai simplă dintre toate. Aparţinea unui popor care fusese lichidat casă cu casă, îi fuseseră ucişi părinţii. Viaţa ei depindea de un act de salvare, era altfel decât a noastră, expusă cel mult la pericolul bolilor meridionale. Poate că era unul dintre copiii puşi în braţele unui necunoscut, ca s-o scape.

L-am rugat pe Nicola să-mi mai spună o dată numele, aşa cum şi-l amintea, şi să-mi mai spună diminutivul acela. Haia. Hàiele, Haia, Hàiele, Haia, Hàiele: un sunet aspru, cum nu mai auzisem, urmat de vocalele ce alcătuiau împreună un mic ţipăt. Îi aflam taina pronunţând un nume. Mi se făcu frică să nu mai ştie şi altcineva. Nicola nu vorbise însă despre aşa ceva nici măcar cu unchiul, ba chiar nici nu voia deloc să vorbească, numai fiindcă îl tot întrebam despre război îi venise să-mi spună toate astea, dar se căia că mi-a spus şi îmi puse în vedere să nu mai povestesc la nimeni lucrul acela. Nu se cuvenea să se bage omul în treburile altcuiva. I-am promis fără greutate, simţindu-mă uşurat. I-am mai spus că nu înţelesesem, că nu mă dusese mintea să pricep singur. În graiul lui repezit, Nicola îmi spuse: „Nici

io nu pricep neam' marea. Nu'ş de ce barca pluteşte, de ce când îi vânt şi furtună pe mare vin valuri, da' pe uscat se ridică prafu'. Trăiesc de pe urma mării de când mă ştiu, da' io tot n-o pricep. Şi ce-i, mă rog, de priceput? Îi numa' doar mare, apă şi cu sare, da' de adâncă, îi adâncă tare". Iar apoi mă încurcă şi mai abitir cu presupunerea că poate fata nici nu ştia nimic despre originea ei. În cazul ăsta secretul era numai al meu, n-aveam cum să-l împart, nici măcar cu ea.

Mă ridicai de pe nisipul plajei pescarilor zguduit, cuprins de amețeală, cu măruntaiele înnodate de ruşine. Fără Nicola, maestru în toate cele, n-aş fi ştiut nimic despre adevărul la care năzuiam cu ardoare. Secretul Caiei îmi fusese oferit în dar, fiindcă de unul singur n-aş fi ajuns niciodată la el. O pornii înspre fortăreața aragoneză, trecând podul istmului care o leagă de țărm. Coborâi printre stânci, simțind nevoia să nu mai zăresc nimic în fata ochilor, mă oprii într-un loc de unde nu vedeam, până la orizont, altceva decât apă. Se făcea seară. Năucit cum eram, aținii. Când mă deşteptai, era noapte: capul înfrigurat, o învălmăşeală de stele în înaltul cerului, primii paşi la început noduroşi, apoi îşi dau drumul, dorința nebună de a alerga şi o fugă zdravănă pe străzile golite de lume, însoțit în răstimpuri de câini de vânătoare lăsați să umble liberi pe insulă. O fericire fără țintă a-nume, pietre călduțe sub tălpi, un vânticel pe la urechi, o ofensivă a setei, întoarcerea acasă pe furiş, spălatul pe fugă, Daniele care dormea şuierând pe nas şi cu chitara

aşezată peste sandale. O ridicai de jos şi o agăţai în cui, cutia ei de rezonanţă scoase un mic sunet „la", iar în minte îmi reveni numele: Haia, Hàiele; aşa aflai ce mă făcea atât de fericit. Îi rostii în şoaptă numele, până mă cuprinse somnul.

Dimineaţa mă întâmpinară protestele mamei şi întrebările lui Daniele. Adormisem pe plajă, mă dusesem să văd cum se pescuieşte cu felinare şi mă luase somnul pe nisipul cald. Îmi ieşi destul de bine acea minciună pe jumătate. Nu spuneam niciodată minciuni. Daniele zise că aşa ceva îşi închipuise şi el şi că se oferise să meargă să mă caute chiar acolo, pe plajă. N-avea să se mai întâmple, promisei. La noi acasă nu era voie să juri. Exista o listă de expresii solemne, era suficient să rosteşti cu convingere: promit să...

Haia, Hàiele, devenise melodia mea, o purtam mereu în minte, o repetam de cum mă sculam dimineaţa, îmi încheiam cu ea şirul gândurilor la ora de culcare. Îndrăgostiţii se roagă rostind un singur cuvânt, un nume. Nu-l scriam, nu-l pronunţam, nu trebuia să-i compromit taina lăsând urme.

Într-o seară stăteam şi eu cu grupul lor într-o grădină din apropiere de mare, era o petrecere. Un băiat punea discuri cu muzică de dans, ritmuri îndrăcite, pe care se puteau face salturi şi piruete. Caia ricoşa dintre braţe şi cămăşi de băieţi, aşa se vedea din locul unde mă aflam. Când simţi nevoia să facă o pauză, veni şi se aşeză lângă mine, un gest drăguţ, nici nu-mi dădusem seama că mă văzuse. Îşi şterse un văl de sudoare cu dosul

mâinii şi, în glumă, îşi trecu mâna pe obrazul meu. Zâmbii văzându-mă cu transpirație de împrumut, nu mă ştersei pe obraz. Muzica începea din nou, nu se mai întoarse în mijlocul celorlalți, promițându-le băieților care strigau după ea că va veni mai târziu. Daniele tocmai se îndepărta către un colț al grădinii, împreună cu o fată. Caia întoarse spatele petrecerii şi se postă cu fața la mare, astfel încât ajunserăm să stăm unul lângă altul, privind în direcții opuse. Spuse: „Uneori văd lumea răsturnată. Când eram mică, mă uitam la un râu cu pomi pe margine: îl răsturnam şi vedeam pomii ținând râul, podurile ca nişte hamacuri în care să te întinzi la umbra curentului. Şi acum văd cerul ca pe o podea."

Glasul ei nu făcea eforturi ca să poată fi auzit, vorbea foarte încet, ştia că o ascultam. Nu-mi schimbai locul de pe banca de piatră, mă lăsai puțin pe spate, sprijinindu-mă în mâini. „Eu văd dansul ăsta ca pe o alergare în care toți se grăbesc să fie ajunşi din urmă." Inventai acest gând ca să nu tac după cuvintele ei, ca să-i demonstrez că am auzit-o, că o s-o aud totdeauna. „Atunci nu dansezi, ca să nu fii ajuns din urmă", zise ea prompt, zâmbind, „dar acum am pus eu mâna pe tine" şi se ridică în picioare, trăgându-mă de braț. Încercai să mă opun, or să râdă de tine, nu ştiu nici măcar să fac un pas. „Dacă poți să stai în picioare într-o barcă, poți să şi dansezi." N-am mai încercat să-i spun că era exact contrariul, că pe mare echilibrul însemna să rezişti la oscilații, să nu-ți pierzi piciorul. Îi adresai o ultimă rugăminte: „Toți vor să danseze cu tine, dacă ne văd dansând împreună, or să-mi poarte toți pică. E destul că

suportă un puşti printre ei". „Tu nu eşti puşti, eşti bătrân, străvechi, eşti din altă generație. Te numesc cavalerul meu din vechime" şi mă trase cu atâta putere, încât nu mă puteam opune, dacă nu voiam s-o doară brațul. Se duse la pick-up şi puse un disc cu muzică lentă. Mă luă de mână, pe cealaltă îmi arătă cum să i-o pun pe spate şi mă duse în centrul ringului de dans. Ceilalți profitară pentru a face şi ei acelaşi lucru. „De ce ai zis că sunt bătrân?" o întrebai şi băgai de seamă că din gât îmi ieşise un sunet grav. „Ai îmbătrânit cât ai clipi, într-un fel minunat, eşti un om venit de departe, ca şi mine, un om care a debarcat pe un țărm nou, are părul alb şi se gândeşte cum o să se descurce." Muşcătura murenei îmi lăsase întipărit pe mână un desen alcătuit din multe găuri, ca o literă deschisă la culoare pe o piele înnegrită. Îşi ținea mâna chiar peste locul acela şi era gestul cel mai intim pe care îl făcuse vreodată o femeie față de mine. Atingea suprafața unei dureri şi o putea rechema sau domoli. Sunt aici, spunea mâna ei aşezată pe rană, cât ține muzica te însoțesc în depărtări şi îți țin durerea în mâna mea.

Eu îi urmam voința care strângea de locul muşcăturii şi abia mă legănam, nici cât o barcă pe înserat. Mă ținea în brațe fără să mă strângă, cu un mic gest hotărât. Mă supuneam şi în sinea mea se perinda o altă vârstă, îndepărtată, de dincolo de ani. Deveneam aşa cum mă vedea şi mă voia ea. Haia, Hàiele, în capul meu numele ei se sprijinea pe muzică, pe tălpile care se atingeau dând roată şi îmi ajungea la urechi zgomotul valurilor care se izbeau de țărmul stâncos. Numele cădea totdeauna pe ropotul valurilor. Răsuflarea ei

trecea peste gulerul meu boțit. Nu mai eram un puşti pe lângă ea. Haia, Hàiele, chiar respirația lucrurilor din jurul nostru purta acel nume, mi-l repetam în minte ca pe o regulă, ca să nu mă clatin, Haia, Hàiele.

„Ce spui?" se întrerupse, se opri în loc, se propti pe călcâie şi se desprinse de mine. „Ce spui?", nimic, nu cred că am zis ceva, ba nu, ai zis, cum mi-ai spus? Rămăsei mut. Stătea în fața mea cu glasul încordat de mânie, dar cu ochii plini de spaimă. Nu se putea să-i fi rostit numele, nu se putea. Unul dintre băieți puse alt disc, gălăgios, dezlănțuit. Caia mă trase de braț în afara ringului şi îmi porunci cu furie: „Să nu-mi mai spui aşa niciodată, niciodată!", iar vocea i se întretăie la fiecare cuvânt. Probabil că m-am uitat la ea ca picat din lună, ca un nevinovat, ca un bătrân, ea şi-a muscat buzele, a înghițit în sec şi a spus: „Du-te să-mi aduci ceva de băut, ba nu, mă duc singură"; şi m-a lăsat acolo.

M-am întors pe bancă, am mai stat puțin, apoi am plecat înspre stânci, înspre casă. Muzica se îndepărta tot mai mult, în cele din urmă fu acoperită de vuietul mării şi atunci putui să rostesc iar, doar pentru mine, „Haia, Hàiele". Glasul meu îi rostea din nou numele, nu glasul acela sumbru, pe care îl luasem când eram lângă ea. Glasul meu nu putea să-i fi trădat taina rostindu-i numele, îl spuneam pentru prima oară acolo, lângă mare. Să mă fi tulburat într-atât brațele ei, încât să nu mai ştiu dacă vorbeam sau tăceam? Haia, Hàiele, avea dreptate Nicola, numai în privința îndoielii că ar fi conştientă nu; Caia ştia prea bine cine e, ştia cine îi fuseseră părinții.

Timp de câteva zile nu m-am mai ținut după Daniele şi nu prea m-am dus nici la pescuit. Unchiul avea musafiri pe care îi plimba cu barca. După-masa stăteam ceva mai mult la Nicola, să aud de la el cum le mersese în ziua respectivă, ce pescuiseră. Era perioada de concediu a unchiului şi Nicola se ducea în fiecare noapte să aşeze pe fundul mării vârşele cu momeală. Se întorcea acasă să doarmă câteva ceasuri, pe urmă trecea să-l ia pe unchiul, ca să meargă împreună să scoată vârşele. Se prindea rar câte o *cernia,* mai mult țipari de mare şi murene, câte un dragon-de-mare, stele de mare, ba chiar şi pescăruşi care veneau şi noaptea după bărcile pescarilor şi se repezeau să înghită momeala, rămânând prinşi în cârlig şi traşi la fund. Într-un rând pescuiră o țestoasă, iar unchiul o azvârlise la loc în mare, după ce se înțelesese din priviri cu Nicola. Am văzut-o cum cobora spre fund, înotând cu mişcări lente, fără s-o ia la fugă.

Era frumos în septembrie când se ieşea cu năvoadele după ton, după arici-de-mare şi ace-de-mare şi nu mai aveai atâta bătaie de cap cu vârşele. Mă aşezam lângă el ca să fac ce era mai uşor, să aşez cârligele înfigându-le în marginea de plută, în vreme ce el depăna firul şi îl aşeza colac în coş. În părțile noastre acestei trebi i se spune „să tiveşti" vârşa. Şi ajungeam stând de vorbă chiar la punctul în care ne întrerupseserăm ultima oară. În jurul nostru, ceilalți pescari făceau acelaşi lucru, ajutați de câte un băiat. Copiii lui Nicola erau încă mici. Casele satului dădeau pe plajă, în dreptul bărcilor trase pe uscat. Pescarii se ajutau între ei să le scoată la mal sau să le pună pe apă, nu era

nevoie să rogi pe cineva. Se auzeau peste tot țipete de copii, se simțea un miros greu, de hazna, dres de câte un iz puternic de smoală şi de puțină motorină scursă din motoarele hârbuite. Viața de pescar nu înseamnă natură, e nevoie de dulgher, de mecanic, de ac şi de ață şi abia la urmă vin peştii şi sculele cu care să-i prinzi.

Aveam mereu treabă de făcut şi ne apuca seara pe plajă, unul lângă altul, cu fața la mare, în vreme ce lumina scădea şi ni se stingea între mâini. Cătunul pescarilor se bucura de ultimele raze de soare. Eu îi spuneam că avea dreptate, că el îi cunoscuse pe nemți, iar eu pe americani, el războiul, iar eu lenta dezmeticire în urma căreia mă dumirisem că m-am născut într-un oraş vândut. Americanii erau stăpâni aici, nu erau tiranii criminali pe care îi văzuse el, erau doar stăpâni. Primarul era un purtător de cuvânt al lor, portul era al lor, golful era înțesat de escadre de nave, portavioane, submarine, crucişătoare, iar oraşul era teritoriul unde ieşeau în permisie mii de marinari străini, soldați care puseseră stăpânire peste tot. Oraşul ajunsese cel mai mare bordel al Mediteranei. Urinau peste tot şi pentru mine aceea era pecetea pusă de ei asupra pământului nostru.

Când coborau la țărm, poliția noastră nu mai conta. Aveau o *police* a lor, îşi aveau cartierele, prăvăliile, maşinile şi cinematografele lor. Nicola mă asculta fără să înțeleagă de ce mi-era ruşine de prezența Americii la noi acasă. Erau acolo fiindcă ne eliberaseră. Ne-au eliberat ei, dar uite că la Napoli nu ne mai isprăviseră de eliberat. În restul Italiei nu se găseau oraşe ocupate de americani. Napoli devenise capitala de război a mărilor Su-

dului. Comandau ei, noi eram unul dintre numeroasele porturi militare care trebuiau menținute din motive strategice. Mă încerca pe neaşteptate, în anul acela, ruşinea pentru oraşul care se vânduse. „Da' tu pe americani îi urăşti?" Nu, Nicola, îşi fac şi ei meseria, le cam put ăştia ca noi, latinii, umblă cu toții creanga, care buimac, care bănuitor, iar dacă le vezi altă expresie pe chip, e rezultatul alcoolului consumat. Pe nemți îi urăsc fără să-i fi văzut în uniformele pe care le cunoşti tu şi-i mai urăsc pe cei care guvernează oraşul meu, oraşul care îşi desface picioarele în fața marinarilor. Nicola recunoaşte că i-a urât pe nemți, dar acum nu-i mai urăşte: „Azi nu mai îs decât turişti, chiar dacă nu pot io să le sufăr vorba. Mi se tot pare că aud cum strigă comenzi şi la urmă se dă ordin de foc, «foier». Cin' poa' să le uite, țipetele şi împuşcăturile. De-aia azi, dacă văd un neamț de vârsta mea sau mai mare, nici nu mă uit înspre el. Da' de urât, nu-i urăsc. Numai atunci, în Iugoslavia i-am urât, le-am dorit moartea la toți".

Eu n-am cum să nu mă uit înspre americani, dar nu sunt duşmanii mei. „Tu mai ai şi sânge de-al lor — îmi spunea Nicola —, nu ți-ar ierta-o bunică-ta." Ce-i drept, e vreun sfert de sânge american în mine, dar nu l-am simțit niciodată dându-mi ghes. S-a dizolvat de tot în poşirca napoletană. „Da' şi tu eşti un pic american — îi dădea el mai departe —, ştii să nu zici nici pâs, curat ca un străin. Noi ăştia, şi când tăcem din gură, se vede pe fața noastră ce zicem. Tu taci din gură şi se vede că eşti pe altă lume, că eşti cu mine la familia din Sarajevo, Domnu' să-i aibă în pază, pe unde or fi, familia aia de nu reuşeam să le spun

pe nume, că era prea greu, ca toate vorbele în limba aia a lor." Se vede treaba, Nicola, că ştiu să tac pe americăneşte.

Într-una din acele după-amieze avurăm parte de un spectacol rar. *Andrea Doria,* transatlanticul care parcurgea ruta spre continentul american cu escală la Napoli, trecu prin dreptul plajei pescarilor. În porțiunea scurtă de mare dintre insulă şi stâncile de la Vivara îşi făcu apariția o proră gigantică, tăindu-le drumul vaselor cu aburi care făceau naveta spre continent. Întreaga insulă amuți. În mod obişnuit defila în largul mării, îl puteai vedea în depărtare, însă de data aceea nava îşi schimbă ruta şi o luă prin canalul dintre insule. Fui primul care o zării şi îl întrebai pe Nicola: „Dar ce fac?" Nicola țâşni în picioare, îmi porunci să duc vârşele acasă şi îi strigă pe ceilalți. Se stârni mare vânzoleală pe plaja pescarilor, ieşiră cu toții din case. Nu pricepeam de ce se agitau aşa. Cei care aveau bărcile la ancoră în dreptul plajei dădură fuga să se suie în ele şi să vâslească spre larg. Cei care aveau bărcile la mal se strigau între ei şi le trăgeau din răsputeri cât mai departe, pe uscat. Între timp, vaporul ajunsese la gura canalului, tăind cu prora valurile înspumate. Căpitănia portului puse să se tragă sirenele, în semn de salut, iar nava răspunse cu un muget de balaur. Traversă canalul şi totul deveni deodată mărunt în fața ei, chiar şi fortăreața. Până şi coşul îi era cât un palat. Bărcile care izbutiseră să iasă pe mare fură ajunse de primele valuri de siaj, le văzurăm săltând pe nişte creste enorme, iar pescarii erau ca

nişte călăreți de rodeo pe spinarea unor animale ce se înălțau cu pupa spre cer. Dacă valul le-ar fi ajuns dintr-o parte, le răsturna cu siguranță. Iată primejdia la care nu mă dusese mintea: valurile. Care năvăliră pe uscat făcând prăpăd, smulgând bărcile, cele câteva rămase ancorate, pe care le dădură de-a azvârlită pe țărm, iar spuma iscată din valuri ajunse până în pragul caselor. Fu o rafală de şase talazuri gigantice, urmată de altele ceva mai mici. Vacarmul de pe plajă acoperi ultimele sirene de salut. Pescarii țipau mai departe unii la alții, dându-şi ajutor, eu nu mai văzusem niciodată ceva atât de înfricoşător şi de minunat aşa de aproape de mine. Talazurile ajunseră la bărcile trase pe uscat şi luară cu ele vreo două. Mare noroc că nu s-au ciocnit de cele azvârlite pe țărm şi n-au fost pagube. Restul după-amiezei pescarii îşi dădură ajutor unul altuia, ca să înlăture urmările năpastei. Luai parte şi eu. Nicola îmi mulțumi că văzusem vaporul la vreme, fiindcă un minut de întârziere ar fi fost o mare nenorocire. Alții veneau să-i mulțumească lui Nicola, el arăta spre mine şi oamenii au ținut să mă cinstească cu un păhărel de lichior.

Mă tulbura gândul că spectacolul acela magnific era atât de primejdios pentru cei care trăiau acolo şi îşi duceau zilele din pescuit. Se mai întâmplase şi altă dată, uneori câte un transatlantic o lua printre insule ca să le arate turiştilor de la bord privelişte a, iar unda pe care o provoca trecerea lui devenea pentru câteva minute o furtună în stare să scufunde toate bărcile.

Pescarii nu erau mânioşi. Şi vapoarele țineau tot de mare, de tornade, de furtuni şi de restul

vitregiilor naturii, pe care omul le avea de înfruntat. Le citeai răbdarea pe buze, după ce treceau valurile şi aşezau la loc lucrurile de pe plajă, pescarii fumau şi zâmbeau, bucuroşi că ştiuseră să se apere şi data asta.

Daniele şi prietenii lui erau pe plajă şi, când apăruse *Andrea Doria,* înotaseră iute până la şalupa unuia dintre ei, ca să-i iasă în întâmpinare. Riscaseră să fie răsturnați de valuri, dar apoi merseseră pe dâra de siaj a navei, ca pe un covor. Cei aflați la pupă încercaseră o senzație amețitoare, ca şi cum ar fi fost pe buza unei prăpăstii. Erau impresiile descrise de Caia, mereu înclinată spre viziuni şi răsturnări de perspectivă. Zgomotul elicelor făcea să clocotească în fața lor marea, ca un tunet care nu se mai isprăvea, iar țipătul asurzitor al sirenei de răspuns de pe navă era ca sunetul unui corn auzit de ea în copilărie, într-o zi de sărbătoare.

Se petrecu chiar în seara aceea, după trecerea navei. Ne întâlnisem din întâmplare, prima oară după ce se supărase atunci, în grădină, pe mine din pricina numelui. Cobora înspre mare, spre casa unde era musafiră, iar eu urcam venind dinspre plaja pescarilor, murdar de nisip, de ulei, de catran, ca bărcile după trecerea prăpădului. O văzui venind, iar ea, când mă zări, se apropie în fugă, voioasă, cu pletele în vânt şi cu sandalele alunecându-i pe drumul neted. Îmi istorisi fericită întreaga aventură, veselia de nedescris şi strigătele de spaimă de la bordul şalupei cocoțate vertiginos pe talazuri, dezamăgirea că valurile încetaseră şi

miracolul imensului spațiu plat de apă creat de pupa vaporului, în fine tot restul, până la cornul de berbec. Zăbovi asupra acelei amintiri din copilărie, pe care eu n-o puteam înțelege atunci, sunetul unui corn *shofar* la sinagogă, într-o zi de *kippur*. Nu cunoşteam acele sărbători. Se opri în loc, cum făcuse în mijlocul dansului din grădină, îşi aminti desigur de ieşirea şi de răceala ei de atunci, dar mă privi în alt fel, ca o fetiță care se află dinaintea unui bătrân. Până şi vocea ei îşi pierdu tonul învăluitor şi sigur, prefăcându-se într-un tril copilăresc. Văzu cât eram de murdar, mă certă că nu ştiu să mă bucur de vacanță, că prea mă țin numai de pescuit. N-am vrut să-i povestesc despre urgia de pe plaja pescarilor şi să-i stric bucuria adusă de vapor, trezindu-i spaime. Recunoscui dând din cap, îmi dădeam seama cât de jalnic arătam în ochii ei. Încercai să-mi dreg glasul, schițai un gest cu palmele deschise spre îmbrăcămintea mea şi îi spusei pe un ton ciudat de grav: „Îmi pare rău". Ea, cu voce joasă, aproape fără să-şi descleşteze buzele, îmi zise: „Mai spune-mi o dată pe nume". O privii, nu în ochi, ci ceva mai deasupra, în locul de unde îi începea părul pe frunte, unde se distingea cel mai tare netezimea şuvițelor ei ca de roşcovă şi unde mi-ar fi plăcut s-o sărut. „Hàiele", spusei cu un glas ce nu era al meu. „Mai spune-mi." „Hàiele." Închise ochii strângând pleoapele, apoi îi deschise larg şi rosti: „Încearcă să nu pronunți l-ul, lasă-l să ți se topească în gură ca o caramea" şi îmi arătă cum. Îi repetai numele. „Aşa, mă chema aşa cum ai spus tu acum. Nu vreau să aflu de unde ştii. Nu vreau să-ți povestesc nimic. Nu-mi mai spune aşa în fața

altora. Pentru ei toți sunt Caia. Numai pentru tine sunt Hàiele. Ai să fii în stare?" De data asta eu am fost cel care închise ochii, nu-i mai văzui punctul acela de pe frunte, îi răspunsei că da, cu glasul acela ciudat de grav, pe un ton profund care îmi pornea din trahee, ca un bas de chitară. Mă sărută pe obraz când nu deschisesem încă ochii. „Te iubesc, Hàiele", „Ştiu" şi se îndepărtă cu un pas. Îşi schimbă tonul, redeveni Caia, spunând-mi: „Mai fă-ți şi tu apariția şi vezi de te mai țesală un pic".

Ajuns acasă, îi povestii lui Daniele despre viitura care năvălise peste plaja pescarilor, cât de priceput se arătase Nicola şi cum se ajutaseră oamenii între ei. Nu-i spusei nimic despre cursa de şalupă în urma vaporului, poate că el nu luase parte. Era îmbrăcat în ținută de tenis, abia venit de la o partidă. Amândoi eram murdari de vacanță pe insulă, fiecare asudat în felul său. În seara aceea m-am spălat bine cu apă dulce şi cu săpun, când am ieşit din baie nu mai rămăsese nici un grăunte de sare pe mine. I-am spus lui Daniele că aş fi avut nevoie de o baie în mare. Era seară, iar el mi-a răspuns: „Bună idee, să încerc să-i conving şi pe ceilalți să facem o baie noaptea". M-aş fi dus, numai ca să mi se şteargă amintirea săpunului intrat în piele. A intervenit mama, care l-a întrebat pe Daniele dacă nu crede că fiecare trebuie să umble cu cei de vârsta lui. Ce să caut eu printre cei mari? Daniele îi răspunse că eram destul de copt pentru vârsta mea şi că mă simțeam mai bine printre cei mari. „Dar voi îl băgați în seamă?" continuă ea să pună întrebări. „Îl ştii doar cum

face, tanti, stă de vorbă cu câte cineva sau stă şi se uită, iar când s-a plictisit, pleacă, nu zice nici măcar la revedere", zise, schițând un reproş. Se prefăcea că mă ceartă, dar o făcea în glumă. Era vară şi, în ciuda anilor grei prin care treceam după război, lunile petrecute pe insulă erau un fel de zonă liberă. Ni se îngăduiau libertăți neimaginate şi fiecare dintre noi avea ocazia să-şi manifeste şi să-şi aprofundeze caracterul. Noi, cei care am devenit adulți după război, suntem mai degrabă rod al unei insule decât al continentului.

Am plecat de acasă în seara aceea ducând prosopul pe care mă obligase mama să-l iau cu mine şi un pulover. Pe plajă era întuneric, luminau doar nişte felinare pe apă, lăsând o dâră. Daniele se afla deja acolo, cu toată ceata, şi mă trimise să-i aduc de acasă chitara. Era genul de servicii care se pretind ultimului din grup, era firesc să mă trimită pe mine, dar el m-a rugat cât se poate de frumos. Ceva se întâmpla cu mine în vara aceea, deveneam altcineva în ochii celorlalți şi nu prea înțelegeam cine anume. Când m-am întors, se cânta deja şi apăruse şi vinul. Nu-mi plăcea să beau vin, dar primii şi eu un pahar, ca răsplată că le adusesem chitara. Mă aşezai în afara cercului lor, sorbind băutura cu înghițituri mici. Noaptea era liniştită. Marea aproape că nu se clintea. Când e aşa, nici nu mai e mare, pare un cer. Deasupra capetelor noastre luceau, ca o grindină deasă, stelele ascunse tiptil printre pini.

Daniele cânta un cântec de-al său pe care ceilalți îl ştiau şi îşi uneau cu toții vocile într-un

cor, când se ajungea la refren. Caia stătea alături de un băiat pe care nu-l mai văzusem până atunci. Când terminai de băut vinul, mă dezbrăcai şi intrai în apa încremenită. Mă mişcam încet, ca să n-o tulbur, fiecare lovitură cu picioarele mă făcea să înaintez iute, fără să întâmpin rezistență. Îmi veni chef să înot în larg. Cu ochii deschişi sub apă, văzui ceva lucind. Când înțelesei ce anume era, mă aflam chiar în mijlocul bancului de meduze. Simții arsura pe mâini, mă întorsei dintr-un salt şi începui să înot din răsputeri. Reuşii să scap, dar eram băşicat tot. Ceilalți erau în apă, îl avertizai pe Daniele că sunt meduze, că se îndreaptă spre plajă. Pe mal îmi pipăii trupul, eram ca după o tăvăleală prin urzici, mă frigea toată pielea, cu excepția obrajilor. Mă ştersei, ca să mă pot îmbrăca, abia suportam hainele pe mine.

Între timp, luminescența ajunsese aproape de mal şi se întoarseră cu toții. Caia ieşi din apă ținându-l pe un băiat de mână. Când mă zări, se apropie şi îmi spuse, încet şi aplecându-se asupra mea: „Să nu mă judeci, sunt doar o fată şi e vară". Sigur că nu te judec, Hàiele, sunt de partea ta, sunt fundalul, decorul desenat în spatele tău, sunt cel mai slab dansator al tău, cel care veghează asupra ta. Din tot ceea ce îmi trecea prin minte în chip de răspuns, nu mi-a ieşit din gură decât: „Să nu răceşti, Hàiele", spus în aşa fel încât să mă poată auzi numai ea, în vreme ce-i întindeam prosopul meu. Iar ea, cu o şoaptă tandră, îmi răspunse „Tu, al meu" şi se întoarse către băiatul acela, strângându-şi prosopul pe umeri. Umerii mei erau străbătuți de mii de spini, stelele formau un roi de meduze pe cer şi văzându-le îmi creştea

pesemne febra.

Mă dusei acasă ca să mă vâr gol-puşcă în pat. Îl auzii pe Daniele întorcându-se abia în toiul nopții. Se miră că mai eram încă treaz. Aprinse lumina şi îmi văzu urmele roşii. „Am nimerit drept în mijloc", zisei. „Meduze? De ce naiba n-ai spus imediat, cu ce te-ai dat?" „Cu nimic." Se duse la baie şi luă o cremă, o încercă pe o porțiune mică. Era ceva mai bine. Îmi făcea plăcere să-l văd că are grijă de mine. Adormii pe o frază de a lui: „Încă o zi dintr-asta şi te duc în oraş cu ambulanța".

A doua zi îmi spuse că vorbisem prin somn. Nu izbutii să mă prefac că nu-mi pasă, mă alarmai. Vrui să aflu ce zisesem. Nu voia să-mi spună, mă lua peste picior. Pe urmă, râzând cu gura până la urechi, recunoscu că nu pricepuse o iotă. Vorbisem într-o limbă necunoscută. „Parcă erai ucrainean", îmi spuse, trântind primul nume caraghios care îi venise în minte. „Aveai şi altă voce, mai groasă, m-a bătut gândul să nu fi răcit."

Dimineața ploua. Nori joşi deversau ropote de ploaie, se agățau în mrejele pinilor, apoi se îndreptau spre larg. Drumurile de pe insulă străluceau, vegetația mirosea a pământ reavăn. Răşina arborilor se lipea de văzduh, îți venea chef să faci planuri, să urci pe munte, să străbați pădurea de castani, să te duci până la izvoarele termale. Insula era plină de izvoare fierbinți, chiar şi pe țărm, în apropiere de mare. Ploaia dădea de ştire că vara îşi începea coborâşul. „Îi august şi gata şi iarna", zicea Nicola.

Mă dusei pe plaja pescarilor. Puțini ieşiseră pe

mare, cei mai mulți stăteau în fața caselor, printre bărcile aduse la țărm. Le trăseseră pe toate pe uscat. Mă întâlnii cu unchiul, venit să se tocmească pentru un motor nou. Rar se întâmpla să pot sta pe lângă el. După ce terminarăm tratativele, ne duserăm să-l salutăm pe Nicola. Il însoții pe unchiul până acasă. Moştenisem acelaşi nume, o povară destul de greu de dus. Era cazul să măsor distanța dintre împlinirea lui de bărbat şi cruzimea vârstei mele, agravată de mutisme. Îşi spunea pesemne că nepotul nu-i onora prea mult numele. Supunerea care mă apuca pe timpuri în preajma lui îşi luase o vacanță în ziua aceea. Stăturăm un pic de vorbă despre pescuit, despre ton şi țiparii de mare, care se capturau cu năvoade trase de bărci şi cu care se încheia sezonul. Ziua se scurgea încet, simțeam că are chef de vorbă şi încercai să-l fac să-mi povestească despre vremea războiului.

Mai întâi, îmi spuse că să aştepți răspunsuri de la alții e ca şi cum ai încerca să te încalți cu un pantof străin, că fiecare trebuie să-şi afle propriile răspunsuri, pe măsura lui. Pantofii altora n-au cum să-ți vină bine. Nu i se părea sănătoasă fixația mea în legătură cu anii aceia. „Ți i-aş fi dat pe toți bucuros, aş fi făcut schimb cu tine şi, în locul tău, nici n-aş mai vrea să ştiu nimic despre ei. Pentru mine au fost un chin."

Îi repugna să tot zică „Am înțeles, să trăiți!", îi era ruşine să umble în uniformă şi o lepăda chiar cu riscul să ajungă la carceră. Ziua de opt septembrie a fost pentru el o mare uşurare. Fascismul fusese pentru el o sperietoare dată prin catran, ca să fie opusă roşului. Până când începuse ne-

norocirea cu războiul, i se păruse că e doar o imitare deşănțată a istoriei romane. Pe urmă fascismul comisese eroarea de a se lua în serios şi de a se crede capabil să poarte războaie.

„Mama, bunica ta Ruby Hammond din Birmingham, Alabama, mi-a transmis gustul libertății, al valorii individuale, al drumului pe care ți-l croieşti singur. Nu puteam să mă nasc într-o vreme mai nepotrivită. Toate uniformele alea, adunările, înscrierile erau ca un banc prost povestit de zece ori pe zi. Le-am evitat cât am putut, ducându-mă în Franța, în Elveția. Mama ne învățase pe toți engleza ei şi franțuzeasca celor de familie bună. Era o raritate pe vremea aceea, un avantaj formidabil."

Până şi la Paris îi făcuse necazuri fascismul. Un agent voia să se servească de el ca informator, dat fiind că frecventa cercuri italiene. De dezgust, plecase din Paris, mutându-şi afacerile în Elveția.

Apoi veni războiul, mobilizarea, încercă tot felul de scuze şi de tertipuri, dar până la urmă tot fu silit să îmbrace uniforma atât de nesuferită. „N-am văzut nici un inamic şi n-am tras în nimeni. Ştiu că pentru tine nu e destul, dar mie mi-a ajuns." Unchiul reuşise să-şi păstreze o anume detaşare față de vremurile de care avusese parte, să le trateze cu un dispreț pur, lipsit de motivații politice, numai dintr-o aversiune firească. Reuşise să nu sufere de izolare, boala celor care se ridică împotriva propriilor vremuri. Era imposibil să ți-l iei drept exemplu. Eleganța sa era o eleganță de metis, care nu străluceşte decât pe parcursul unei singure generații. Noi, copiii, nepoții acelei bunici, nu mai purtam decât urme vagi ale încrucişării

reuşite dintre o americancă şi un napoletan.

Unchiul reuşise să evite conformismul celor de vârsta lui pentru că aşa îi era firea. Sabotase fascismul acolo unde se arăta el mai sensibil şi mai neghiob, în domeniul virilității, culcându-se cu soții şi amante ale unor personaje importante, faimoase chiar. Lucrurile astea nu mi le povestea, erau ştiute, se transmiteau de la o generație la alta. Îl întrebai dacă avusese vreodată duşmani. Existaseră unii care îi purtau pică, le pusese coarne, spunea, ar fi vrut să-l împuşte şi amintea o scenă de operă bufă petrecută într-un hotel, cu o prietenă a lui care se vârâse în pat în locul alteia, în vreme ce amantul dădea buzna în cameră. El unul nu duşmănise pe nimeni. Îl urâse însă pe unchiul lui, cel care după moartea timpurie a tatălui său pusese mâna pe afacerea familiei, umilindu-l şi silindu-l să plece în lume. Îl urâse. Era tânăr pe atunci, şi aşa se şi cuvenea să simtă. Pe urmă nu mai avusese sentimente de duşmănie. „Nici față de nemți?" Nu, nici față de ei. Da, stia ce se petrecuse în timpul războiului şi era de părere că meritaseră şi împărțirea Germaniei, şi procesul de la Nürenberg. Dar el fusese unul dintre puținii soldați ai acelui război care nu avusese de-a face cu ei. Şi deci nu putea să le poarte pică. Ca să-i stârnească în suflet nişte sentimente, trebuia să fie o experiență personală, nu istorie.

„Să urăşti pe cineva din motive politice, să urăşti în mod abstract nu pot înțelege, nu pot să-mi imaginez cum e." Vorbea calm, străbătând străduțele insulei, ocolind băltoacele. În ziua aceea

purtam, în mod excepțional, pantofi, din pricina ploii. Picioarele noastre erau întemnițate prima oară după multe săptămâni de umblat desculți şi cereau aer, țărână şi mare.

„Dar se poate şti din ce motiv te interesează aşa de mult războiul?" N-aveam la îndemână nici un răspuns scurt şi firesc, cum găsea el totdeauna. Îi spusei doar atât: „Fiindcă asta e istoria voastră, singura care se învață din viu grai, nu din cărți". Aş fi vrut să mai adaug că era şi singura căreia îi puteam cere socoteală, fiindcă mai existau încă martori, victime care reuşiseră să scape şi călăi sănătoşi tun. Şi puteau fi întâlniți în chip de turişti veniți să năpârlească la soare sau sub forma unei fete străine de care să te îndrăgosteşti şi nici unul dintre adulți nu te învăța să-i recunoşti pe acei trecători, să ştii pe ce lume te afli. Iar eu trebuia să-i întreb şi iar să-i întreb pe cei care nu mai voiau să-mi răspundă, iar între timp istoria alunga praful o dată cu cenuşa celor arşi, peste gropile comune creşteau păduri şi viața întreagă te împingea înainte, ascunzând totul la spate. Iar eu mă răzvrăteam ca un catâr, fără motiv, fiindcă ei se răzvrătesc de povara prea grea, iar eu unul nu purtam nimic în spate. Iar dacă nu aveam nici un motiv, atunci de ce mă tot încăpățânam? Iubire, da, dar şi un scâncet de durere şi puțină furie proaspătă, născută ca o spumă din faptul că peste vară crescusem la iuțeală.

Unchiul îmi spunea că duşmanii sunt incomozi, că pretind de la tine prea multă atenție şi prea multe sentimente. N-are decât să se

obosească altul să-ți fie dușman, să-şi implânte el ura în trup. Şi făcea gestul celui aşezat pe closet, un pic în râs, căci îi plăcea să râdă şi să zâmbească pe seama lucrurilor caraghioase pe care le fac oamenii atunci când se iau în serios. „Eşti încă prea tânăr ca să ai duşmani. Câți ani ai, şaisprezece? Trebuie să-ți găseşti o fată, Daniele mi-a spus că umbli cu grupul lui, dar fetele alea nu se uită la tine. Sunt cu ochii după cei mai mari decât ele. Mai bine stai printre cei de vârsta ta, până nu se isprăveşte vara." Vorbea din nou cu un puşti, se întorsese în larg, unde stau adulții. Nu aveam cum să-l aduc înapoi la tonul celălalt şi totuşi mă încerca o dorință nebună să-i vorbesc despre Caia, să-l întreb despre ea.

Ajunsesem la poarta casei unde stătea, peste vară, o mică locuință răcoroasă. Vara se detaşa cu totul de familie. Munca îl făcea să umble, peste an, în toate părțile, cu Napoli ca punct de plecare, iar concediul şi-l ținea numai pentru sine. Soția lui era la munte cu ceilalți copii. Daniele, care prefera să vină pe insulă, stătea la noi. Dacă i-aş fi vorbit despre Caia, despre o fată, ar mai fi stat cu mine, mi-ar fi dat sfaturi de expert, m-ar fi luat în serios, fiindcă iubirea o lua totdeauna în serios. Sigur că i-ar fi spus după aceea lui Daniele. Trebuia să renunț la singura persoană care ar fi putut să-mi mai liniştească înfierbântarea şi să-mi explice ce se întâmpla cu mine. Se uită pe cer, unde mistralul destrăma norii, scoțând la iveală petice albastre, îmi spuse, în chip de rămas-bun: „Ne vedem mâine la pescuit" şi îmi întinse mâna, gest important, pe care nu-l mai făcuse niciodată. Şi în ochii lui mă transformam, nu înțelegeam în ce anume, nu

numai din perspectiva acelei iubiri caraghioase şi unilaterale.

Căpătasem pe neaşteptate o voce gravă, care apărea şi dispărea. Îmi venea să fac un gest nou, să-mi vâr mâinile la subsuoară şi să încremenesc aşa, ca şi cum as fi vrut să le încălzesc. Îmi venea să mă frec cu degetul arătător pe sub nas, fără să mă mănânce. Când mă gândeam la altceva mi se întâmpla să fac mişcări stranii, inutile. Aveam impresia că aud în depărtare vocea Caiei, dar nu vorbea în italiană, şi cu toate astea mi se părea că înțeleg ce spune. Mă prostisem sau ce naiba? Dacă era aşa, nu-mi părea rău, mă stăpânea o iubire generică, nu eram avid de trupul Caiei, ci de apropierea ei, doream să-i fiu în preajmă, să-i dau sprijin şi bucurie. Îmi creştea în trup o atitudine de om mare, care făcea să mi se nască gânduri cum ar fi: poți să contezi pe mine, nu te voi abandona.

Dar ce puteam oare să fac eu pentru ea, ce idei zănatice îmi mai treceau şi mie prin minte. Mă luptam cu ele, dar se făceau tot mai obraznice şi mai tari. Simțeam cum mă apasă un amar de ani, un sentiment acut de intimitate trăită făcea să nu-mi pot desprinde gândurile de Caia. Mişcările îmi deveniseră mai lente, răsuflarea îmi rămânea liniştită când eram în prezența ei şi devenea agitată când eram departe. Îmi țineam palmele încrucişate pe genunchi, cum făcea unchiul, îmi priveam desenul lăsat de dinții murenei. Era un tatuaj, o literă stacojie necunoscută.

Mă transformam din cauza ei, Caia făcea din mine altceva decât fusesem şi nu era doar iubirea

la mijloc. Vorbele pe care le tot repetam în mintea mea, „Hàiele, Hàiele", îmi trezeau o tandrețe de tată care are o fetiță de crescut, de dus la culcare lăsând lumina aprinsă pe coridor.

Trupul îmi rămăsese crud, viața dinăuntrul lui făcea însă un salt înainte, la o comandă venită din afară, de departe. Începeam să fiu cuprins de o furie rece, învelită într-un calm care n-o micşora, ci, dimpotrivă, o ținea trează, ca nervii dinților atunci când sugeam cuburi de gheață.

Într-o noapte mi s-a dat voie să merg cu Nicola să aşezăm vârşele. O noapte întreagă pe mare: Daniele fusese şi el odată şi nu mă sfătuia. Era muncă multă, întuneric beznă şi linişte. „Nu-ți vine să spui nici o vorbă şi nici nu e pescuit, în nocturnă, ca atunci când dai la sepii sau ieşi cu felinare. Nu faci decât să tot pregăteşti toată noaptea pescuitul de a doua zi." Era activitatea din spatele frontului şi voiam să iau şi eu parte la ea, măcar o dată. Şi pe urmă, speram să adun o grămadă de impresii şi să i le povestesc Caiei. Nicola pleca seara la zece şi se întorcea în preajma zorilor, să-l ia pe unchiul şi să pornească din nou, de cum se lumina de ziuă. În intervalul acela, peştii urmau să se prindă în cârligele aşezate pe firul cel lung, desfăşurat pe fundul apei.

Pornirăm pe o mare absolut liniştită, cum e în toate serile de vară. Prora bărcii nu se abătea de la linia dreaptă la capătul căreia se afla bancul de nisip de la Forio, de partea cealaltă a insulei. Am ținut eu cârma de-a lungul coastei, cât timp Nicola curăța momeala, pe urmă a trecut el la bară.

Căuta pe întuneric punctele de reper a căror aliniere indica direcția bancului. Un far, luminile unei biserici, profilul celor două piscuri ale muntelui Epomeo: aceste repere trebuiau să se întâlnească în unghi drept, la trei mile în largul insulei. Pescarii văd marea sub o grilă de linii, îi bat potecile fără busolă.

Noaptea nu încuraja schimbul de cuvinte. Nicola tăcea mâlc, scotocind întunericul din ochi. Încă nu ieşise luna, marea era pustie, cerul plin de stele. Ne întâlnirăm în larg cu doi pescari care trăgeau la vâsle. Nicola se apropie de ei: aveau o pană la motor. Aprinseră un felinar cu gaz şi Nicola trecu în barca lor, ca să-i ajute. Era cel mai bun specialist în motoare de pe toată plaja. Eu lăsai lopețile la apă şi mă ținui lângă bord. Le auzeam vorbăria printre plescăitul de vâsle, frânturi de cuvinte, fiindcă pe mare oamenii se înțeleg rostind numai silaba principală, cea care poartă accentul, un fel de stenografie pe care le-a predat-o chiar vântul, care ia cu el restul sunetelor. Mă gândeam ce fac în seara aceea la țărm Daniele şi Caia, fără să simt dorința de a mă întoarce cu fața spre insulă. Pe mare nu simțeam distanțele. Se ivi un pătrar de lună, care îşi împrăştie coaja roşie pe caldarâmul apei încremenite. Mirosul puternic de momeală umplea în jur văzduhul, acum că stăteam pe loc. Stropeam coşurile cu apă luată în pumni. Lemnul vâslei se potrivea perfect în căuşul palmelor, picioarele desfăcute, unul în față, celălalt sprijinit înapoi, ca să poată susține trupul care făcea efort; iată, reuşeam să mă pliez la uzanțe, la cerințele meseriei, la ceasul nocturn, era şi pentru mine loc în largul mării, un loc în care

să-mi proptesc mâinile şi picioarele şi să fac ce aveam de făcut. Caia reprezenta ţărmul, istoria femeie a unui secol care mă înhăţa de guler, stârnindu-mi iubire şi furie, dar nu în locul acela, nu pe mare. Acolo mă aflam în mijlocul nopţilor comune ale nenumăratelor veri pământeşti, eram de aceeaşi vârstă cu planeta, făceam parte din aceeaşi specie care nu cunoaşte somnul.

Trecu un ceas până să-i reuşească lui Nicola o reparaţie provizorie. Trăsei lopeţile în barcă şi pornirăm mai departe spre larg, în timp ce barca cealaltă făcea cale întoarsă. Abia dacă bărbaţii schimbară între ei un salut la despărţire.

Ajunserăm în dreptul bancului cu un pic de vânt din pupă. După ce stinse motorul, Nicola începu să-şi facă de lucru cu firul şi cu nadele, luna era mică, dar lumina puternic. Aruncă pluta de semnalizare cu o cârpă albă legată de un băţ, eu eram deja la vâsle, gata să trag în direcţia pe care mi-o indica el. Barca înainta, iar Nicola, de la pupă, cobora iute firul cu nadele prinse deja în cârlige. La fiecare început de scul rostea cu voce înceată urarea ca dimineaţa să găsească prins acolo peşte de preţ, *dentice, orata* sau *cernia.* Mergea bine treaba, ne şi răcorea un vânticel. Trebuia să-mi forţez un pic încheietura mâinii ca să scot vâsla din apă, fiindcă se porniseră nişte valuri.

Când ajunsesem pe la jumătate, luna se acoperi de nori şi vântul se zburli. Nicola nu fuma, nu era deloc semn bun. Eu îi urmam glasul: „la dreapta", „la stânga", marea îmi acoperea răsufla-

rea îngreunată, de care mi-era ruşine. Când Nicola puse pe apă pluta de la urmă, cu steguleţul, vântul o ţinea dreaptă, valurile se întețeau şi eu eram sleit de puteri. Pornirăm motorul, era ora două şi valurile ne udaseră leoarcă.

Marea urca la proră, rafale de vânt smulgeau crestele valurilor. Îmi luasem un pulover subțire, care era deja ud. Nicola zise să mi-l pun, că tot îmi ține ceva. Nu mai rostirăm apoi nici o vorbă. Scoteam din când în când cu ghiordelul apa care intrase la bord. Bezna făcea să pară mai mari talazurile şi furia apei. Marea în furtună nu mai e o câmpie, e un povârniş de munte plin de gropi. Insula se făcuse nevăzută în spatele vântului.

Se petrecea o despărțire între impresiile pe care mi-ar fi plăcut să le relatez Caiei şi cruzimea experienței, care asurzeşte simțurile şi scoate la iveală instinctul de rezistentă. Nu mai umblam după licurici, ca să-i pot arăta în pumnul strâns unei fete, mă aflam strivit sub povara unei sarcini care trebuia dusă la capăt cu orice preț. Scotoceam în desaga puterilor mele, sperând să mai găsesc pe acolo câte ceva. Trupul meu deşirat şi costeliv se înfăşura ca o zdreanță pe vârşele goale. Nicola se ținea drept la cârmă şi era o parte a bărcii, mai degrabă catarg decât om.

Pe creasta unui val lung, Nicola zări barca cu cei doi pescari de dinainte. Era în derivă. Cei doi lăsaseră lopețile, cu care nu se puteau împotrivi vântului, iar motorul reparat provizoriu nu rezistase la zgâlțâială. Se refugiaseră amândoi sub minuscula covertă de la proră, unde stau sculele de pescuit. Nicola îi acostă din direcția vântului, strigându-le să iasă de acolo şi să fie gata să se

agațe de parâmă. M-am gândit imediat că dacă îi mai trăgeam şi pe ei nu vom mai reuşi să ne clintim din loc pe asemenea valuri, oricum abia ne mişcam. Pescarii n-or să vrea să-şi abandoneze barca şi nu era posibil să ne transbordăm. În gesturile lor era înscris deja mersul lucrurilor. Nicola trebuia să încerce să-i remorcheze, iar ei aveau să taie parâma, dacă barca noastră nu făcea față. Nu-şi spuseră altceva, răsună numai strigătul: „Prinde!" Parâma căzu în apă şi abia izbutiră s-o prindă cu o cange.

Aşa că ne trezirăm cu prora în vânt, uzi leoarcă şi asurziți de şuieratul vântului, eu nu mă dumiream deloc dacă mai înaintam ori nu. Pe urmă, Nicola mă întrebă dacă mai aveam chef să trag, nu-l întrebai ce anume, da, mai aveam, ca să mă lupt cu frigul. Atunci el viră de la rută, ajunserăm cu prora ceva mai puțin piezişă pe valuri şi începurăm să ne umplem cu apă. Pricepui că Nicola încerca să ajungă la adăpostul coastelor insulei, renunțând la ruta de întoarcere, în speranța să dea de o porțiune de mare mai puțin bătută de vânt. Pe moment, efectul era că aveam flancul expus la furtună. Scoteam cu găleata toată marea din barcă, cel puțin mă mai încălzeam. La fel făceau şi pescarii din cealaltă barcă. Îmi pierdeam echilibrul tot timpul. Prin bezna dezlănțuită a nopții îmi răsunară în spate silabele seci rostite de Nicola: *„né paù",* care sunt ce mai rămâne din graiul articulat când cineva spune în dialect: „Nu-ți fie frică!" Fără să mă întorc spre el, îi făcui semn din cap că nu-mi era.

Până atunci nici nu mă gândisem măcar. Dacă i-ar fi fost lui frică, mie mi-ar fi fost şi mai tare, dar

atâta timp cât el stătea la bară şi hotăra pe unde o luăm, nu mi se făcea frică. Nu mai trecusem prin furtuni, nu realizam dimensiunile pericolului, dar cu siguranță că existau altele şi mai grele. Încasam izbiturile valurilor, găleata îmi smucea de fiecare dată spinarea şi nu ştiam câtă putere să reziste mai avea barca. Eram alături de cei mai buni meseriaşi, mă aflam pe drumurile lor, într-o noapte a lor. Departe de mine gândul şi spaima că ne-am putea îneca.

Un val ne aduse apa în barcă până dincolo de glezne. Nicola îndreptă la loc prora contra vântului, ca să-mi dea timp să golesc barca, pe urmă se întoarse iar să primească lovituri dintr-o parte. Şi tot aşa, de nenumărate ori. Cât a ținut furtuna: cât m-au ținut pe mine puterile, abia numărate ca să pot ajunge la un scor egal.

Băgai de seamă că înspre răsărit cerul începea să se albească, când ajunserăm la adăpostul coastei. O mireasmă de praf, de pini, de grădină se ridică dinspre uscat spre largul mării, mai puternică decât aroma de cafea ce vine dinspre o bucătărie. Insula era ca o ceaşcă întunecată şi îşi revărsa mirosul pe mare. Îmi îndreptai spatele, auzii din nou, de data asta cu voce stinsă, *„né paù"* şi mă întorsei să-i fac semn că nu din cap, să-l privesc în față. Cât ținuse furtuna nici nu-l văzusem. Era ud leoarcă şi cenuşiu la chip, ca zorile.

Ieşi în cele din urmă soarele, iar muntele Epomeo, cu cei opt sute de metri ai săi, învinse vântul, oprindu-l şi netezind din nou marea în fața noastră. Ajunserăm în golful de la Sant'Angelo, iar primul sunet care se auzi de pe uscat fu dangătul de clopot cu care lumea era chemată la slujba din

biserică. Pipăindu-mi coastele, simții mândria de a fi lucrat în plină furtună. Nici vorbă de aşa ceva pe fețele pescarilor: pentru ei noaptea fusese doar muncă, drum făcut ca să-şi agonisească o pâine şi tare greu o mai plăteau pâinea asta, greu de tot. Îmi alungai aerul de mândrie de pe chip, trecându-mi palma de sus în jos, peste ochi şi peste gură, ascunzându-mi pornirea de a vorbi despre toate acelea, despre noaptea care trecuse. Pescarii schimbară între ei vorbe pe care nu mai stătui să le ascult. Desfăcură parâma de remorcare şi scoaseră lopețile din barcă. Abia atunci văzui ramura de măslin din vârful prorei. Rămăsese la locul ei.

Noi debarcarăm pe micul chei ca să-i trimitem vorbă unchiului, tocmai de cealaltă parte a insulei, că nu se putea ajunge până la el. Coborât pe uscat, cu tălpile proptite de piatra întunecată şi caldă, mă întorsei către partea de insulă unde dormea, la ora aceea, Caia. N-aveam să-i povestesc despre mica mea furtună de puştan.

Cei de vârsta mea nu mă mai salutau. Era însă printre ei o fată de cincisprezece ani care mă urmărea din priviri când mă întâlneam cu grupul lor. Nu mai departe de vara trecută aş fi făcut tumbe în piață pentru un semn de atenție din partea ei. Îmi părea rău că intervenise acea eroare de timp, care descompunea dorințele, fără să le aducă la un punct de întâlnire. Aş fi vrut să avem o explicație, dar nu simțeam impulsul să inițiez o apropiere. Îi răspundeam cu aceleaşi priviri, când ne întâlneam pe insulă prin locurile pe unde trecea

toată lumea.

Într-o după-amiază o văzui trecând singură pe plaja pescarilor. Era un loc în afara traseelor de plimbare, unde veneai anume. Stăteam cu spatele la mare în fața lui Nicola şi am văzut-o venind către noi şi privind în jur. Avea o rochie țărănească, sandale bărbăteşti în picioare şi o claie de păr deschis la culoare, proaspăt spălat, ca un nor în jurul capului. Îi făcui un semn, iar ea mă salută, oprindu-se ceva mai încolo. Nu ştiam ce să fac, aşa că mă ridicai în picioare, iar ea veni către mine. I-l prezentai pe Nicola, „Mă bucur, Eliana", Nicola se scuză că nu putea să-i dea mâna fiindcă era murdar, ea i-o apucă totuşi de dosul palmei şi se văzu limpede că eram stingheriți toți trei. O întrebai unde se duce, ridică din umeri, ca să-mi arate că nu mergea nicăieri anume şi, mai înainte să apuc să-i urez plimbare plăcută, mă şi rugase s-o însoțesc. „Până acolo?", întrebai eu, imitându-i gestul. Surâse zicând un „da". Îl salutarăm pe Nicola şi o pornirăm spre fortăreața unde se termină toate drumurile insulei.

Parcurserăm străduțele înguste, eu desculț şi ciufulit, iar ea curată şi cu părul lins. Îi explicai cât de mult îmi doream să deprind pescuitul. Îi povestii că anul acela umblam cu băieții mai mari, fiindcă era şi vărul meu Daniele, dar că nici printre ei, la fel ca printre cei de vârsta mea, nu mă simțeam în largul meu. Într-o clipă mă şi luă de mână. „Nu sunt bun să te țin de mână, vezi că te murdăresc. M-am schimbat, nu prea înțeleg nici eu în ce fel. Îmi trec prin minte gânduri de bărbat: să am copii, să lucrez, să mă las de învățătură. Simt un neastâmpăr care mă împinge să merg să

studiez undeva departe, nu pot veni să te iau de la şcoală cu o motoretă pe care nici n-o am, nici n-o doresc. Nu pot să te duc la petreceri sâmbăta, să trec în ochii părinților tăi drept prietenul tău, să-i aud cum zic, da, e băiat bun. Nu sunt băiat bun. Numai că acum o vreme nu ştiam nici eu foarte bine că nu sunt." Privea drept înainte, concentrată asupra unui gând care îi aduna la un loc sprâncenele şi îi încrunta fruntea. Mai făcu doi paşi în tăcere, apoi îmi răspunse că nu ştie ce se întâmplă cu ea. Mă cunoştea dinainte, dar nu-i stătea gândul la mine, nici la alți băieți. Îmi spuse că nu mai suporta viața de grup a celor de vârsta ei, mereu alte declarații de amor care se înmulțeau datorită contaminării şi concurenței. Începuse să se uite după mine din nevoia de a mai privi şi alte persoane şi pe urmă cei de vârsta noastră mă acuzau că îmi place să mă dau mare, alegând să stau cu prietenii vărului meu. Apoi vocea îi deveni mai aspră, dispăru cantilena aceea care stăruie în felul de a înşira vorbe al puştilor: „Vreau să încerc să fiu cu tine. Vreau să cred că e posibil, chiar dacă nu acum, chiar dacă de la distanță. Am nevoie să aştept pe cineva care să nu semene cu nimeni şi tu eşti acela".

Dintr-o bucătărie cu uşa deschisă venea miros de raci fripți, luând cu el, în trecere, şi parfumul unui coş cu smochine aflat pe balcon: aspiram totul pe nas, inclusiv glasul ei. Îmi lăsai în palma ei mâna pe care o retrăsesem adineauri. Mă aducea înapoi, la timpurile potrivite vârstei mele, venind să mă caute cu deruta pe care o putea născoci în sinea ei o fată cuminte din anii '50. Ne plimbarăm tăcuți până la intrarea în cetate, unde insula

înaintează în mare ca printr-o rocadă. „Te-am mânjit cu catran în palmă, să încerc să ți-o curăț." Printre stâncile istmului se găseau şi bucăți de piatră ponce, coborâi să iau una. Îi frecai încet palma, i se umeziră ochii. „Te doare?" „Nu." „Atunci nu fii nefericită." „Nu sunt nefericită", picurară primele două lacrimi, care vin totdeauna în cuplu şi de la ele au învățat poeții rimele. Le adunai cu piatra ponce şi îi curățai negreala de pe mână. „Ura, am reuşit!" glumii, ca s-o fac să râdă, şi ea râse, trăgându-şi uşor nasul.

Rămaserăm aşa, cu mâinile strânse şi cu o bucată de piatră ponce între ele. Mă invita într-o vârstă care îmi pierise din trup şi din gânduri. Îmi spuse să nu-i dau nici un răspuns. Ce-i drept, în tăcerea aceea mă gândeam la un răspuns. Îmi spuse să-i dau voie să treacă prin părțile mele, s-o las să aştepte. Băgase de seamă că îi plăcea gândul să aştepte. Nu mai era o copilă, atunci când spunea anumite lucruri şi nici nu se mai adresa unui copilandru. S-ar fi zis că între noi doi se interpusese cineva, iar noi ne trimiteam scrisori şi exista un poştaş care ducea în grabă corespondența. Îi spusei asta, în căutarea unei poveşti care să ne servească de explicație. Îmi spuse că poştaşul era insula, pe care o învățasem de mici, umblând pe jos din casă în casă şi dintr-o dată, într-o singură vară, devenise o insulă necunoscută. Nu eram decât noi pe fâşia îngustă de pământ, ne pierdusem şi oraşul şi vârsta, ieşeam din coaja cea verde, cum fac în septembrie nucile. Şi nu mai ştiu dacă erau chiar vorbele ei

sau dacă răsunau doar în spațiul dintre urechea internă şi creier. Apoi, cu privirea pierdută undeva dincolo de mine, mai spuse: „N-am mai fost niciodată în cătunul pescarilor".

Iar eu nu mă mai plimbasem niciodată cu o fată. Zării un punct alb pe buza ei şi i-l arătai. „Prin părțile astea se zice despre fete că sunt ca smochinele când încep să se coacă şi picură un pic de sevă. Se zice că «lucesc», adică picură lapte." Atingerea lacrimilor ei mă dusese cu gândul la seva de smochine. Erau pline de forță de creştere, purtau în ele impulsul de a deveni femeie. Mă bucuram că le adunasem. Ea se ridică prima. „Mi-a făcut bine să vin aici şi să-ți vorbesc. Acum mă simt mai puternică. Înainte eram împiedicată rău." Privi în jur cu o cutezanță proaspătă, porni cu pas sigur şi nu mă mai luă de mână, ci de braț. Sandalele ei scoteau un zgomot de piele nouă, mistralul îi sufla părul în față, acoperindu-i obrazul. Nu mai spunea o vorbă. Mergeam în acelaşi pas, bucuroşi că eram pe drumul de întoarcere. „Azi mi-ai fost prieten. Eu sunt un elefant şi n-o să uit asta."

N-a mai venit niciodată. Pe stradă mă saluta făcându-mi cu mâna şi îmi adresa un surâs numai dinți.

Zilele deveneau dense, plecări iminente, ocazii de întâlnire dorite cu furie. Nu voiam să socotesc timpul, dar mai rămăsese puțin. Aşa că o căutam pe Caia, în nădejdea că o s-o găsesc singură. Iar atunci aveau loc întâlnirile. Se întorcea de la mare cu sandalele în mână, cu picioarele pline de nisip. Dădu cu ochii de mine, iar mie îmi veni să fac o mişcare bruscă, cu brațul întins, ca atunci când

vrei să opreşti un autobuz într-o stație. Nu era un salut, era o izbucnire necugetată, un gest nelalocul lui. Ne trezirăm unul lângă altul, ea mă scrută cu o privire gravă şi îmi vorbi de parcă am fi continuat o conversație începută mai demult. „Îi spuneam tatălui meu *tate.* În limba noastră de acasă, în idiş, înseamnă tată. Ai făcut adineauri un gest pe care îl făcea el când autobuzul şcolii mă aducea acasă. Eu stăteam la fereastră, ca să-l văd, şi era totdeauna acolo, mă aştepta. Era primul meu an de şcoală. Tu ai făcut acelaşi gest şi pe mine m-au trecut fiori pe spinare. Uite, mi s-a făcut pielea de găină. Nu e prima oară când văd în tine ceva din tata." Rămăsei nemişcat, străduindu-mă să nu schițez nici un gest, rezistând ispitei de a da frâu liber impulsurilor nervoase de care mă simțeam răscolit. Nu voiam să cedez în fața tentației de a reproduce orbeşte gesturi necunoscute. Îmi trăsei răsuflarea şi îmi trecui dosul arătătorului pe sub nări, ca să-mi scarpin nasul care nu mă mânca deloc. „Ăsta era un tic al lui, când se enerva. Se freca cu degetul, cum ai făcut tu acum, strângându-şi pleoapele. Ce faci cu mine?" „Nu ştiu, Caia", mă forțai să-i rostesc numele public, să păstrez distanța, să n-o îmbrățişez şi nici să nu încep să plâng. Era soare, eram bucuros că o găsisem, că puteam s-o conduc până acasă, să-i povestesc de pescuit, să-i cer adresa, ca să-i scriu după ce trece vara, de ce naiba simțeam dorința să plâng, s-o iau în brațe, să fac scene în mijlocul străzii?

Mă văzu tulburat, cum îmi împleteam mâinile la spate ca să nu fac alte gesturi, mă văzu rămânând fără aer şi atunci îmi surâse şi trecu

alături de mine. Îmi apucă brațul şi glăsui, cu o vibrație emotivă care îi făcea vocea metalică: „De ce la tine? Ştiu că există clipe când cineva pe care l-am pierdut vine în preajmă şi ia forma unei persoane necunoscute, o clipă doar, ca să mă salute dintr-un trup, cu o mişcare sau cu un cuvânt care nu te pot înşela, îți face doar un semn, atât. Eu ştiu de multă vreme că nu m-a părăsit. N-ai decât să zici că sunt închipuiri, că e nevoia mea de a crede, poate că ai dreptate. Dar eu mă simt protejată de această mulțime de semnale mărunte. Şi până acum nimeni n-a adunat în el atâtea semnale. Vin de la tatăl meu care nu mai este şi nu vreau să vorbesc cu nimeni despre el, nici măcar cu tine. Vin de la tatăl meu şi tu începi să te prefaci într-un fel de manechin al lui, îmi vine să-i spun să înceteze, să te lase în pace". „Nu, Hàiele, nu vreau să mă laşi tu în pace. Nu ştiu ce se întâmplă cu mine de când te cunosc, dar e o împlinire. Nu e numai iubire de băiețandru dezorientat, e mânie față de un rău pe care nu-l cunosc, despre care nu ştiu decât nişte nume, e faptul că te văd aşa de singură, că ai nevoie de cineva care să vegheze asupra ta, eu sunt acela, un băiat oarecare, apăsat de toate vârstele lumii numai pentru că se află înaintea ta. N-am cum să-ți spun că te iubesc, fiindcă singurul loc pe care aş vrea să ți-l sărut e cel de unde îți porneşte fruntea, cel ascuns sub păr." „Hai, sărută-mă, nici nu mai trebuie să-ți spun că acolo mă săruta el."

Atunci ne-am oprit din mers, mi-am aşezat palmele pe tâmplele ei, am sărutat-o la rădăcina frunții şi am început să plâng cu o voce care nu era a mea, bolborosind în gol nişte vorbe: „De câtă

vreme, Hàiele, de câtă vreme". Ca un bătrân dinaintea unui tren, aşa plângeam, lin, fără suspine, ca ploaia care bate în geamuri, lacrimile îmi şiroiau pe obraji picurând asupra ei, iar ea spunea: „Sunt eu, *tate,* sunt eu, Hàiele a ta, ştiu că nu m-ai părăsit, ştiu, nu plânge, vino cu mine, lasă-l pe băiatul acesta, lasă-l să-şi trăiască vârsta lui, noi suntem altceva, el n-are cum să ştie, şi totuşi s-a deschis către noi amândoi. Ştiu, atunci, la tren, m-ai lăsat singură, dar eu n-am plâns şi nici acum nu plâng, fiindcă ştiam că ai să vii după mine şi aşa a fost. Ai venit ascunzându-te sub mii de chipuri şi eu te-am cunoscut totdeauna". Apoi începu să vorbească într-o limbă pe care eu n-o mai auzisem, o revărsare de cuvinte bune pentru un cântec de leagăn. Mă oprii din plâns şi îmi îndepărtai buzele de fruntea ei, mâinile de pe tâmple. O luai de braț şi o dusei până în pragul casei, o văzui urcând scările şi întorcându-se să mă salute cu mâna, apoi mai făcu şi gestul care oprea în loc autobuzul. Mie îmi rămâneau ochii limpeziți, senzația de calm în mâna cu care îi atinsesem bătaia venelor şi sunetul acelui cuvânt, *tate,* cea mai profundă tandrețe pe care o încercasem vreodată.

Nu mă mai certa că-i pătrunsesem taina. Îmi încredințase un cuvânt, o parte din moştenirea ei. Îi depusesem un sărut pe frunte şi ea îl primise. Nu se supărase ca atunci, în seara din grădină, când i se păruse că mă aude rostindu-i numele secret. Uitasem să-i cer adresa, dar nu conta, chiar şi fără scrisori aveam acum un loc al meu şi un nume,

tate, un nume care venea dinaintea naşterii mele şi care mă aşteptase pe o insulă, ca să fie rostit. Cât timp eram lângă ea, îmi păreau toate lucruri fireşti, de la distanță însă nu pricepeam cele petrecute între Caia şi tatăl ei. Îmi dădeam seama doar că aveam norocul să fiu pentru ea un punct de legătură cu copilăria. Simțeam cu câtă nădejde se rezema de punctul acela şi de mine. Iar în felul meu de a vorbi se aduna o asprime, cu care binecuvântam viața şi rosteam totodată blesteme împotriva suferințelor aduse vieții, se aduna liniştea, dar şi pornirea de a lovi tare cu pumnul în masă.

Aşa se face că ceea ce se petrecu fu urmarea obligatorie a copilăriei ei şi a vârstei mele care dăduse năvală spre întâlnirea cu Caia. Trebuia neapărat să se petreacă în seara aceea, la pizzeria unde îşi luau rămas-bun cei din grupul lui Daniele, înainte ca acesta să se destrame în seria plecărilor iminente. Şi trebuia să fiu şi eu acolo.

Era o seară de veselie comprimată, care exploda în răstimpuri, nu corală şi amplificată, ci nervoasă şi poticnită: unii râdeau cu lacrimi, alții beau câte un pahar prea mult, alții se străduiau să nimerească tonul potrivit pentru a-şi lua rămas-bun de la insulă, de la ceilalți. Se propuneau toasturi în onoarea fiecărei specii de peşti. Nu erau prea mulți clienți în pizzerie la sosirea grupului de turişti. Proprietarul îi instală pe terasa unde ne aflam noi. Probabil că mâncaseră deja, nu comandară decât de băut.

Nimeni dintre noi nu le dădu atenție, în afară

de mine. Erau nemți de vârstă mijlocie, bărbați şi femei, vreo cincisprezece cu toții. Cina noastră era în toi şi făceam mare gălăgie. Se discuta unde să mergem după aceea şi se făceau cele mai nebuneşti propuneri, care ațâțau şi mai tare vacarmul. Dinspre masa nemților începu să se audă vorbărie şi clinchet de pahare. Caia nu le dădea atenție comesenilor şi privea în direcția mării. O mai striga câte cineva, să-i ceară părerea unde să meargă după aceea, iar ea redevenea prezentă pentru o clipă, dând un răspuns. Era cu gândul în altă parte, poate la plecarea apropiată, la vara care urma să se destrame în atâtea întoarceri.

De la masa de alături, cineva începu în surdină un cântec. Pe Caia o vedeam cum se crispa, privind în zare, peste capetele celorlalți. Cântecul se isprăvi şi începură altul, ca un fel de marş. Daniele băgă de seamă încordarea Caiei, o întrebă ceva, nici nu schiță bine un gest de apropiere, că ea şi țâşni de pe scaun, pornindu-se să zbiere pe nemțeşte la cei de la masa vecină. Glasul îi era limpede şi puternic, astupa cântecul. Daniele şi ceilalți amuțiră de uimire, se auzea doar glasul ei, dezlănțuit asupra acelor necunoscuți. Nu pricepeau ce se întâmplă. Fata luase foc, nu înțelegea nimeni acest incendiu neaşteptat. Se opinti într-un strigăt final de furie dureroasă, care trebuie să fi conținut şi o injurie violentă, deoarece corul de la masa cealaltă încetă cu totul să mai cânte şi reacționă cu strigăte, unii se sculară în zgomot de scaune, iar Daniele, fără să înțeleagă deocamdată nimic, se ridică şi el brusc, trântind scaunul şi se repezi cât ai zice peşte la unul dintre ei. Se mişcase din instinct, cu precizie, dezlănțuit,

doborându-şi pe dată la pământ adversarul, iar eu sării asupra altuia, care era pe punctul să intervină, lovindu-l prin surprindere, din lateral şi trântindu-l pe masă. Se făcu mare învălmăşeală. Încercară, şi unii şi alții, să ne despartă, dădură fuga spre noi proprietarul şi nişte oameni care treceau pe stradă. Nu ținu mai mult de un minut, se dovedi mai mare gălăgia decât bătaia. Caia rămăsese țintuită de strigătul ei din urmă, stătea împietrită, absentă. În învălmăşeala creată, ceilalți ajunseră la uşă şi începură să se strecoare afară. Băieții încercau să aşeze lucrurile la loc, Daniele explica de zor că nemții ne insultaseră, proprietarul nu mai chemă poliția când îi văzu băieți de treabă şi clienți buni. În fond, nu se întâmplase nimic.

Caia nu izbutea să le răspundă celor care o întrebau despre ce insulte era vorba. Stătea cu ochii închişi. Câte cineva începea deja să glumească, zicând că la asta nu se gândiseră şi că puteau să facă turul pizzeriilor cu sistemul acela nou. Daniele îşi aranjase cămaşa descheiată şi îşi cojise pielea julită de pe încheieturile degetelor, toți îi spuneau că bine le făcuse, el se duse înspre Caia şi ea se destinse în fine şi îi zâmbi. El nu-i spuse nimic, dar o luă de braț şi o conduse afară. Pe plajă mergeam să facem un foc pe plajă şi m-o fi căutat să-mi ceară să-i aduc chitara, dar eu nu mai eram acolo.

Mă cuprinsese o furie nemaiîncercată vreodată, simțeam în nări un suflu fierbinte, mânia care mă împinsese să sar la bătaie alături de Daniele şi care nu se domolise încă. Creştea şi mă invada cu putere. Strigătul Caiei îmi aţâţase nervii, ca o

lovitură de bici peste şira spinării, declanşându-mi un impuls mai degrabă de reptilă decât uman. Nu fusesem atât de iute în viața mea. Apoi făcui în linişte un lucru îngrozitor: mă luai după nemți. Îi urmării de la distanță. Îmi zumzăia în urechi bâzâitul insectelor adunate la polen, într-un pom înflorit.

Se opriră într-un bar, mai băură vreun ceas, fără să cânte. Îi aşteptai să iasă şi îi urmării mai departe, până la o pensiune cam lăturalnică. Nu ştiam de ce fac asta, îmi urmam fierbințeala răsuflării calm, atent să nu fiu zărit. Mă întorsei la grupul de pe plajă. Cântau aşezați în cerc, în jurul focului, le răguşiseră deja vocile. Mă observară atunci pentru prima dată. I se povestise lui Daniele că sărisem şi eu la bătaie. Mă primiră sărbătoreş-te, cineva spuse că eram în formație completă şi puteam să mergem să ne mai luăm la harță pe undeva. Caia era din nou veselă, fredona. M-a che-mat să stau lângă ea. În timp ce alții cântau o melodie, mi-a spus, privindu-mă în față: „Ai fost viteaz că mi-ai luat apărarea. Nimeni nu mi-a mai luat, de atâta vreme, apărarea şi ştiu că te-am silit să faci asta. Când mi-am ieşit din fire, aveam în mine certitudinea că eşti acolo. Cântau imnul SS-ului, tu n-ai de unde să-l ştii, eu da, l-am ascultat prima oară în brațele tatei, mă strângea din răsputeri, când au venit primii nemți. Nu l-am mai auzit de când eram mică. Nu pot să spun că-mi pare rău de ce s-a întâmplat, fiindcă sunt fericită că s-a întâmplat aşa". Muzica îi acoperea vorbele, Daniele îşi cânta cântecul cel mai reuşit, dibuind acordurile cu degetele julite. Îmbujorat din pricină că mă privea în față, îi răspunsei calm:

„Nu ştiu ce le-ai strigat, dar vocea ta părea să vină din înălțimi, dintr-un loc de deasupra capetelor noastre. Am avut halucinația că te văd în mijlocul unei case în flăcări şi că strigai împotriva cerului, nu a pământului. N-am făcut decât să mă iau după Daniele, care a sărit primul să te apere". „Am văzut şi eu, dar nu-i adevărat ce spui, tu te-ai ridicat primul şi l-ai împins pe cel care se repezea la mine, pe urmă a intervenit Daniele."

Accidentele unei încăierări au totdeauna parte de versiuni diferite, nu ştiu dacă era mai exactă amintirea ei sau a mea. Îmi veni să-i spun, în vreme ce cântecul intonat de ceilalți ajungea la refren: „Hàiele, eu eram gata de asta de multă vreme. Am aşteptat toată viața mea să ajung să te apăr". Când te-ai ridicat în picioare, eu te priveam deja, te vedeam cum te crispezi şi, fără să ştiu de ce, te ascultam şi mă crispam la rândul meu. Când le-ai vorbit în nemțeşte, eram cu totul în mâinile tale. Te adresai lor, dar o făceai trecând prin trupul meu. Îți rosteai vorbele şi mă azvârleai pe mine înspre ei. Dar aceste lucruri din urmă nu i le puteam spune.

„N-am aflat cum a murit tatăl meu, dar astă-seară am privit pe furiş într-o încăpere din trecut. Poate mi-ai arătat tu cum a murit, sărind să-şi apere soția, cum ai făcut tu cu mine. Multe lucruri am văzut astă-seară şi m-am temut pentru tine. Şi acum mă mai tem." Fui pe punctul de a face gestul să-mi frec nasul cu degetul arătător, dar mă oprii la timp. Îmi spusei singur „nu, nu", iar Caia îşi aduse aminte de o vorbă a lor, din familie. „Nu, nu, până şi pe asta o ştii, tu, al meu."

„Ah, Hàiele, n-o să ne mai vedem!" „Nu, *tate,* o să ne vedem iar şi iar, fără băiatul acesta care ne-a

servit de punte şi s-a aplecat, ca un arc, peste vârstele noastre."

Cântecul celor din jur mai dura încă, deşi Daniele nu mai cânta la chitară. Rămăsese miezul aprins, o tufă de jăratic care se reflecta pe mâini şi în priviri. Unii ațipiseră, alții stăteau de vorbă între ei, câte doi, câte trei, Caia cu Daniele. Urmau să plece la oraş împreună, apoi el avea s-o conducă la tren. Am plecat de lângă ei. Pentru prima oară i-am salutat pe toți, unul câte unul, strângând mâini şi schimbând săruturi. Unii plecau a doua zi. Daniele şi Caia — la scurt timp după aceea. Urma să mai rămân câteva zile, singur. Mă dusei la pensiunea unde stăteau nemții. Era târziu, se făcuse linişte, strada era pustie.

Mă uitai în grădina de peste gard. Chiar în față stătea o maşină cu număr nemțesc. Mă gândii cum să le dau o lovitură, mi se îngrămădeau în fața ochilor tot felul de stupidități şi de crime, la care renunțam pe rând, din lipsa mijloacelor. Stătui în loc vreo douăzeci de minute şi nu trecu nimeni care să întrerupă bezna cu o lanternă. Puține străzi de pe insulă erau luminate. Mă întorsei acasă şi adormii liniştit, rumegând cele mai cumplite gânduri care îmi trecuseră vreodată prin minte.

Nu-l auzii pe Daniele când se întoarse.

Dimineața găsii un bilet: „Scoală-mă şi pe mine, vin cu voi la pescuit". Nu fu lucru uşor să-l trezesc din somnul început, pesemne, doar de puțină vreme. Se ridică bufnind, gâfâind de efortul de a înțelege că veniseră zorii, că mergeam la pescuit şi că el îmi spusese să-l scol. O pornirăm desculți peste pietrele ude de rouă. Venise fiindcă

trebuia să-mi spună ceva, nu mai putea să rabde: „Tu ştiai că e evreică?" Scosei un nu sec, ca atunci când nu îți intră carte şi n-ai nimic de etalat. „Mi-a spus ea aseară, de fapt azi-noapte, adineauri, fiindcă m-am întors pe la trei. De asta s-a luat de nemți. Cântau un cântec nazist. N-am mai văzut-o aşa de încordată, de dură. Mi-a plăcut, să ştii, s-o văd cum se ridică de una singură împotriva lor. Eu am crezut că ne insultau şi că ea ne lua apărarea, pe urmă am auzit zgomot în spate şi m-am trezit cu unul peste mine. Am aflat că şi tu te-ai repezit la o namilă. Abia azi-noapte, stând de vorbă cu ea, am înțeles de ce s-a iscat toată tevatura. Eu nu ştiam nimic despre familia ei. Se pare că şi-a pierdut părinții în timpul războiului." Daniele era dornic să-mi împărtăşească surpriza lui şi îmi părea cam rău să nu mă deschid către el, să mă ascund, în timp ce el îmi făcea din tot sufletul confidențe. Nu puteam să-i spun însă nimic despre ce se petrecea cu mine şi cu Caia, despre ceea ce îmi clocotea în cap. Nu voiam nici să mă arăt rece față de el şi, ca să mă revanşez, îi mărturisii că eram îndrăgostit de ea. „Să ştii că înțelesesem asta şi mi se părea absurd să-ți faci speranțe. Pe urmă am văzut că stăteați de vorbă. Nu ți-a spus nici ție nimic de familia ei, înseamnă că nu v-ați apropiat prea tare. Oricum, n-am de gând să le spun celorlalți nimic. Îți povestesc ție, fiindcă mi se pare că ai dreptul să ştii. A venit aici, printre noi, vara asta, le-a sucit la toți capul, chiar şi unor adulți. Măcar ție putea să-ți spună, ți-ai riscat pielea pentru ea aseară. Dar nu, n-a scos o vorbă."

Vorbele lui conțineau un reproş şi nu era bine ca Daniele să ajungă să-i impute aşa ceva. „Caia a

vrut să ne cruțe. A trecut prin lucruri care nu se pot povesti în cuvinte, n-a vrut să ni le spună nouă, care nu suntem decât nişte băieți în vacanță, pe o insulă, şi nu ştim nimic despre evrei şi despre nemți. Eram prea mici. Mică era şi ea, numai că ei i s-a luat totul. Noi toți, nu numai eu, chiar şi adulții erau mici pentru ea. A învățat că nu trebuie să vorbească. Ți-a spus ție azi-noapte, fiindcă ai sărit s-o aperi, ai încurajat-o şi i-ai dat dreptate. Ți-a mulțumit istorisindu-ți ce hău adânc era sub izbucnirea ei de furie. Nu e drept să-i facem reproşuri." Daniele nu era de acord. O vară întreagă o privise ca pe o fată frumoasă şi plină de capricii, care dansase şi se sărutase cu mulți, însă ea ducea cu sine o durere imensă şi o taină şi numai datorită unei întâmplări, din pricina încăierării aceleia, îşi deschisese inima în fața cuiva. „Mai bine nu-mi spunea nimic."

Chiar aşa să fie oare, Daniele, să fi fost mai bine să nu aflăm până la sfârşit pe cine întâlnisem? Ştim să recunoaştem peştii din mare, stelele de pe cer, ar trebui oare să nu ştim nimic despre ființele de pe pământ? „Nu, nici vorbă, îi sunt chiar recunoscător că mi-a spus." Daniele se dovedea încă o dată generos, ştia să se corecteze în favoarea cuiva. „M-a făcut să mă simt mai în vârstă, mi-a făcut o onoare, pot spune. Dar ce fetişcană afurisită, prea dură pentru mine, care sunt obişnuit cu insula asta frumoasă, cu bărcile de pescuit, cu chitara şi cu vacanța! Şi uite că din senin, într-un loc binecuvântat şi somnolent, dă năvală cineva care pare la fel ca noi şi are un trecut plin de răni." „Aşa e, Daniele, pare la fel ca noi şi viața nu şi-o poate nici măcar povesti."

Se isprăvi sub tălpile noastre piatra şi începu plaja. Urcarăm în barcă şi Daniele se trânti pe scândura tare şi adormi tun, ca la el în pat, de obosit ce era. Unchiul începu să protesteze, la ce naiba mai veniți, dacă vă apucă somnul, toată noaptea ce-oți fi făcut? Pluralul mă includea şi pe mine, care eram treaz şi mă apucasem de pregătit momeala. Îi displăcea că nu se poate adresa fiului, care cu somnul lui dovedea lipsă de respect. Mă asocia acestuia în reproşuri, pe bună dreptate. Îi povestii că fusese o seară de adio, că multă lume pleca astăzi, dar nu-l putui îmbuna. „Stați acasă atunci, în culcuş. Pe mare se vine la pescuit."

Erau multe vârşe de tras, era nevoie de brațe de lucru şi de multe mâini. Unchiul băgă de seamă pumnii juliți ai lui Daniele. „Te-ai bătut cu cineva azi-noapte?" „Cu nişte nemți beți, dar n-a durat mult şi nu s-a rănit nimeni", răspunse Daniele, ca să încheie orice discuție. Numai că unchiul nu era dispus la indulgență: „Dar tu nu ştii, om în toată firea ce eşti, că să te iei la bătaie e o faptă penală şi că poți să te alegi cu cazier de pe urma unei încăierări pe stradă?" Se înfuriase rău. Ne impută viața dusă pe insulă, că ajunsesem nişte sălbatici, că dura prea multă vreme vacanța, că ne stricam de tot cu atâta libertate. „Dacă trecea un polițist pe acolo, te nenoroceai." Îşi vărsă toată proasta dispoziție asupra noastră. Între timp, Nicola dăduse zor să recupereze geamandura de pornire a plaselor şi i-o puse unchiului în mână, ştiind că asta o să-l domolească.

Tăcu şi începu să tragă de frânghie, curând

simți peştele în fundul vârşei, îl simți cum se împotrivea şi începu bătălia pentru scoaterea cerniei din vizuină. Iar când peştele fu adus la bord, dispăruseră toate grijile şi nu mai eram atenți decât la mare, la cârlige, la recuperarea lentă a cablului de pe fundul apei. Daniele sângera puțin, trebuie să-l fi usturat apa sărată, în bătaia soarelui, peste juliturile acelea, dar nu zicea nici pâs, cu siguranță îl usturau şi mai mult palmele neînvățate să tragă de cablu.

Se dovedi o zi bună, Nicola putu să ducă acasă, la copii, o cernie frumoasă, buna dispoziție revenise printre noi. Unchiul îi mai ceru lui Daniele câteva detalii cu privire la încăierare şi păru mulțumit că n-o căutasem noi cu lumânarea. Daniele nu spuse nici un cuvânt despre Caia.

În timp ce unchiul ne certa, amintindu-ne ce riscam luându-ne la bătaie, eu mă aflam în altă parte. Mă întorceam la pensiunea aceea, la nevoia de a găsi repede o modalitate de atac. Ce puteam face oare? Să dau cu pietre în maşină, să-i tai cauciucurile, să sparg nişte geamuri — erau toate copilării. Mă zvârcoleam în neputința mea, privindu-mi mâinile care lucrau de zor la pescuit, ştiind că n-aveam decât puțin timp, nemții puteau să plece oricând. Trebuia să hotărăsc ceva până la sfârşitul zilei. Nu-mi venea în minte nimic, îmi făceam singur reproşuri, pe urmă îmi răspundeam, tot singur, că nu mă gândisem niciodată cum să fac rău cuiva şi porneam din nou la ofensivă. Marea se liniştise de tot, la fel şi sufletul meu, o suprafață plană dedesubtul căreia

se încrețeau valuri. Pe drumul de întoarcere, Nicola zise că vântul începea să semene a scirocco.

Traserăm la țărm, în timp ce pe cer explodau artificiile de la sărbătoarea vreunui sfânt. Insula dădea de ştire că e hramul unuia dintre ocrotitorii săi mai degrabă cu bubuituri decât cu dangăt de clopot. Rachete trase în aer care explodau la înălțime cu o singură pocnitură puternică. În semn de mulțumire, de ziua noastră onomastică tragem în ei cu o întreagă baterie antiaeriană. În chip de salut, ce-i drept, dar tot se cheamă că tragem contra cerului.

Îmi trecu prin minte închipuirea, mai mult decât gândul, unei grămezi de petarde care să explodeze în fața pensiunii. Îmi imaginai explozia, fuga, sosirea pompierilor. Mă cam zgudui gândul la pompieri. Ajunserăm la plajă, sării jos din barcă. Găsisem metoda de a-i lovi. Focul, *feuer,* mai bine zis *foier,* cum se pronunță, vorba aceea pe care Nicola o mai ținea încă minte, *foier,* focul e simplu şi violent. Găsisem. Nerăbdarea de a acționa îmi acceleră gândurile şi le ordonă într-un program. Ştiam că trebuie să-mi procur întâi şi întâi un tub de cauciuc. Îl tăiai, nu mai mare de un metru, din furtunul aflat în grădină. Trecui din nou pe dinaintea pensiunii, maşina cu număr străin nu mai era acolo, dar era normal să nu fie, era ora prânzului. Avui neobrăzarea să întreb dacă erau camere libere. Nu erau. Urmau să se elibereze în trei zile. Aveam timp berechet.

Din momentul când am luat hotărârea, mi-a pierit din minte orice fel de obiecție. Singurul lucru la care mă gândeam era să reuşesc. Nu-mi păsa nici de gravitatea consecințelor, nici că puteam să

fiu descoperit. Mă transformasem într-un paznic, supravegheam inamicul. Nu mai eram un puştan. Făcui rost de o mică damigeană. Aveam s-o umplu cu benzină trasă peste noapte din rezervorul de la maşina tatălui meu, care venise şi el în concediu. Îl văzusem pe Nicola sugând benzina, în barcă. Când trecui la acțiune, îmi reuşi de la prima încercare, fără să ajung măcar să gust din benzină. Executam pe rând gesturile cuprinse într-un plan, îmi venea uşor să le fac. Ştiam că s-ar putea să nu ajungă un singur chibrit ca să dau foc benzinei şi pusei deoparte o cutie întreagă şi un ziar. Acum puteam să dau oricând lovitura, puteam să aleg ziua. Mă hotărâsem s-o fac după plecarea lui Daniele şi a Caiei, ca să nu-i implic nici măcar tangențial. Aveam nevoie să fiu singur în cameră peste noapte, când urma să plec cu focul în buzunar. Nu trebuia să afle nimeni. Era un lucru care-mi aparținea exclusiv, care luase naştere în trupul meu de băiat într-o vară brutală, de iubire şi de furie.

Era sărbătoare pe insulă în ziua aceea, era şi ultima seară pe care o petrecea aici Caia. Urma să mergem să facem împreună un tur printre tarabele de la iarmaroc.

Trecui mai întâi pe la plaja pescarilor. Nicola aranja barca pentru noaptea următoare. Pentru el nu existau sărbători, avea să se odihnească la iarnă, când marea avea zile în care nu răbda pe nimeni la suprafața ei. Mă apucai să-i dau ajutor, plaja era goală, ceilalți pescari cutreierau prin iarmaroc, îmbrăcați cu cămăşi curate, singurul lor costum de sărbătoare. Părea dispus să stea de vorbă cu mine, alegându-şi cuvintele ba din dia-

lect, ba din limba tuturor. „Ai crescut, te-ai făcut bărbat peste vară. Am auzit cum spuneați în barcă de Daniele că i-a snopit pe unii. Erai şi tu de față?" Îi răspunsei că da. „Bun lucru să ştii cum să ții lumea la respect, să nu-i laşi să te-njure. Io unu' nu prea sar la bătaie. Când eram flăcău, dădeam şi io, da' de la război încoace nu mai..." Îl întrebai dacă avusese vreodată duşmani. „Io am fost într-un loc unde noi eram duşmanii. Eram duşmanii unora care nu ne făcuseră nimic şi veniserăm noi înarmați să le ocupăm lor pământurile. Noi eram aliați cu nemții contra oamenilor de acolo şi rău făceam că ne duseserăm peste ei. Mi-era ruşine, îmi venea să intru 'n pământ că trebuia să facem război cu oamenii ăia. Când s-a isprăvit şi l-am pierdut, războiu', mi-a trecut la loc toată ruşinea. Aliați cu mine au fost familia aia care m-a ospețit şi m-a ascuns, binecuvântați ei pe unde or fi acum. N-am priceput ioc cum vine cu duşmanii."

Dar pe vremea aia avusese duşmani, le dorise moartea? „Când au început nemții să piardă şi i-am văzut cum mureau, cum fugeau, când vedeam câte un duşman omorât, nu mai era duşmanu', nu mai era nimic. Când murim, suntem toți o apă şi-un pământ, şi duşmanu' tot după ajutor strigă când moare. Şi pe ei îi doboară tot dintr-un foc şi atuncea ura, oricât ai ținut-o în tine, o vezi cum se duce. Io am văzut duşmani morți şi n-am mai simțit nimic. Nimeni nu e duşman, asta-i greşeală, aşa bagi de seamă după ce-i vezi că-s morți." Glasul îi era calm, confesiunea lui mă onora. Şi eu eram calm, vorbele îmi ieşeau din gură bine cântărite. Decizia de a pune

focul îmi consolida nervii.

Nicola văzuse duşmani murind şi se trezise înaintea lor cu trupul golit de ură. Înțelegeam că el ajunsese la o certitudine, dar nu putea să mi-o transmită. Experiența lui nu era de ajuns, nu mi-era de folos, experiența mea proprie nu putea fi nici cruțată, nici înlăturată. Nu dispuneam de argumente, nu puteam să-i arăt cu degetul înspre duşmani pe care îi cunoscuse înaintea mea şi mai bine decât mine, înspre oameni care participaseră la masacrarea celor lipsiți de apărare şi erau sănătoşi şi teferi, petreceau în vacanță fără să sufere deloc consecințe. Erau veştile de care dispuneam eu, premisele mele. Pe el îl munceau consecințele. Cuvintele lui puteau doar să-mi dea de ştire cum mă voi simți după aceea, dar nu mă puteau opri.

Vrusesem să pătrund cu forța secretul Caiei, iar el mă lovise în plin. Îmi luasem doliul ei drept steag. Străbătusem toate treptele iubirii, de la puştanul îndrăgostit de o fată mai mare până la tatăl revenit s-o ocrotească. Din toată închipuirea aceea a Caiei în legătură cu tatăl ei singurul lucru pe care îl înțelegeam era că mă simțeam într-adevăr astfel, un tată care se întoarce să-şi afle după mulți ani copila, un emigrant care poate să-şi strângă iar fiica în brațe. Dintre coincidențele pe care le descoperea ea între tatăl ei şi mine nu recunoşteam decât acel sentiment amplu, matur şi acum posomorât, de mânie.

Pe cer explodau artificiile sfinților, Nicola îşi lăsa capul între umeri, ascultând de o pornire pe

care n-o putea domina. Ridica iute capul, dar la bubuitura următoare gâtul i se răsucea iar. Eu rămâneam cu capul sus, nu ştiam nimic despre explozii, despre cum te simți după cele adevărate. Mânia mea socotea de bun augur artileria pirotehnică festivă. Mânia mea era arogantă în fața gâtului lui Nicola, aplecat sub reculul salvelor, purtând amintirea de ordin fizic a loviturilor căzute peste tinerețea lui expusă unui cer plin de bombe.

„Nu erau oameni ca noi, fiecare se credea o bucată dintr-un trup mare. Erau mândri de trupul ăsta, ascultau de el cum ascultă degetul de creier. Nu erau oameni după înțelesul nostru, erau oameni ca nişte piese de schimb. Se simțeau bine numai în uniformă. Le ziceau bucăți la prizonieri, când îi numărau. Toate popoarele erau trupuri mai proaste față de al lor, şi noi, italienii. Am fost în slujba lor, dar nişte porcării tot n-au izbutit ei să ne facă pe noi să le facem. Noi am rămas oameni, soldați de nevoie, care de-abia aşteptau să se dezbrace, să termine cu armata şi să-şi vadă de meseria lor. Eu mă tot gândeam la năvodul care mă costase munca pe un an şi era încă nou. Şi mă apuca o durere ca de gelozie la gândul că putea să mi-l ia cineva, că nevasta putea să-l vândă pe mâncare. Nu l-a vândut. Când aveam liber, pescuiam cu undița de trestie la râu şi aşa eram de abătut, că nu mi-a mai trebuit de atunci încoace undiță din aceea. Le duceam lor peştele, la familia mea de-a doua, binecuvântați să fie ei cu toții, pe unde or fi." Ținea să se explice, îşi căuta cuvintele italieneşti, traducând din graiul napoletan. Clătina din cap de efort. Primeam de la el moştenire aceste cuvinte, le îngrămădeam claie peste grămadă în

vălmăşeala propriilor mele gânduri şi în zarva dorinței imperioase de a răspunde.

Ca să-l îndepărtez de acele vorbe, îl întrebai dacă vine la serbare, eu aveam să mă duc ceva mai târziu, cu Daniele. „Şi io', ceva mai încolo-şa, îmi duc tot neamu'."

Grupul ultimilor rămaşi pe insulă îşi dădu întâlnire şi pătrunse compact în aglomerația serbării. Locuitorii veniseră cu toții să se plimbe pe câteva străzi. Era seara dintâi, decorațiile luminoase întinse de-a curmezişul străzilor făceau să pălească nuanța cerului. Caia veni să mă ia de braț şi mă felicită pentru cămaşa curată. „Sunt şi încălțat", îi arătai eu în glumă sandalele. Zării ivindu-se acel dinte incomplet, care îi amplifica zâmbetul.

Înghesuiala făcu să se dezmembreze grupul. Ne țineam strâns de braț, ca să nu ne pierdem. Mă rugă să-i cumpăr un ghem de vată de zahăr. Ca să poată domina vacarmul din jur, ridica vocea, adăugându-i un tril copilăresc. Apucă beţişorul, îşi înfundă obrazul în norul de vată şi-l isprăvi la iuțeală. Îi adunai fire de zahăr de pe obraji. Era veselă, cum poți să fii numai când o pornire infantilă se strecoară într-un trup ajuns la maturitate, când un neastâmpăr copilăresc pune stăpânire pe picioarele tale şi le face să țopăie. Mă trăgea de braț, ar fi vrut să alerge prin mulțimea care se călca în picioare. Mă prefăceam că şchiopătez, răsuflam din greu şi îmi ştergeam fruntea cu palma dreaptă, din dreptul tâmplelor şi până la ceafă. La un moment dat, ea clătină din

cap şi-mi spuse la ureche: *„Tate,* ştiu că eşti aici, nu-i nevoie de gesturi".

Îmi veni să râd de jocul acela şi din gâtlej îmi ieşi un râs pe care nu-l mai avusesem niciodată. Cald, lent, cu icnituri scurte. Îl simțeam înăuntrul meu dens, plin de iubire pentru Hàiele a mea de acolo, din miezul sărbătorii. Mă ascultă cum râd şi îşi puse din mers capul pe umărul meu. Pe sus exploziile începură din nou, un zgomot atenuat de prezența mulțimii din stradă, nu mai puternic decât cel al unor sticle destupate în înaltul cerului.

Trase la țintă cu puşca cu aer comprimat în balonaşele închise într-o cuşcă, pe urmă îşi dori o păpuşă cât palma, iar eu îmi amintii să cumpăr un dop de plută pentru damigeană. Ne încrucişarăm cu Nicola şi familia lui, îl salutai de la distanță, dar el nu mă văzu. Apoi dădurăm peste tatăl meu care, distrat şi fără ochelari, o salută numai pe Caia. Ea râse, fiindcă nici măcar tata nu mă mai recunoştea, fiindcă mă transformasem şi nimeni nu mai ştia cine sunt. „Numai eu singură ştiu cine eşti în seara asta." „Sunt *tate* al tău?" „Da." „Bine, sunt *tate,* sunt tatăl tău astă-seară şi tu eşti Hàiele a mea, iar eu ştiu să-ți spun numele cum ți-l spunea el, Hàiele." „Sigur, eşti *tate.* Un peşte ți-a scris şi litera *t* pe mână, cu dinții, litera *t* în idiş."

Mergeam ținându-ne strâns de braț, ea se cam atârna de mine, iar eu eram puțin amețit de serbare, de prezența Caiei, de jocul care îşi urma neabătut cursul între noi doi. Mâna ei mi-o strângea pe a mea în dreptul muşcăturii de murenă. Mă simțeam obosit şi mă apucă frica să nu cumva să fac febră, să nu rămân fără puteri şi să nu mai ajung până la foc. Îl mai văzui şi pe unul

dintre nemții de la pizzerie, care nici nu ne observă, îmi pipăii în buzunar dopul de plută şi nu, nu eram obosit. Caia se rezema de brațul meu, îşi lăsa toată greutatea pe mine, era uşoară şi mergea în paşi de dans, de marş, făcându-mă să-mi pierd direcția. Şi îi purtam greutatea, mă clătinam în ritmul sărbătorii ei, erau ultimele clipe dinainte de plecare, dinainte să n-o mai văd. Şi mă simțeam împins s-o iau în brațe, s-o urc pe umerii mei, în vreme ce dinspre căluşei muzica repeta întruna: „N-am să te uit vreodată, frumoasă piemonteză, şi ochii tăi de stele vor străluci în veci". Şi aş fi putut s-o ridic în brațe, pentru că ea devenise uşoară ca un fulg, iar eu greu ca piatra.

Cât timp stătui în mulțime, nici o persoană din cele întâlnite nu mă observă. Unii o salutau doar pe Caia. Se creau busculade şi în unele locuri erai silit să te opreşti din mers. Ea profita atunci ca să mă sărute uşor pe obraz, iar eu îmi simțeam pielea aspră sub buzele ei. Şi îi dădeam în schimb un sărut pe frunte, iar sub palmele aşezate pe tâmplele ei simțeam pulsând viața ei lăuntrică. Nu, nu, sângele tău pulsează în mâinile mele, în această mulțime sunt al tău, sunt atât de mult al tău, Hàiele, că nu voi mai putea fi al nimănui. „Tu — al meu", îmi spunea, „Tu — al meu", apoi mă antrena în altă direcție, spunându-mi „vino", fiindcă descoperise ceva care o atrăgea într-acolo.

Daniele se apucase să stea de vorbă cu două fete străine, pe care le făcea să râdă, chiar în apropierea căluşeilor. Caia avea părul plin de confetti şi devenise o fetiță. Mie mi se învârtea

capul şi îmi veneau mii de gânduri ca acestea: „De când aştept o sărbătoare, Hàiele, ca să te pot plimba, să te simt aproape de mine! Mi se pare că sunt al tău de un amar de vreme şi că nu suntem întâia dată împreună. Ți se întâmplă oare şi ție, când eşti în culmea fericirii, să-ți dai seama că se mai întâmplase şi altădată şi că nu e decât o întoarcere?" Nu-i spuneam toate astea, nu voiam s-o distrag de la starea de copilărie, ci s-o urmez până la cea din urmă volută a zborului ei uşor, până ce avea să-mi cadă în brațe adormită.

Ne apropiam de piațeta care dădea pe chei, de unde începe podul care duce spre cetate. Pe un piedestal era aşezată statuia unei sfinte. De veşmintele ei fuseseră prinse cu ace bancnote şi biletele de hârtie. Caia mă duse către statuia de ipsos plină de hârtiuțe, cum era ea de confetti, şi îmi spuse, privind-o cu atenție: „Nu semăn cu ea, *tate,* nu semăn cu ea?" „Doar aşa cum seamănă cu un manechin o ființă plină de viață. Tu eşti vie, Hàiele, eşti vie în mijlocul sărbătorii, iar aici nu e decât o machetă care îți imită prost frumusețea. Tu eşti vie, Hàiele, şi sunt şi eu viu astă-seară, pentru că stau aproape de tine." Era o voce plină şi sumbră, îmi ieşea dintr-un gâtlej lemnos, dintr-o cutie de chitară. Chiar dacă îmi dregeam glasul, nu-mi căpătam înapoi vocea de toate zilele. „Da, da, *tatele,* sunt vie, de asta mă cheamă Haia, numele meu înseamnă viață. Tu mi l-ai dat." Citeam frazele scrise pe foile albe prinse cu ace de gămălie de veşmântul statuii. Erau cuvinte de mulțumire pentru harurile primite. Una dintre foi conținea

nişte vorbe din Biblie: „Aşa vor pieri toți vrăjmaşii tăi, Doamne, iar cei care te iubesc sunt ca soarele care răsare în înaltul cerului", din cartea Judecătorilor, vorbe din cântecul Deborei. Vor pieri toți vrăjmaşii tăi, Hàiele, vor pieri, îmi spuneam pipăind dopul de plută din buzunar. Citi şi ea biletul şi mă întrebă cu o voce de copil: „Dar tu o să mă iubeşti totdeauna?", îndepărtându-mă de gândul la foc şi silindu-mă să-i răspund: „Ca soarele care răsare în înaltul cerului", iar ea râse din nou, cu dintele ei ciobit. Închisei ochii, simții că îmi pierd puterile şi mă sprijinii de ea.

„Adio, *tate",* o auzii spunând, mă deşteptai brusc şi întorsei capul, Haia era tot acolo, atârnată de brațul meu. Ajunşi dincolo de statuie, reuşii să-mi dezmorțesc vocea. Îmi reveni glasul meu băiețesc, mi se topi oboseala. Mă simțeam restituit mie însumi, o uşurare amestecată cu o senzație de gol. Eram din nou un băiat, neîmpovărat de ani, din nou nesigur în preajma Caiei, nume care înseamnă viață şi până adineauri ştiam, acum eram iarăşi uimit, totul mă uimea. Greutatea cu care trupul ei îmi apăsa brațul, plinătatea copilăriei ei sprijinite pe mine se desprinseseră. Caia redevenise o persoană adultă, mi-a mulțumit ca de la mare depărtare. Golul pe care îl simțeam sub braț mă avertiză că eram iarăşi eu însumi. Îi ajunserăm din urmă pe ceilalți, care stăteau la marginea podului. Mâncau felii de pepene, dând sâmburii pe jos. Daniele ni le prezentă tuturor pe două fete nemțoaice, care vorbeau o engleză caraghioasă. Caia se arătă foarte amabilă cu ele, li se adresă în nemțeşte şi făcu pe interpreta restul serii. Era plăcut s-o vezi sucind cuvinte dintr-o

limbă în alta, ca într-un triaj de fraze care vin şi pleacă. Îi spusei că semăna a şef de gară şi că o să-i fac cadou un fluier. Îmi răspunse că trenurile erau pasiunea ei în copilărie şi că îl făcea să râdă pe tatăl ei, declarând că vrea să se facă feroviar. „Acum pui să călătorească limbile", îi spusei. „Da, limbile altora." I se ițea din buzunar o păpuşică fără îmbrăcăminte.

Daniele voia să încerce o mişcare cu una dintre fete, aşa că făcu propunerea să mergem să vedem un film în aer liber, în păduricea de pini. Pe insulă nu existau cinematografe. Rareori se întâmpla să alegem filmul, apărea totdeauna câte ceva mai interesant, însă Daniele nu era dispus să încheie sezonul cu încă o seară pe plajă. Caia se străduia de zor să traducă. Germana ei era o cantilenă, se topea în gură în mii de silabe, crocante la întâlnirea consoanelor. Devenea o limbă capabilă de glume, de modulații. Vocea Caiei reuşea s-o vindece pentru auzul meu. Ea ştia cum să mângâie rănile.

Daniele se prefăcuse într-un ghid oficial şi le prezenta celor două fete insula: câinii vagabonzi, oleandrii, solemnele grămăjoare de balegă de cal rămase după trecerea trăsurilor, barul cu cea mai bună înghețată, semințele de pin sparte şi oferite în palma întinsă, degetele unei fete din altă țară culegând încet miezul parfumat, pentru a prelungi cu o secundă atingerea. Serbarea rămânea în urmă, se pierdea într-un vacarm nedesluşit, grupul de tineri urca pe drumul dintre pini, despărțirea apropiată îi unea, nu-i împingea să se destrame. Daniele era mare meşter la glume, râsetele se prăvăleau din cer laolaltă cu luminile

ultimelor roiuri de stele. Pinii falnici nu lăsau să se întrevadă decât o fâşie îngustă de înalt. Umblam pe mijlocul drumului, din dorința de a sta sub cerul liber.

Ajunserăm la arenă, aşa i se spunea luminişului dintre pini, cu scaune pliante de lemn şi cu un ecran de pânză pe care îl umfla vântul, făcând să vălurească uşor chipurile actorilor. Rula *Pentru cine bat clopotele.* Daniele se aşează alături de preferata lui, eu nu mai găsii loc alături de Caia, ci abia pe rândul din spate. Ea se întoarse spre mine şi îmi făcu semn că mă puteam sprijini de spătarul scaunului pe care stătea. Îmi rezemai brațele, ea îşi sprijini capul de ele, iar eu urmării tot filmul în cea mai incomodă şi mai suavă poziție de care am avut parte vreodată. Mirosul părului ei, mânjit de vecinătatea mulțimii petrecărețe şi de zgomot, degetele mele murdare de răşină de pin, noaptea deschisă larg înspre înaltul cerului, care cobora pe pământ aducând o adiere călduță: miros şi adiere pe care să le aspiri cu nesaț, fără să le mai dai afară din pieptul tău. O trăgeam în mine pe nări, zăgăzuindu-mi toate celelalte simțuri. Îmi amintesc prea puțin filmul, nimic altceva decât frumusețea unei iubiri cu sufletul la gură, în plin război.

Caia se sprijinea de brațele mele, iar eu mă găseam atât de aproape de ea, încât o distanță nu mai mare de o palmă îmi despărțea ochii de părul ei. Ea se uita la film, ridicându-şi din când în când privirile spre cerul înstelat, boltit în chip de plafon deasupra noastră. Se mai rupea de poveste,

dându-şi capul pe spate, apropiindu-l de mine. Atunci îmi aplecam fruntea, şi în vreme ce ea deschidea ochii mari în întunericul nopții, eu mi-i închideam sub ceafa ei. Îmi ascultam zvâcnirea unei vene de la încheietura mâinii cu care îi sprijineam capul. Percepeam golul din jurul nostru, amândoi eram ca un ciorchine îndesat, gata să fie desprins de pe viță. Însă ciorchinele tremură la sosirea culegătorilor, spicul vibrează de durere la apropierea coasei, noi nu, stăteam neclintiți şi încordați, aşteptând să vină o mână şi să ne culeagă de pe ramul acelei veri.

Iar când, la final, nemțoaica lui Daniele dădea să plângă şi multă lume prin jur îşi trăgea nasul, căutându-se de batiste, mie îmi venea să le spun că nu era de plâns, cei doi avuseseră parte de iubire şi era o greşeală să-i plângi, fiindcă aşa era drept să se întâmple. Caia se ridică de pe scaun, iar eu îmi simții brațele dezgolite, dar şi libere să se mişte, eliberate de sarcina de a-i fi reazem. Grupul se despărți după ce se rostiră ultimele saluturi, printre căscaturi şi replici sprințare. „Eşti bun de pernuță", „Şi tu de păturică". „Daniele, vezi că tu stai în direcția cealaltă", îi strigă cineva, în timp ce el cobora înspre mare la brațul nemțoaicei. Iar înainte de a rupe rândurile acelei veri, izbutii totuşi să-i spun, fără a mai coborî glasul: „Noapte bună, Hàiele".

Mă trezii singur. În brațele mele amorțite se deştepta o forță până atunci comprimată, muşchii din dreptul stomacului erau încordați şi puteam să-i număr pe degete. Eram gata.

Cu ajutorul tubului de cauciuc am supt în noaptea aceea benzină din rezervorul tatei,

umplând damigeana de cinci litri. Am astupat-o cu dopul de plută şi am ascuns-o. Nu m-am mai dus să fac o ultimă recunoaştere la pensiune, ca să nu risc să se întoarcă Daniele înaintea mea. Era ultima noapte a Caiei pe insulă. Ne despărțisem dându-ne întâlnire a doua zi. Urma să-i car valiza până în port, aveam să mai facem câțiva paşi împreună.

Daniele se întoarse târziu, răvăşit tot. Avusese noroc cu una din nemțoaice, avea chef de povestit. „Ca să vezi, aseară ne încăierarăm cu nemții, a doua zi fac amor cu o nemțoaică nostimă şi simpatică. Ce popor nebun mai sunt şi ăştia!" „Poate că tinerii nu-s ca părinții lor — îi răspunsei —, dar, după cum arăți, s-ar zice că ai încasat-o mai rău astă-seară. Fata şi-a răzbunat neamul, ce mai!" „Şi încă cum, şi l-a răzbunat rău de tot, abia mă mai țin pe picioare şi sunt plin de muşcături pe gât. Îmi venea să şi râd, când mă gândeam la ieri-seară. Am încercat să-i povestesc că ne-am certat cu nişte nazisti. Când am rostit vorba asta, s-a strâmbat şi a zis *Scheiss*, adică căcat, aşa mi-a spus Caia. Apropo, v-ați făcut nevăzuți de la serbare. M-am gândit că v-ați tras la o parte să aveți o întâlnire de adio." Brusc, mi s-a părut deplasată confidența. „Nici vorbă, eram în mulțime, am colindat printre tarabe. Dar tu cum le-ai cunoscut pe fetele alea două?" mă interesai, ca să abat discuția de la Caia. Nu mai voiam să vorbească nimeni despre ea. Aş fi vrut s-o şterg din memoria tuturor, ca s-o pun la adăpost de amintirile confuze ale verii. Voiam să fiu singurul care îi păstrează numele. „Simplu, nu reuşeau să se înțeleagă la preț pentru o perie. Am făcut pe

translatorul. Tipul încerca să le fraierească. Pe urmă le-am oferit pepene şi, în fine, când ați apărut tu şi Caia, am avut şi interpret oficial." Îmi lăsă din nou un gust amar să-i aud numele, aş fi vrut să-l corectez, să-i spun că o chema Haia, Hàiele pentru mine, şi, că el, Daniele, trecuse pe lângă ea fără s-o cunoască. Încercai o altă diversiune: „Dar ce, erau singure, nu mai era nimeni cu ele?" „Singure de tot, ajunseseră tocmai la țanc, să prindă serbarea. Vin de la Köln, un oraş plin încă de moloz, mult mai distrus decât al nostru. Se pare că după război n-au mai rămas pe acolo decât Domul şi Rinul. Au crescut jucându-se de-a v-ați ascunselea printre dărâmături, sunt simpatice. Marion nu se mai sătura de sărutări. Păcat că plec mâine." Da, pleci, călătoreşti împreună cu ea, ai s-o conduci la tren, s-o pui la adăpost. Ceea ce se va petrece aici nu va putea s-o atingă, s-o ajungă din urmă. Ea va fi departe, va dormi, în vreme ce un băiat va ieşi noaptea din casă şi va aprinde un foc. Focul va fi departe de ea, de morții ei, va fi un foc care n-o va despăgubi de nici un doliu, nu-i va îndepărta nici un spin măcar. Focul tatălui ei. Hàiele, tu m-ai vrut astfel, mi-ai dat alt nume, mi-ai trezit în trup gesturi neştiute şi o legătură de sânge cu tine. Te încredințez lui Daniele, el te va pune la adăpost înainte să izbucnească focul.

Gânduri, gânduri ferme, bine înfipte în moalele capului, eu aşezat pe pat, fără să-l mai ascult pe băiatul mai mare ce-şi povestea isprăvile. Noapte bună, am crescut de pe urma durerii tale, dar până să te întâlnesc, am petrecut un an încheiat punând întrebări cărților, ca să ştiu în ce secol mă

aflu şi pe ce pământ calc cu picioarele. Întâlnirea cu tine a fost ca soarele care face să plesnească pielea, ca asprimea pietrei care îți bătătoreşte tălpile. Ai făcut să-mi crească o coajă nouă peste vechea mea piele, mi-ai dat intrarea în lume numindu-mă al tău. Când vei fi plecat, voi răspunde de mine cu focul. Nu e al meu, l-am primit moştenire. Ți-am moştenit doliul, împreună cu gestul pe care un alt tată nu l-a făcut la vremea lui. Tu, Hàiele, mi-ai spus tată, iată, primesc, mâine noapte voi fi tatăl tău şi îi voi arde de vii pe călăi. E târziu ca să-i mai pot opri, dar eu nu sunt viu decât acum.

„Noapte bună, hai să dormim", „Da, noapte bună, Daniele".

Şi s-a făcut ziuă, vânt dinspre sud care îți spulbera țărâna în ochi. I-am lăsat un bilet lui Daniele, „Ne vedem în port", şi n-am mai reuşit să scriu „şi cu Caia". Ajunsei la ea cât ai clipi, rămăsei foarte mirat că era gata. Îşi luă rămas-bun de la gazdele ei, de la prietena care îi oferise o vară pe insulă în schimbul primirii de care avusese parte la internat. Îi lăsase un cadou la plecare. Abia atunci îmi dădui seama că trebuia să aibă destui bani. Încasai câteva aluzii glumețe la rolul meu de cavaler în slujba unei doamne, mă păstrai rezervat, cum se cuvine să facă un chelner priceput. Pornirăm la drum, între saluturi care nu se mai isprăveau, şi eu îmi exprimai mirarea că n-avea decât o singură valiză. „Am lăsat tot aici, n-am nevoie de lucruri de vară. Nu cred într-o altă vară la mare. După vara asta, e imposibil să mai

doresc încă una." Vorbea atât de încet, încât nu-mi puteam da seama dacă o spune cu uşurare sau cu durere. Ca să se apere de vânt, îşi pusese un batic de mătase şi ochelari întunecați. Trecurăm de-a lungul mai multor plaje. Umbrelele erau strânse, doar câteva şezlonguri întinse şi foarte puțină lume în apă.

Marea era agitată. „Nu va fi o traversare prea bună", îi spusei. „Mai bine aşa: am să mă gândesc mai mult la mare şi mai puțin la pământul pe care îl las în urmă. Când am venit, aveam chef să mă joc de-a libertatea. Am terminat şcoala, o să merg la universitate. M-am distrat aici, în acest ținut sudic primitor şi distrat, unde un sărut nu contează nici cât un salt în apă. Dar n-am avut parte, nu se putea să-mi meargă fără probleme. Ai apărut tu, cu gesturile tatei, mi-ai descoperit originea, suferința mea de copil. Tu, un puştan căruia nici nu i-a dat încă barba, murdar de sare şi de peşte, ce naiba poți avea tu cu tatăl meu? Şi totuşi, el pe tine te-a ales ca să te apropii de mine atât de tare şi de statornic. Iar de la venirea lui, eu m-a transformat într-o fetiță. Asta ți-o datorez ție. Ieri-seară am fost aşa de fericită să fiu fetița ta. Ai răscumpărat absența atâtor zile ca aceea de ieri. În mijlocul mulțimii aceleia în sărbătoare, mi-am străbătut jumătate din viața pierdută departe de el. Nu ştiu ce ți-am făcut ție, băiete, nu vreau să ştiu. Mi-ai ieşit în cale şi eu ți-am spus că eşti al meu, fiindcă tatăl meu era cu tine şi în tine. Nu ştiu ce am putut să-ți facem. Te-am înhățat ca pe singura mână care ni le putea uni pe ale noastre. Te-am asediat cu nevoia noastră de a ne regăsi pentru ultima dată. Nu pot nici măcar să-ți cer să

ne ierți, pentru mine a fost o binecuvântare."

„Chiar dacă toate astea sunt adevărate şi n-am fost decât un loc de întâlnire ridicol, eu am cunoscut iubirea, Haia, o iubire vastă, o încălcare a regulii anilor, am încercat gustul tuturor vârstelor, până la o afecțiune şi o tandrețe de adult față de propria lui fetiță. Tatăl tău şi cu tine mi-ați dat o misiune de îndeplinit pe lumea aceasta mie, un băiat care nu-şi aflase rostul, pe care asprimile îl reduceau la tăcere. Tu mi-ai spus *tate, tatele,* m-ai chemat cu numele pe care l-ai iubit mai mult decât orice pe lume. Ce-mi pasă că n-am avut parte de sărutările tale care țin cât un salt în apă? Eram lângă tine ca să-ți sărut fruntea, să-ți dau brațul, să-ți cumpăr vată de zahăr, să-ți car valiza. Acum eu vreau ca tu să pleci, să uiți, să trăieşti în deplină siguranță undeva, în lumea largă. Nu-ți cer o adresă la care să-ți scriu, nu ți-o las pe a mea. Drumul nostru se opreşte aici, nu ne vom mai vedea niciodată. Eu trebuie să-mi închei acum vara aceasta, care mi-a schimbat trăsăturile distinctive. În curând voi pleca de acasă, din oraş, voi abandona studiile, mă voi apuca de o meserie oarecare. În vara asta tu m-ai eliberat. Reuşesc să-mi privesc de la înălțime viața abia astăzi, când te pierd şi când vântul de sud nu lasă să se vadă nici măcar insula din fața noastră. Mă zăresc pe mine într-un loc depărtat, în mijlocul unei mulțimi care nu va fi în sărbătoare. Mă văd acolo singur. Prind contur expresii de revoltă, care mă orbesc şi mai tare decât suflul de scirocco.

Aici, pe această insulă, am învățat libertatea care se opunea vieții închise de la oraş, sărmana libertate a unui trup ieşit în sfârşit la aer liber.

Mi-ați implantat în carne iubirea şi mă azvârliți cât colo prin lume. În iubire e conținută şi mânia, pornirea impulsivă de a sări de pe scaun, cum mi-ai arătat chiar tu. M-ai chemat să ies, Haia. Numai tu puteai să faci asta, numai tu, care te numeşti viață."

Vântul îmi răpea cuvintele, nu ştiu dacă ea le auzea, dacă voia să le audă. Îmi luă brațul fără valiză şi-l strânse pe lângă ea. Înaintam încet, contra vântului care venea dinspre mare. Trupul meu subțire nu reuşea să-i țină destul adăpost. „Chiar că n-ai băgat nimic în valiza asta." Se opri în loc o secundă, apoi cu un ecou de metale, cu un fir de argint în glas, îşi duse fraza la capăt: „Cred că suntem curajoşi că nu plângem".

Tu epuizaseşi şi ultima picătură, eu aşteptam focul din noaptea plecării tale. Nici măcar vântul de sud care ne înroşea ochii nu ne mai putea stoarce vreo lacrimă.

Mergeam liniştiți spre plecare, strânşi unul într-altul, cu coapsele atingându-ni-se. Ea hotăra ritmul, eu îmi potriveam paşii desculți după pantofii ei închişi, de oraş. Aş fi putut merge aşa la nesfârşit: insula nu mi-ar fi ajuns, nici ziua, nici tot timpul din lume nu mi-ar fi ajuns. Sângele se supunea şi el cadenței paşilor, răsuflarea se sprijinea pe bătăile inimii. Îi atinsei uşor baticul cu capul; „Mergem bine aşa?", mă întrebă, „Bine, inima porunceşte şi picioarele o ascultă. Până în port suntem una".

Iar curba golfului apăru dincolo de un cot al drumului, eu povestindu-i că era un mic lac

vulcanic în care Bourbonii operaseră o deschidere spre mare şi că insula bolborosea toată de magmă fierbinte, vindeca boli şi lăsa trupurile pline de recunoştință. La vederea vaporului, îmi ieşiră din gură fraze de ghid turistic, recomandări contra răului de mare şi mă oprii din sporovăit abia când ne ajunse pe neaşteptate din urmă Daniele. „Din spate arătați ca un soldat cu patru picioare, aliniat, în pas de defilare."

Ne oprirăm zâmbind în fața lui, luați prin surprindere, iar el adăugă imediat, în glumă: „Pe loc repaus!", aşa că ne îndepărtarăm unul de altul, rupând rândul cel mai mic cu putință, pe care îl alcătuiam până atunci.

Se duse să cumpere bilete. Caia îşi scoase ochelarii şi îşi desfăcu baticul. Avea ochii înroşiți şi la fel de uscați ca ai mei. Îmi luă mâinile şi le duse la tâmple. „Când m-am despărțit de tata ultima oară, în fața unui tren, mi-era frică. Şi acum mi-e frică, pentru tine." Îi depusei un sărut la rădăcina frunții, mâinile îmi frigeau de energie. „Cu bine, *tate!*, „Adio, Hàiele", „Cu bine, băiete", „Cu bine, viață, nu-ți fie frică pentru mine. Merg încotro mi-ai arătat". Îşi coborî ochii spre picioarele osoase care mi se iveau din pantalon şi în răsuflare îi urcă un zâmbet. Îşi puse iar ochelarii şi baticul şi se răsuci cu chipul în direcția vaporului.

Daniele se întoarse, îmi strânse mâna ca unui camarad, luă el valiza şi se apropie de Caia. Ea porni spre locul de îmbarcare fără să se mai uite în urmă. Rămăsei pe loc până când pupa vasului dispăru dincolo de far, în spatele lizierei de pini. Îmi simțeam mâinile calde, pline de forță, şi un impuls violent de a mă pune în mişcare, de a-mi

îndeplini planul. Vântul se întețea. De obicei, pe vreme de scirocco omul e cuprins de apatie, de data asta îmi dezlănțuia în sânge o sarabandă. Mă întorsei cu spatele către port şi vântul mă apucă de umeri, împingându-mă, iar eu o pornii la fugă în sensul rafalelor lui. N-o mai aveam pe Caia de un braț şi valiza ei într-altul, eram uşor, trebuia să-mi stăpânesc tălpile ca să nu se lanseze în paşi gigantici. Alergam la deal, nu mai alergasem de multă vreme şi mă minunam cât de sprinten şi iute sunt.

Trecui pe acasă, să verific că totul era gata. Apoi mă dusei la Nicola. Nu ieşise pe mare. „Vântu' ăsta ține trei zile, nu putem decât să întindem plasele în golf şi să tragem nădejde la polipi." Ridicai de jos o plasă şi o aranjai fără să scot o vorbă. În orice capcană pentru peşti e o cale de ieşire, numai că peştii n-o găsesc niciodată. Dinaintea acelui dispozitiv simplu mă simțeam un peşte, incapabil să-l înțeleg.

Mă uitam înspre marea înfuriată. Zării vaporul cu care plecase Caia: n-o luase pe canalul insulei Procida, unde valurile erau prea mari, şi făcuse o întoarcere în larg, trecând prin dreptul plajei pescarilor. Vedeam cum îi juca prova pe apă. Caia îşi amintise, desigur, să se țină bine de ceva şi să se uite drept înainte, ca să nu vomite, aşa îi spusesem să facă. Iar Daniele o s-o ajute. „Uite, pe vasul ăla e Daniele, care se întoarce la oraş", îi arătai lui Nicola. „Mai bine azi, că mâine o să fie rău tare", îmi spuse el.

Barca era pe țărm. Îmi trecui palma peste bordul ei. Lemnul era neted, de la sare, de la vopsitul de fiecare an, lopețile scobiseră o

adâncitură lângă piciorul furchetului, unde era punctul de frecare. Bara cârmei se înnegrise în locul unde stătea rezemată mâna pilotului. Fiecare piesă a bărcii suferea de pe urma uzurii, era îmblânzită, şlefuită de muncă. Îmi venea s-o mângâi pe proră, pe margini. „Ce faci, linguşeşti barca?" mă întrebă cu duioşie Nicola. „Uită-te bine, lemnu' îşi are firu' lui. Când tăiem lemn de scânduri, după asta ne luăm. Dacă-l tai împotriva vinelor lui, lemnu' se suceşte, nu te ascultă şi la urmă plesneşte. Şi lemnu' care a stat la uscat e tot la fel, se lucrează după cum îi e firu'. Barca trebuie s-o netezeşti după cum vine lemnul, de la provă înspre pupă, cum face marea." „O pipăiam fiindcă gata, s-a terminat, anul ăsta nu mai vin la pescuit."

Vântul urca din mare, venind dinspre Capri şi biciuind cu putere marginea noastră de insulă. „Cum e pentru voi scirocco?" întrebai eu. „Păi, ăsta-i ăl mai rău vânt din toate. Îi schimbă fața la insulă, ia nisip dintr-o parte şi-l duce într-alta. Scirocco nu-i un vânt, e o turbare. Nu se mai vede cerul, fierbințeala îți încinge țeasta, nu mai poți să gândeşti. Nu trebuie să facă omu' copii când bate scirocco, nu trebuie să ia nici o hotărâre. De la el izbucnesc incendii. Face să sune clopotele, auzi?" Un dangăt lugubru urca pe vuietul vântului, ajungând până pe plajă. „Îi un vânt turbat, ce mai..." Vaporul pe care se afla Caia trecuse dincolo de capul insulei din fața noastră, făcându-se nevăzut.

Îmi luai rămas-bun de la Nicola şi trecui pe la

unchiul. Îl văzui de la poartă, stătea de vorbă cu o femeie în mica grădină a casei. „Voiam să te salut, să-ți mulțumesc pentru toate dățile când m-ai luat la pescuit, vara asta." Dădu din cap şi îmi zâmbi cum n-o mai făcuse vreodată. Un zâmbet scurt, de complicitate, pe urmă dădu iar din cap, fără să-şi descleşteze buzele. Îmi făcea semn că da, un fel bărbătesc de a spune da, pe care mie mi-l adresa prima oară. Aveam altele în cap, nu-mi trecu prin minte să mă umflu în pene. Pentru prima oară îl vedeam acceptându-l pe nepotul care îi purta numele. În clipa aceea purtam încă acelaşi nume, dar din noaptea care urma eu aveam să port altul, pe care să nu-l mai pot împărți cu nimeni.

Acasă, era şi tatăl meu la masa de prânz. Se vorbea de acum de lucrurile pe care trebuia să le facem la întoarcerea în oraş. Scirocco decidea că vara se sfârşise. Mă privi cu înțeles, zâmbitor. „Nu-mi pare rău că o să te mai scuturi, la oraş, de coaja asta de sălbăticie, dar să te văd intrat iar în pantofi nu mă bucur deloc. Mă binedispun picioarele tale desculțe." Îi răspunsei pe ton glumeț la buna lui dispoziție. „În fiecare an, când mă în-calț la loc, sunt ca un ocnaş care îşi pune ghiuleaua de picior. Nici nu mai pot să merg, în primele zile. O să încerc odată să umblu şi iarna în sandale, ca franciscanii."

„Am impresia, după tot ce-am văzut anul ăsta, că nu numai sandalele îți plac la franciscani. Nu cumva ai ajuns bisericos?" „Nici vorbă, vara asta n-am ajuns decât ceva mai pescar", îi răspunsei, ca să nu ridicăm tonul discuției, fiindcă prea repede se ajunsese de la pantofi la credință.

„Aflu că ai umblat cu băieți mai mari, împreună

cu Daniele. Aflu şi că ți-ai pierdut capul după una dintre fete." Mă simții recunoscător că nu-i rostise numele. Îi răspunsei cu glas pierit: „N-a ieşit nimic. Avea dreptate unchiul, trebuia să caut o fată de seama mea". Era ciudat să vorbim între noi despre aşa ceva, încercam să aleg vorbe din cele mai obişnuite. „Te-ai necăjit?" „Puțin." Mă privi cu atenție. „Se întâmplă ceva cu tine. Ai căpătat un alt ton când vorbeşti. Nu mai dai din mâini. Stai chiar cu spinarea ceva mai dreaptă. Ți-a prins bine să umbli cu băieții mai mari. Numai că nu mă pot obişnui cu schimbarea asta bruscă. Un tată e obişnuit să-şi vadă copilul cum creşte în înălțime, cum îl ajunge din urmă şi-l întrece, dar schimbările de caracter nu i le poate urmări prea bine. Caracterul tău n-aş putea să-l definesc deocamdată, dar am impresia că nu semeni cu nimeni de la noi din familie, ce zici?"

Era sincer. Se afla dinaintea unui fiu care devenise îndârjit, încerca să-l înțeleagă. Nu voiam să mă trădez, să spun vreun lucru de care să-şi aducă aminte a doua zi, după foc. Dar nici nu voiam să-l resping. „De un an încoace nu văd decât greşelile altora, datoriile neplătite care ajung până la mine. Anul trecut tu şi cu mama ați semnat un act de renunțare la moştenirea bunicului, pentru că avea datorii. Anul acesta am descoperit că nu pot să fac la fel ca voi. Văd că un pumn de oameni țin în gheare oraşul nostru şi l-au vândut armatei americane. Îi văd pe soldații străini care urinează beți pe străzile noastre şi pe femei cum stau atârnate de pantalonii lor. Toate astea existau dinainte, eu le descopăr acum. Văd că nu-i pasă nimănui, că nimănui nu i se face ruşine. Văd că

războiul ne-a cangrenat de tot. În alte părți s-a isprăvit, la noi continuă. Nu pot să-ți răspund la întrebare, nu ştiu să dau nici un răspuns, dar simt în trup impulsul de a răspunde."

Mă ascultă, se posomorî la chip. Vorbele mele îl sileau să se apere, să treacă de partea cealaltă. De acolo se putea ajunge la iuțeală în trecutul recent, la război. Fu singura dată când nu încercă să se sustragă. Continuă discuția ca să poată înțelege, nu pentru că înțelesese deja: „Faci bine că vrei să ştii despre trecutul recent, e un drept al tău şi dai dovadă de un interes pe care alții de vârsta ta nu-l manifestă. Am însă impresia că nu procedezi într-un mod sănătos. În fine, sună caraghios, dar am impresia că vrei să intervii asupra trecutului, să-l îndrepți. Îl critici cu intenția de a-l schimba, dar asta nu se poate. Nici Dumnezeu nu mai poate să facă nimic. E mare lucru să aperi prezentul de greşeli, să nu comiți un rău care va trebui reparat mai târziu. E mare lucru, chiar dacă nu-i de ajuns: faptul că n-ai făcut nimic rău nu te cruță de vină. În momente grele pe care tu nu le-ai cunoscut şi nu înseamnă că trebuie să le cunoşti, în momente grele a nu face nimic rău echivalează cu a deveni complice la rău".

Privea dincolo de mine, se opri contrariat de ceea ce spusese. „Complice e un termen imprecis şi nedrept", reluă el, vorbindu-mi drept în față, făcându-mă pe mine răspunzător de cuvântul acela pe care şi-l adresase singur. „Nu ştiam cum să mă împotrivesc răului. Locuiam la Roma, ştiam că pe strada Tasso sunt torturați partizani. N-am

trecut niciodată pe lângă strada aceea. Am fost unul dintre cei mulți, nu dintre cei puțini, dar complice nu. Dacă vrei să devii unul din cei puțini, lasă trecutul în pace. Tu nu erai pe vremea aceea, nu eşti răspunzător de nimic."

Nu ştia nimic despre Caia, dar eu mă simțeam descoperit. Şi ce dacă? Chiar dacă mi se citea pe față şi nu era doar o intuiție, n-aveam de gând să mă opresc. Nu voiam nici să neg, nici să recunosc, aşa că rămăsei încremenit în muțenie, privindu-mi încurcat labele picioarelor. Atunci el trase concluziile: „Dar eu fac rău că-ți spun toate astea, eşti încă un băiat care mai are mult de crescut şi eu îți pun în seamă atitudini definitive. Deocamdată, răspunsul tău trebuie să fie studiul, şcoala, respectul. Pot conta pe asta din partea ta?" Redevenise tatăl unui băiat şi căpătă drept răspuns un da rostit mecanic, în chip de rămas-bun. Profunzimea intuiției lui se nivelase la loc, m-am scuturat ca să îndepărtez de mine urmele acestei incursiuni a inteligenței sale.

O pornii pe străzi, peste tot erau ace şi conuri de pin aduse de vânt. Mă gâdilau sub tălpi, foşnindu-mi sub paşi. Trebuia să țin seamă de asta la noapte. Era oare cazul să rămân desculț sau să-mi pun pantofii? Hotărâi că era mai bine desculț. Trecui prin fața pensiunii. Maşina nu era acolo.

Privii cu atenție portița cu zăvor. N-aveau câine, nimeni n-avea câini de pază pe insulă. Nu erau nici copaci care să ia foc. Vântul ar fi putut să întindă incendiul. Gândurile mi-o luau înainte,

construind ipoteze. Le cântăream, le dădeam la o parte. Mă adunasem într-un singur punct, ocheam o singură țintă.

Cutreierai îndelung pe insulă, ca să-mi consum nerăbdarea. Nu aveam nimic altceva de făcut, nici de mers la pescuit, nici la plajă. Trecui prin dreptul locului unde se întâlneau cei de vârsta mea. Eliana era acolo, cu o prietenă. Îmi adresă un salut zgomotos, apoi îşi lăsă prietena şi veni lângă mine. „Mă bucur că mai eşti încă aici, când pleci?" „Când se termină scirocco." Îşi ascunsese şi ea părul sub un batic. Nu venise acolo cu intenția să mă caute. Avea o privire deschisă şi lealã, se expunea în fața cuiva care o putea răni. Tot nu se putea ajunge la mine? Am plecat ochii, ca să n-o pun într-o situație proastă. „Când o să se termine vântul ăsta, o să vin să te caut. O să am pantofi în picioare şi părul spălat cu apă dulce. O să te caut în oraş. Nicola mi-a spus că nu trebuie să faci planuri când suflă scirocco." Am spus toate astea din nevoia de a crede într-o urmare, dincolo de noapte, chiar dacă nu mă mai puteam închipui pe mine însumi mai departe de foc. Acolo se crease un hotar. Poate că aşa gândesc animalele, oarbe în privința viitorului, preocupate doar de ziua care urmează să vină. Poate că aşa sunt gândurile celor întemnițați. Vântul ne sili să ne lipim de un zid.

„Nu facem planuri, dar facem promisiuni? Dacă asta e, vreau să aştept mai întâi să se isprăvească scirocco." Zâmbii şi mă uitai în fine la ea. Era dulcea jale a fericirii. Făcui brusc un semn din cap, apoi îl şi rostii, un da sigur şi grav. Iar ea se întinse pentru un sărut, eu îmi deplasai puțin obrazul şi mă nimeri pe jumătate de gură, rapidă şi directă,

cum îi erau şi vorbele. Îmi trecu prin minte că o persoană atât de francă nu putea da decât sărutări drepte, incapabile să se plieze pe un singur obraz. „Mulțumesc", zisei, la care ea: „Pentru ce?", pornind deja spre prietena ei. „Pentru gustul de unt de cacao", iar ea întoarse capul să-mi arunce un zâmbet, ținându-şi cu mâna baticul.

Mă plimbai îndelung. Insula era pustie, vântul o golise de oameni Nimeni n-avea chef să umble pe străzi. Dădusem înconjur tuturor locurilor mele. Dincolo de noaptea care urma, dincolo de foc nu-mi azvârleam privirea. Nu mă întrebam dacă o voi scoate la capăt, dacă voi izbuti să nu mă ard, să nu fiu descoperit, să nu fiu arestat. Nici măcar nu ştiam pe vremea aceea că există închisoare de minori. Nici nu voiam să ştiu. Trebuia să ajung la foc, după aceea putea să nu mai urmeze nimic. Nu mai aveam casă, familie, viitor, aveam numai un prezent urgent. Eram singur pe lume în incendiul acela. Vântul nu cunoştea odihnă, eu cu atât mai puțin. Mă simțeam bine în bătaia vântului care îmi ațâța nervii, îmi aducea căldura în nări, iar în urechi zăngănit de ferestre şi de uşi trântite. Ştergea urmele, acoperea zgomotele, ascundea stelele.

Nici n-a mai fost amurg, s-a făcut brusc întuneric beznă. Trecui încă o dată prin fața pensiunii, maşina nu era acolo. Acasă îmi lăsaseră masa pregătită, ei mâncau în oraş. Am mestecat încet, cum îmi plăcea să fac, mâncând pe îndelete. După aceea mi s-a făcut somn. Trebuia să aştept ca noaptea să fie în toi. N-aveam cum să stau treaz

până atunci. Mă dusei la mine în cameră şi mă întinsei pe jos. Postura incomodă n-avea să-mi îngăduie decât scurte frânturi de somn. Îmi găsii o poziție, pe o parte, şi adormii. Mă trezii în două rânduri, a doua oară la zgomotul făcut de ai mei care se întorceau acasă. Mă repezii în pat, mama deschise uşa, să vadă dacă eram acolo. Îi mai auzii ducându-se la baie, stând de vorbă, stingând lumina. Adormiră în scurtă vreme. Aşteptam cu ochii în tavan. Vântul împingea insula spre larg, era o plută de pe care se pierdeau naufragiați, în derivă, departe de ruta vapoarelor.

Mă sculai şi deschisei fereastra: îmi făcusem greşit socoteala, nu puteam să cobor pe acolo, lăsând fereastra deschisă şi vântul s-o izbească de zid. Trebuia să ies, fără zgomot, pe uşă. Îmi trebuiră minute întregi ca să răsucesc de mânerul uşii, alte minute ca să ajung la poartă şi să ies. Eram desculț, vântul se năpustea peste mine, gata să-mi smulgă hainele. Mă lua de grumaz, dar nu era ostil, era ca un câine care se gudură şi dă din coadă scheunând. Luai chibriturile, ziarul şi damigeana cu benzină. Străzile erau torente de praf pline de lucruri rostogolite. Un câine de vânătoare veni lângă mine şi mă însoți o bună bucată de drum. La colțul străzii cu pensiunea mă părăsi.

Până acolo, avui pe rând vântul din toate părțile, pe ultima stradă mă trezii cu el drept în față. Îmi veni în minte noaptea de furtună pe mare. *„Né paù",* glasul lui Nicola şi izbitura valurilor. *„Né paù",* făcui semn din cap că nu. Nu se vedea nici un fir de lumină, mergeam cu pleoapele strânse prin vârtejul de praf, mergeam după memorie.

Hotărâsem să nu iau lanterna, eram încrezător în puterile mele. Pipăii maşina, portița, apăsai pe clanță şi pătrunsei înăuntru. Proptii poarta cu o piatră, ca să nu se izbească de perete. Alți câțiva paşi, câteva trepte până la uşa de intrare. În capul scărilor era un colț adăpostit. Mă ghemuii ca să încerc un chibrit. Nu se stingea.

Nu te uita la mine, Hàiele, tu dormi în trenul tău, uită de insulă şi de vara aceasta.

Destupai damigeana şi turnai benzina pe uşă, încet, ca să nu mi-o vărs pe picioare. Vântul împingea lichidul pe sub prag. N-o turnai toată, deşertai ce mai rămăsese în ea peste maşină. Mă deplasam prin întuneric cu gesturi precise, vedeam mult mai bine ca înainte. Nu mă gândeam la nimic, executam şi atâta tot, mă pricepeam s-o fac şi mi se părea evident să ştiu. În colțul adăpostit aprinsei de la chibrit foaia de ziar. O apropiai de uşă. Nu imediat, dar în câteva secunde benzina reacționă cu forța unei explozii şi mă pomenii azvârlit înapoi. Făcusem bine că nu folosisem întreg ziarul. Focul îmi smulsese din mână hârtia. Acum trosnea deasupra uşii, făcând să plesnească geamul de sus. Mă ridicai orbit de lumină, strângând la piept paginile rămase. Le aprinsei şi pe ele şi ieşii pe alee, ca să dau foc maşinii. Până să reuşesc, auzii strigătele *Feuer, Feuer* şi, în fine, luă foc şi maşina. Azvârlii peste ea damigeana. Furia gesturilor mă ținea calm. Incendiul se prefăcuse în lumină şi în larmă, mai puternic decât vântul şi căldura năprasnică.

În spatele meu auzii trântindu-se ferestre, auzii glasuri, țipete, eram deja în mijlocul străzii, alergam împins de vânt, iute şi sprinten, întuneri-

cul îmi acoperea spatele şi un câine mă aştepta la colț, ca să alerge alături de mine, iar pe urmele mele exploda un foc care nu putea să îndrepte trecutul.

Sfârşit